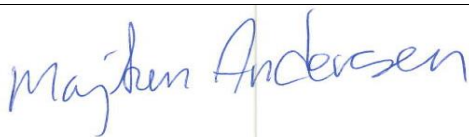


IT-startpakken på en ny måde

Fortrolig

Ikke fortrolig

Prøvens form (sæt kryds)	Projekt	Synopsis	Portfolio	Speciale X	Skriftlig hjemmeopgave
-----------------------------	---------	----------	-----------	----------------------	---------------------------

Uddannelsens navn	IT, læring og organisatorisk omstilling	
Semester	10. semester	
Prøvens navn/modul (i studieordningen)	Kandidatspeciale	
Gruppenummer	Studienummer	Underskrift
Navn Majken Andersen	20 14 25 49	
Afleveringsdato	11. november 2016	
Projektitel/Synopsistitel/Specialitet	En ny, individuel IT-startpakke En undersøgelse af IT-kompenserende støtte til ordblinde	
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal tegn	192.000	
Den afleverede opgave fylder (antal tegn med mellemrum i den afleverede opgave) (indholdsfortegnelse, litteraturliste og bilag medregnes ikke)	147.962	
Vejleder (projekt/synopsis/speciale)	Bente Meyer	

Jeg/vi bekræfter hermed, at dette er mit/vores originale arbejde, og at jeg/vi alene er ansvarlig for indholdet. Alle anvendte referencer er tydeligt anført. Jeg/vi er informeret om, at plagiering ikke er lovligt og medfører sanktioner. Regler om disciplinære foranstaltninger over for studerende ved Aalborg Universitet (plagiatregler): <http://www.plagiat.aau.dk/regler/>

En ny, individuel IT-startpakke

En undersøgelse af IT-kompenserende støtte til ordblinde



Af

Majken Andersen ©

Studienummer 20 14 25 49

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Abstract.....	5
Specialets struktur	6
Tak.....	7
1 Indledning	7
1.2 Baggrunden for dette speciale	11
1.3 Problemformulering.....	13
1.4 Problemfelt.....	13
1.5 Læsevejledning.....	14
1.6 Afgrænsning	15
2. Literature review.....	16
2.2 Processen	16
2.3 Review	17
3. IT-startpakken	29
3.1 Opbygningen af Specialpædagogisk støtte (SPS).....	31
4 Videnskabsteoretiske/ Metode	33
4.1 Metodekritik.....	33
4.2 Hermeneutik.....	36
4.3 Design-Based Research	40
5 Fase 1	45
5.1 Første tanker og baggrundsinterview	45
6 Fase 2	46
6.1 Deltagende observation	47
6.2 Etik i forbindelse med observationsstudier	51
6.2 Interviewet	52
6.2.1 De 7 faser	53
6.2.2 Informanter	54
6.2.3 Interviewets opbygning.....	58
6.2.4. Ethiske overvejelser	58
6.2.5 Validitet og reliabilitet.....	59

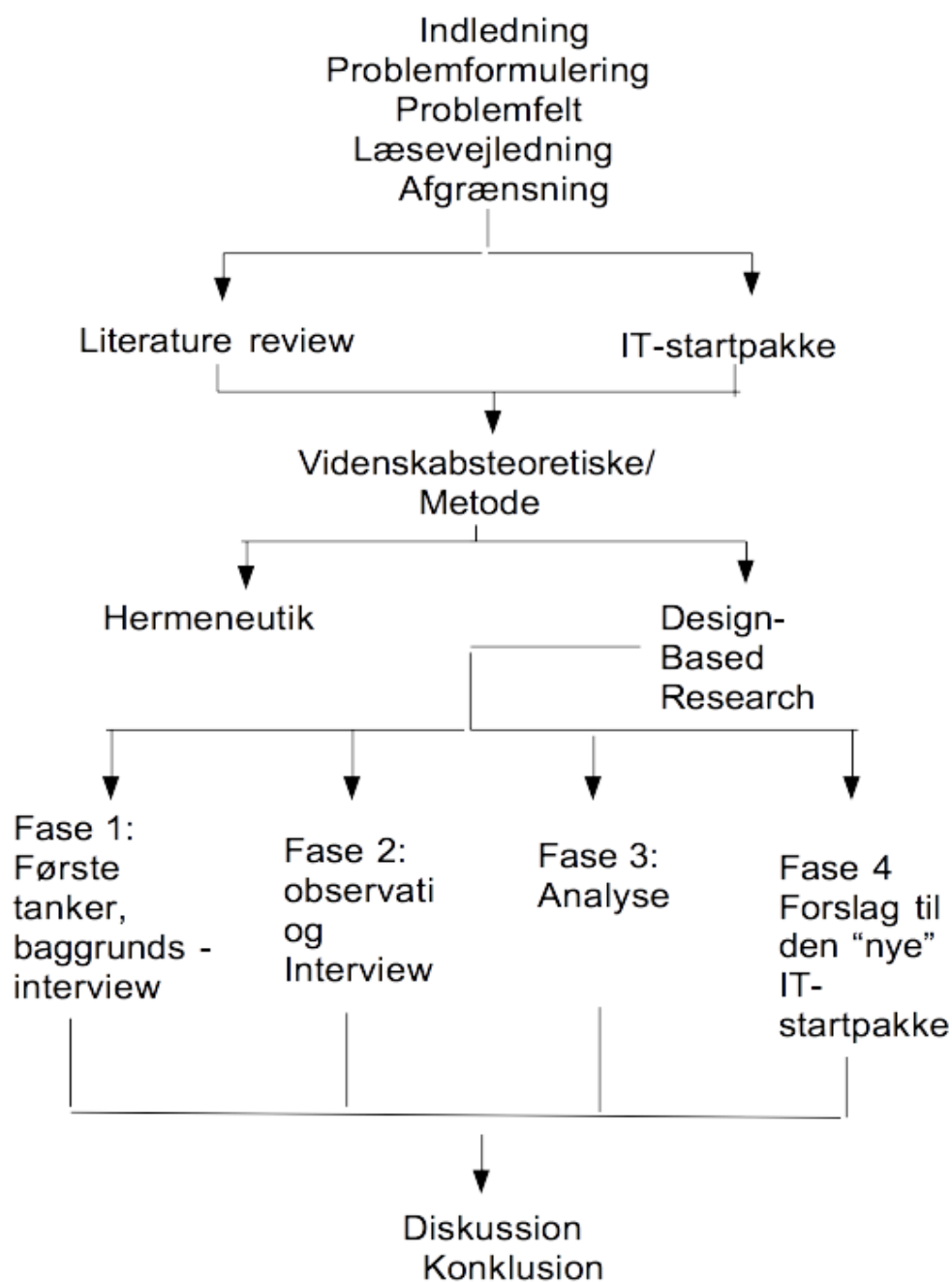
6 Teori	60
7. Fase 3	72
7.1 Analyse	72
7.1.1 Modtagelse af hardware	72
7.1.3 Programmer	82
7.1.4 Instruktion i IT-startpakken	85
7.1.5 Studiestøtte	88
7.1.6 Netværk	91
7.1.6.1. Sociale netværk	96
8 Fase 4	98
8.1 Forslag til den "nye" IT-startpakke	99
5.1.1 Modtagelse af IT-startpakken	102
8.1.2 Programmer	102
8.1.3 Instruktion i IT-startpakken	103
8.1.4 Studiestøtte	104
8.1.5 Netværk	104
9 Diskussion	105
10 Konklusion	109
11 Litteraturliste	111

Abstract

In this thesis, the government-sponsored IT-aid (IT-startpakken) offered to dyslexic students in higher education is investigated with the aim of making it more individualized. In order to do this, relevant literature regarding the subject is scrutinized, and data is collected according to a *hermeneutic* approach. Specifically, the method of Design Based Research (DBR) is used for both quantitative and qualitative data collection. The data shows that there is indeed a need for a more individualized solution, as the informants as well as the literature indicate that individual dyslexics express different *learning styles*. Thus, a new structure for IT-startpakken is proposed, which offers an improved choice of selection concerning IT-aids to dyslexic students.

Keywords: IT-startpakken, IT-compensation, IT-aid, dyslexia, hermeneutics, design based research, DBR

Specialets struktur



Tak

Tak til alle mine informanter, samt Martin Richardt, konsulent på VUC Roskildes afdeling for ordblinde, og Ann Eriksen, SPS vejleder på Aalborg Universitet for deres tid. Også tak til Jesper Sehested Jensen fra etlivsomordblind.dk for at have givet mig lov til at bruge hans data. Samt til alle dem der har støttet mig i denne proces. Og ikke mindst en stort tak til min vejleder Bente Meyer for hendes støtte og opbakning med dette speciale.

1 Indledning

"Henne i skolen skulle Ivan Olsen og de andre børn lære bogstaver og al den slags.

Men det gik ikke så godt.

Ikke for Ivan Olsen i hvert fald.

Han kunne ikke huske, hvad bogstaverne hed. Han syntes, de ligner hinanden alle sammen, og når de stod i bogen, så de ud som myrer, der stod i lange rækker.

Næsten alle de andre børn kunne lære bogstaver, og nogle af børnene kunne læse i rigtige bøger.

Men Ivan Olsen kunne ikke læse noget som helst.

Han sad bare og svedte inden i hænderne, mens han prøvede at huske, hvad alle de mange bogstaver hed (Kirkegaard, 1975)".

Definition af IT-Startpakken

Hvad er en IT-Startpakke?

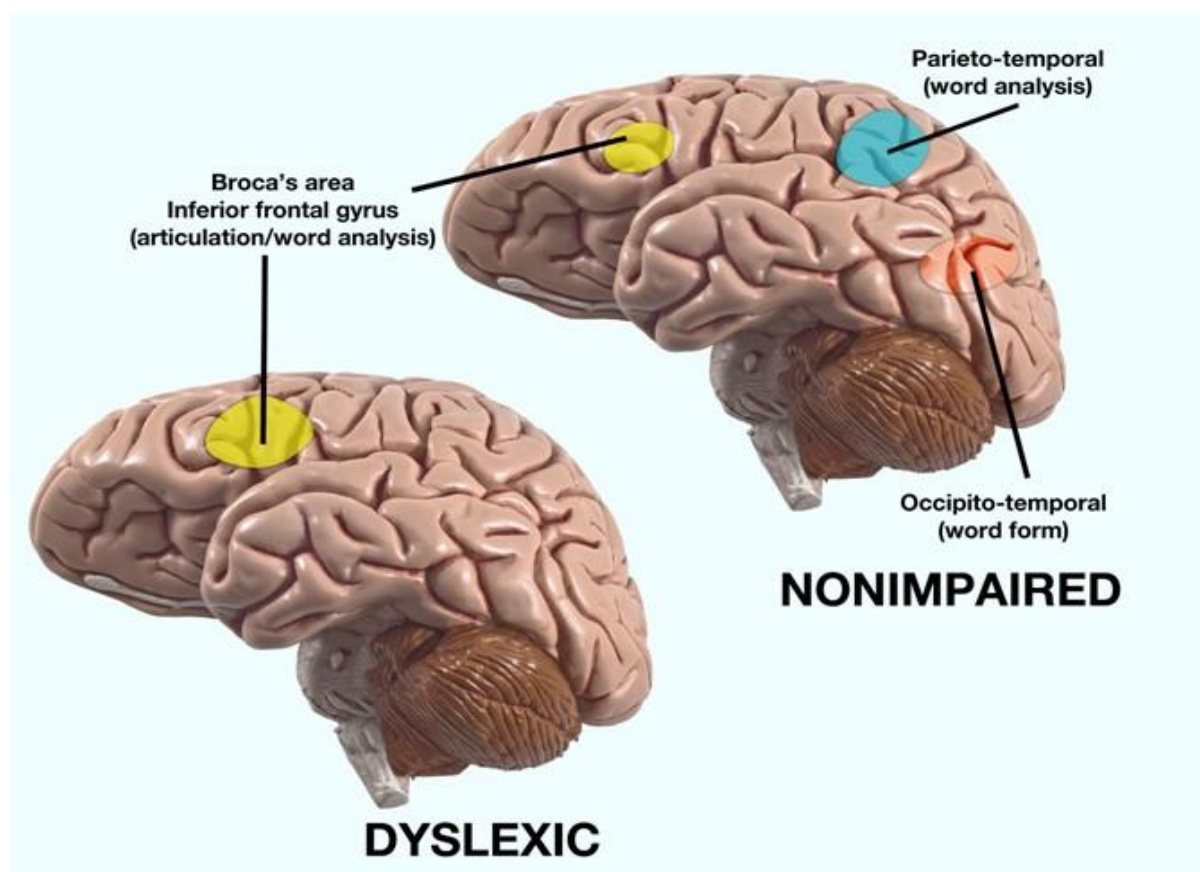
- **IT-Startpakken består af:** Bærbar pc med følgende primære software: oplæsning (talesyntese), ordforslag, OCR (scanneprogram). Derudover indeholder IT-startpakken følgende elementer: rygsæk, scanner, høretelefoner og scannepen samt ved nogle uddannelsesretninger diktafon.
- IT-Startpakken er udviklet som en "standardpakke" med de hjælpemidler, som vurderes at kompensere langt de fleste elever og studerende. Dermed er det muligt for styrelsen, at få støtten hurtigst muligt ud til støttemodtageren. I forbindelse med instruktionen tilpasses IT-startpakken til den enkelte, og der tages stilling til, om der er behov for at supplere IT-startpakken med yderligere kompenserende programmer.

Figur 2 (uvm, 2016)

Hjælpemiddelstyrelsen ønskede at tilbyde IT-kompenserende støtte til ordblinde som et hjælpemiddel. Formålet med denne IT-kompenserende støtte var og er at ordblinde skal blive selvhjulpne under uddannelse og i forbindelse med arbejde (Arendal, m.fl. , 2003). Hjælpemiddelstyrelsen oplevede yderligere et behov for information og viden om IT-kompenserende støtte og hvordan den kunne anvendes. Derfor udleveres IT-startpakken ikke bare til den ordblinde, men den ordblinde tilbydes samtidig instruktion i brug af de forskellige programmer (Kvalitet, 2016). Når de ordblinde får deres TI-startpakke første gang er det også første gang, de stifter bekendtskab med de inkluderede programmer og deres funktion. I denne forbindelse vil der være en form for instruktion i programmernes funktion, som mange modtager på den ordblindeskole de er tilknyttet til. For mange ordblinde finder den instruktion sted, når de begynder på en HF for ordblinde, som findes i hele landet, og herefter er det op til den enkelte at lære at bruge dem. I denne instruktion begynder de ordblinde at lave deres egne læringsstrategier og taktikker, for at

kunne blive bedre til at håndtere den nye situation og den nye teknologi som de skal tage stilling til. Rigtig mange ordblinde har deres egne læringsstrategier, i det at de ikke er blevet testet ordblinde før sent i deres skoleforløb. Fra 2015 er der blevet vedtaget fra politisk side at gennemføre en test fra 3. klasse som skal afdække om eleven er ordblind (Dysleksiforeningen, 2016).

Mange ordblinde har en god hukommelse, måske fordi de af simpel nødvendighed og gennem mange års træning har måttet lytte til andre og huske informationerne, idet de ikke selv har kunnet læse sig til viden (Haven, 2005). Omvendt kan mange ordblinde have problemer med at huske alt det, hverdagen kræver, og de kan have gavn af en enkel og overskuelig struktur på aktiviteterne. Mange ordblinde har ofte andre sproglige vanskeligheder, der f.eks. kan indebære upræcis udtale af ord, ligesom de kan misforstå ord, der lydligt ligner hinanden. I dag findes der flere undersøgelser der påviser hvor i hjernen ordblindheden sidder



Figur 3 (Shaywitz, 2005)

På figur 3 kan det ses, hvad det er de ordblindede ikke har i deres hjerne. Ordblindhed er derudover en meget kompleks funktionsnedsættelse, og der findes, populært sagt, ikke to ordblindede, der har de samme problemer. Det individuelle aspekt er således vigtigt, og mennesker med ordblindhed skal i høj grad selv involveres i processen med at udvælge et eller flere hjælpemidler og implementere dem i hverdagen. En ordblind ved oftest bedst selv, hvori de konkrete vanskeligheder i dagligdagen består. Det er rigtig vigtigt at omgivelserne er lydhøre og åbne for nye muligheder, der kan afhjælpe funktionsnedsættelsen. Da mange ordblindede fra barndommens skolegang har negative oplevelser, så er forventningerne lave til egen formåen i forhold til skriftlig kommunikation. Så det skal understreges, at positive holdninger og imødekommenhed fra omgivelserne kan være afgørende for et optimalt samarbejde mellem de involverede parter og et optimalt udbytte af hjælpemidlerne (Erik Arendal, 2006).

1.2 Baggrunden for dette speciale

Siden 4. klasse har jeg vidst at jeg er ordblind, men det var først da jeg skulle op til min tyske eksamen på HF i 2002, at jeg mødte en lærer der kunne fortælle mig, at jeg kunne få hjælp i form af ekstra tid til mine eksamener. Dette gjorde også, at jeg blev tilknyttet Hovedstadens Ordblindeskole, så da jeg begyndte på min professionsbachelor i 2003 fik jeg udleveret IT-startpakken til at hjælpe mig igennem. I den forbindelse modtog jeg instruktion i brugen af de IT-kompenserende programmer, og så var det bare at gå i gang. Jeg fik aldrig rigtig lært at bruge støtteprogrammer som eksempelvis ViseOrd. I 2006 afleverede jeg min IT-startpakke tilbage, og da jeg begyndte her på AAU, fik jeg igen en IT-startpakke, og da blev jeg meget overrasket over at det var det samme

indhold som i den første IT-startpakke. Der var ikke sket noget med programmerne og resten af indholdet var det samme. Igen skulle jeg modtage instruktion, denne gang gik det mest ud på at sætte computeren op så den kom til at passe lidt bedre til mig. Til denne instruktion mødte jeg en konsulent som fortalte mig om en helt ny verden, for på de 10 år der var gået, var der kommet en masse nye tiltag. Hvis man havde en iPhone eller en iPad, så kunne man få sine ting læst op, mere flydende end talesyntesen gør i IT-startpakkens programmer og så kunne man jo tage sine bøger med på farten. Igen fandt jeg ud af at Viseord stadig ikke virkede for mig, så jeg begyndte at skrive alt i Google Docs, hvor et ord, hvis det ikke var stavet rigtigt, kunne klikkes på og så var jeg ude i Google og kunne se billeder af det ord jeg havde brug for, og denne arbejdsmetode blev hurtigt en vane for mig.

Her begyndte jeg at overveje om man ikke kunne tænke IT-startpakken på en ny måde. I efteråret 2015 deltog jeg i en netværksgruppe igennem NOTA¹, hvor jeg mødte andre ordblinde, og her kunne jeg se at rigtig mange havde udfordringer med at bruge deres IT-startpakke, jeg kunne høre, at der var flere som aldrig rigtig havde lært at bruge alle programmernes funktioner, og jeg er en af dem. Jeg kunne se, at der var flere som havde været ude at købe Apple computere, da talesyntese og tale-til-tekst her er standard, hvilket kan være en hjælp, når man læser på en videregående uddannelse, og i hverdagen. I april deltog jeg i Ordblinde- og IT-konferencen 2016, som omhandlede brugen af læse- og skriveteknologi til børn, unge og voksne fra grundskolen, over ungdoms- og erhvervsuddannelser til voksen- og videregående uddannelser. På denne konference kunne jeg observere, at der er to lejre; én hvor man prøver at kigge på alt det nye der er sket inden for IT og så leverandørerne af IT-startpakke som fortsat tror på deres produkt, som de mener, har vist gode resultater og også vil gøre dette fremover. I dette speciale vil jeg prøve at belyse argumenterne på begge sider, i det

¹ Online-bibliotek med lyd og e-bøger til ordblinde eller synshandicappede

at IT-startpakken hjælper rigtig mange, og samtidig forsøge at give et bud på, hvordan fremtidens IT-startpakke kunne se ud.

1.3 Problemformulering

Hvordan kan man designe en individuel IT-kompenserende støtte til ordblinde studerende på de videregående uddannelser gennem IT-startpakken?

1.4 Problemfelt

I dag er IT-startpakken en samlet løsning, der skal dække alle ordblinde i skolesystemet, hvilket vil sige at dens programmer bruges både til folkeskolen og på de videregående uddannelser. Formålet for danskundervisning i folkeskolen er opgjort i såkaldte kompetencemål:

Kompetencemål

Kompetenceområde	Efter 2. klassetrin	Efter 4. klassetrin	Efter 6. klassetrin	Efter 9. klassetrin
Læsning	Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer	Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer	Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer	Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer	Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

Figur 4 (uvm, 2016)

Hvor formålet på de videregående uddannelser, som kaldes kvalifikationsniveauer (se figur 5), viser de generelle krav på kandidatniveau (resten kan ses i bilag 2).

Kandidatniveau	
	Personer der opnår grader på dette niveau
Viden	<ul style="list-style-type: none"> • Skal inden for et eller flere fagområder have viden, som på udvalgte områder er baseret på højeste internationale forskning inden for et fagområde. • Skal kunne forstå og på et videnskabeligt grundlag reflektere over fagområdets/ernes viden samt kunne identificere videnskabelige problemstillinger.
Færdigheder	<ul style="list-style-type: none"> • Skal mestre fagområdets/ernes videnskabelige metoder og redskaber samt mestre generelle færdigheder, der knytter sig til beskæftigelse inden for fagområdet/erne. • Skal kunne vurdere og vælge blandt fagområdet/ernes videnskabelige teorier, metoder, redskaber og generelle færdigheder samt på et videnskabeligt grundlag opstille nye analyse- og løsningsmodeller. • Skal kunne formidle forskningsbaseret viden og diskutere professionelle og videnskabelige problemstillinger med både fagfæller og ikke-specialister.
Kompetencer	<ul style="list-style-type: none"> • Skal kunne styre arbejds- og udviklingssituationer, der er komplekse, uforudsigelige og forudsætter nye løsningsmodeller. • Skal selvstændigt kunne igangsætte og gennemføre fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig professionelt ansvar. • Skal selvstændigt kunne tage ansvar for egen faglig udvikling og specialisering.

Figur 5 (umf, 2016)

Ved at der er to forskellige målsætninger for hvad målet med uddannelse er, vil en standardiseret IT-startpakke ikke kunne dække alle disse, og især når de ordblinde begynder på en videregående uddannelse er der andre ting der er vigtige i forhold til deres IT-kompenserende støtte. Ved at der kun er én programpakke, og denne ikke tænkes som en individuel løsning, vil de ordblinde studerende på de videregående uddannelser selv skulle finde deres egne løsninger, for at kunne kompensere for deres ordblindhed når IT-startpakken ikke giver tilstrækkelig støtte til den ordblinde.

1.5 Læsevejledning

Ud fra problemfeltet er der stillet en problemformulering, og med udgangspunkt i denne er der fundet litteratur som bliver præsenteret i et literature review. Herefter bliver konceptet "IT-startpakken" præsenteret

sammen med opbygningen af den "specialpædagogiske støtte" samt lovgivningen omkring.

Ud fra problemformulering er den videnskabelige grundteori fastsat, og i dette speciale er denne *hermeneutik*. Dette speciale er bygget op omkring Design-Based Research (DBR), der vil sige, at der er en fire faser i en cirkel. Den hermeneutiske spiral kan også ses som en cirkel, hvor forståelsen bliver udviklet i iterationer i stedet for cirkel vindinger, i takt med progressionen i DBR modellen. I fase 1 beskriver jeg mine første tanker og mit baggrundsinterview. I fase 2 bliver deltagerobservation og interview præsenteret som dataindsamlingsmetode. Herefter kommer den teori der ligger til grund for fase 3, som er analysen, inddelt i fire afsnit med indholdet: indholdet i IT-startpakke, instruktion af IT-startpakken, studiestøtte og netværk. I fase 4 bliver forslag til den "nye" IT-startpakke præsenteret, og dette afsnit er delt op efter samme skabelon som analysen. Til slut i dette speciale kommer en diskussion og herefter en konklusion.

1.6 Afgrænsning

I dette speciale er Design-Based Research (DBR) blevet brugt som metode, men det har ikke været muligt at afprøve løsningsforslag, som normalt ville være fase 4 i DBR, idet at det ville indebære, at det nye forslag til IT-startpakken skulle afprøves hos en gruppe af ordblinde ved studiestart, som så skulle følges i et par måneder, for derefter at kunne interviewe dem om startpakken. Desuden ville denne proces kræve at der skulle laves et samarbejde med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) og leverandøren af IT-startpakken, og dette har desværre ikke været muligt på grund af tidsrammen for dette speciale.

Begge leverandørerne af IT-startpakken - MV Nordic og ScanDis - er kommet med opdateringer af deres programmer denne sommer, og det

har desværre ikke været muligt at afprøve disse, men grundprincipperne er de samme, hvor der er en oplæsningsfunktion og et ordforslag som er IT-kompenserende støtte for ordblindheden.

Disse opdateringer havde mine informanter desuden ikke på det tidspunkt de blev interviewet, hvorfor dette speciale ikke kan tage højde for disse. Der vil heller ikke blive redegjort for den enkelte ordblindes læringsstil, i det at der ikke findes et grundlag i litteraturen for dette, men udgangspunktet er at alle mennesker lærer forskelligt (mv-nordic, 2016), (www.scandis.dk, 2016).

Der vil derudover ikke blive taget højde for det økonomiske perspektiv i forbindelse med It-startpakken eller de administrative arbejdsgange i forbindelse med specialpædagogisk støtte (SPS). Dette speciale vil heller ikke omhandle en IT-kompenserende løsning på de programmer IT-startpakken indeholder.

2. Literature review

Dette literature review tager udgangspunkt i den eksisterende litteratur om IT-startpakken, hvordan ordblinde bruger den, og hvordan de lærer at bruge den. Derudover afdækkes den tilgængelige litteratur og forskning om ordblinde der studerer på videregående uddannelser og herunder hvilke hjælpemidler de bruger.

2.2 Processen

I søgen efter relevant litteratur er Hew & Cheungs (Hew, 2014) metode blevet brugt i det at den er todelt. Den første del har været en systematisk søgning på specifikke søgestreng, herefter er litteratur blevet udvalgt efter hvor relevant den er i forhold til problemformuleringen. Den anden del af processen bestod i at gennemgå den relevante litteratur og litteraturlister for relevante artikler. Af

søgemaskiner er der blevet benyttet ProQuest samt Scopus, i det at disse søgemaskiner er globale og benyttes af både bibliotekarer og forskere (ProQuest, N.D.; Elsevier, N.D.). Desuden er Google og Google Scholar også blevet benyttet, sammen med det lokale bibliotek.

2.3 Review

En søgning i den tilgængelige litteratur om ordblindhed og IT viser, at antallet af udgivelser er begrænset. I 2011 skrev Maria Björklund, at

"den forskning, der er blevet gjort om ordblinde elever og tilpassede computere er begrænset med hensyn til både antallet og udformningen af de gennemførte undersøgelser" (Björklund, 2011).

Størstedelen af disse beskæftiger sig desuden med ordblindhed på børneområdet og ikke blandt voksne, som er dette speciales felt. Endvidere viser litteratursøgningen at det at have en IT-startpakke er en unik ting for Danmark, hvilket gør, at der er foretaget begrænset forskning på dette område. Artiklen af Björklund, hvor hun har undersøgt mulige succesfaktorer, når der udvikles tekniske løsninger til ordblinde elever, bygger på en web-undersøgelse besvaret af de studerende og erfaringer fra udviklingsprocessen ved det medicinske fakultet, på Lunds Universitet (Björklund, 2011). Björklund beskriver, hvordan de ordblinde sidder på deres studie og bruger en fælles computer med IT-kompenserende støtteprogrammer:

"Den tilpassede computer i det åbne studieområde forårsagede frustration, da de ordblinde elever følte, at de var nødt til at afsløre deres handicap, hvis computeren var besat af en anden,

ikke-ordblind studerende, for at få adgang til den særlige software på computeren” (Björklund, 2011).

Der findes dog en række interessante tekster og bøger, der omhandler problemstillinger inden for læse- og skrivestøttende IT, voksne ordblinde eller kombinationen af disse. I det følgende gennemgås hovedpointerne i et udvalg af litteraturen, med henblik på at skabe en referenceramme for specialet.

Arendal og Hansen argumenterede allerede i 2003 (Arendal, m.fl. , 2003) for, at IT-kompenserende støtte kunne stå alene, men burde kombineres med andre støtteformer (eksempelvis studiestøtte) og at den fremtidige succes for ”IT-rygsækken” afhang af en individuel tilpasning i både indhold og instruktion, som tog hensyn til den enkelte ordblindes erhvervs- og studiemæssige situation:

”Bruger man et tekstbehandlingssystem med stavekontrol, får man en kolossal hjælp. Nogle tror dog, at stavekontrolprogrammerne løser alle de ordblindes problemer” (Arendal, m.fl. , 2003).

Det er desværre langt fra rigtigt. Der skal ikke megen ordblindhed til for at bruge et korrekt stavet ord i en forkert sammenhæng, fordi man ikke kan se forskel.

”I den forbindelse kan mere avancerede ordbanker i kombination med syntetisk tale være en stor hjælp. Ordbank-programmerne kan hjælpe den ordblinde med at få brugt de rigtige endelser på en bedre måde end en traditionel stavekontrol og kan gøre livet en tand lettere for mange ordblinde” (Arendal, m.fl. , 2003).

I det at IT-rygsækken på det her tidspunkt stadig er under udvikling, er det vigtigt at tilføje som Arendal og Hansen skriver, at

"Konkret betyder det, at en IT rygsæk selvfølgelig skal tilpasses den uddannelses- eller erhvervssituation, den ordblinde indgår i" (Arendal, m.fl. , 2003).

Ifølge Arendal og Hansen kan IT-startpakke ikke udgøre støtten alene, men det er afgørende at der følger studiestøtte med de ordblinde på videregående uddannelser, og at uddannelsesstederne er opmærksomme på de ordblinde og den ekstra arbejdsindsats de har lagt, selvom de har en IT-startpakke (Arendal, m.fl. , 2003).

Arendal m.fl. (Erik Arendal, 2006) understregede siden behovet for et fokus på det individuelle aspekt, grundet ordblindhedens kompleksitet som funktionsnedsættelse:

"Ordblindhed er således en meget kompleks funktionsnedsættelse, og der findes, populært sagt, ikke to ordblinde, der har de samme problemer. Det individuelle aspekt er således vigtigt, og mennesker med ordblindhed skal i høj grad selv involveres i processen med at udvælge et eller flere hjælpemidler og implementere dem i hverdagen" (Erik Arendal, 2006).

Også her anbefales en individuel tilpasning af IT-kompenserende hjælpemidlerne og særligt i instruktionen i disse, i det at de ordblinde ofte selv ved bedst, hvori de konkrete vanskeligheder i dagligdagen består. Det er omgivelsernes speciale at være lydhør herfor og åbne for nye muligheder, der kan afhjælpe funktionsnedsættelsen (Erik Arendal, 2006).

I det at mange ordblinde fra barndommens skolegang har negative oplevelser, så er forventningerne lave til egen formåen i forhold til skriftlig kommunikation. Så det skal understreges, at positive holdninger og imødekommenhed fra omgivelserne kan være afgørende for et optimalt samarbejde mellem de involverede parter og et optimalt udbytte af hjælpemidlerne, hvilke er vigtigt i forhold til de ordblindes motivation for at lære at bruges deres IT-startpakke (Erik Arendal, 2006).

Det er vigtigt at hjælpemidlerne bliver udvalgt, som Arendal m.fl. skriver, så de både fungerer i den konkrete situation og samtidig støtter op om personens vanskeligheder. Endvidere er det vigtigt at selv ved

"optimalt valg af hjælpemidler er det afgørende, at der sker en grundig tilpasning af disse i forhold til den konkrete situation og den aktuelle bruger af hjælpemidlerne" (Erik Arendal, 2006).

Ved brugen af computer med de programmer der er tilknyttet IT-startpakken, kræver det ifølge Arendal m.fl. en del tilvænning og her er det vigtigt at der gives en konkret instruktion i brugen af disse, for denne instruktion kan være med til at de ordblinde bruger deres IT-startpakke og ikke vælger den fra (Erik Arendal, 2006).

At IT-hjælpemidler ikke er en "færdig" løsning i sig selv, men kun fungerer i et samspil med anden hjælp er senere blevet påpeget af flere, senest Gandil & Hauerberg-Olsen (Olsen, 2016) der direkte peger på en kombination af den Specialpædagogiske Støtte (SPS) og instruktion i IT-hjælpemidler som den oplagte løsning:

"Undersøgelser viser, at IT- støtte isoleret set ikke forbedrer de basale skriftsprogsfærdigheder hos elever med ordblindhed noget videre, medmindre IT-værktøjerne anvendes som deciderede undervisningsværktøjer og så at sige udfylder nogle

af de roller, som en velforberedt lærer ellers kan varetage"
(Olsen, 2016).

Forfatterne bemærker dog, at "på individniveau kan der formentlig ses en vis variation, sådan at enkelte elever formår at udnytte den hjælp som IT-værktøjer tilbyder til at forbedre deres faktiske skriftsproglige færdigheder i et vist omfang (Olsen, 2016).

Bjørn m.fl. skrev i 2011 (Runa Bjørn, 2011), at:

"instruktionen i brugen af hjælpemidlerne ofte bliver for ringe, eller at det helt overlades til borgeren selv at finde ud af at anvende hjælpemidlerne på en hensigtsmæssig måde. En anden problemstilling knytter sig til, at instruktionen ofte gives ved udleveringen af hjælpemidlerne, og at det kan være svært at få bevilget supplerende instruktion senere, hvis borgeren har behov for repetition, eller hvis behovet for at anvende hjælpemidlet har ændret sig" (Runa Bjørn, 2011).

Gandil & Hauerberg-Olsen bemærker også vigtigheden i at den studerende kan beholde sin IT-startpakke i sine uddannelsesskift, så IT-startpakken følger den studerende og ikke uddannelsen:

"Én barriere er, at der først kan søges hjælpemidler til eleven ifølge SPS-ordningen efter optag på ungdomsuddannelsen. Når optaget til ungdomsuddannelserne finder sted i det sene forår, kan ansøgningsproceduren dog i princippet iværksættes allerede inden studiestart" (Olsen, 2016).

Vigtigheden i at den studerende får sin IT-startpakke til tiden er blevet belyst i en rapport fra Bjørn m.fl. af smidige overgang i uddannelses - og beskæftigelsessystemet fra 2011. I denne rapport er fokus på barriererne

ved overgange mellem forskellige uddannelser, ved overgangen mellem uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet og ved overgang fra uddannelsessystemet eller arbejdsmarkedet til ledighed, samt fremtidige løsningsmodeller (Runa Bjørn, 2011). I dette speciale er det overgangen mellem forskellige uddannelser, det vil sige overgangen mellem de gymnasiale uddannelser og videregående uddannelser.

4	Overgange mellem ungdomsuddannelse og videregående uddannelse	Uddannelsesstyrelsen står for tildeling af hjælpemidler i begge sektorer	Skal som hovedregel afleveres ved overgangen, men sagsbehandlingen går sædvanligvis hurtigere, ligesom der ofte etableres aftale om overdragelse.
---	---	--	---

Figur 6 (Runa Bjørn, 2011)

Denne overgang er ifølge Bjørn m.fl. et eksempel på, at man har skabt smidige administrative ordninger til gavn for de studerende. Eksempelvis er det relativt let for en SPS-vejleder i den modtagende sektor at overføre hjælpemidler fra ungdomsuddannelsen til den videregående uddannelse (Runa Bjørn, 2011).

Odgaard m.fl. (Odgaard, 2014) udfærdigede i 2014 en rapport om brugeroplevelser med IT-startpakken og konkluderede i brede træk, at der i stor udstrækning opleves "usability-problemer" i mødet med hjælpemidlerne af de ordblinde studerende. Der peges på at de ordblinde

"holder op med at bruge produktet, hvis mængden af frustration med produktet overstiger den oplevede hjælp, som produktet giver" (Odgaard, 2014).

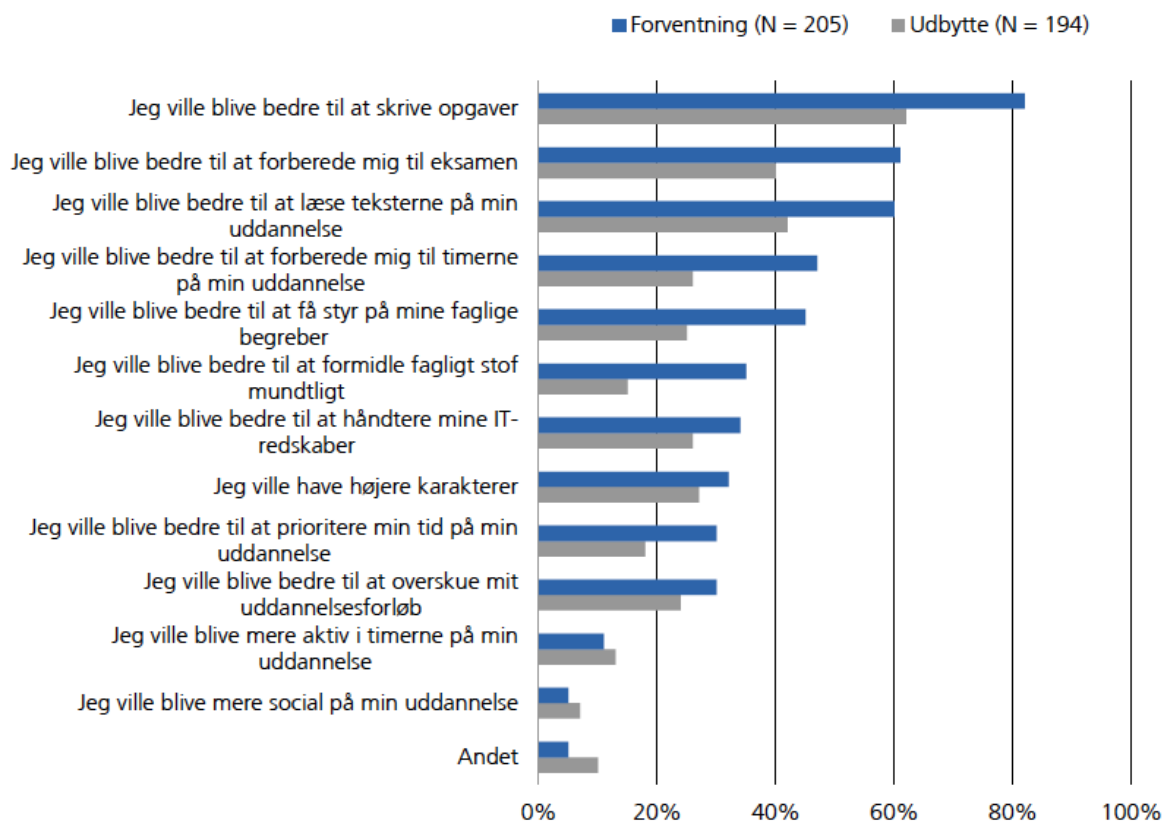
Rapporten af Odgaard m.fl. undersøgte desuden oplevelserne af informations- og instruktionsniveauet i forbindelse med bevilling af startpakken, og her oplever de ordblinde

"bl.a. at en manglende instruktion og vejledning i pakken er frustrerende, og dette forstærkes af at programmerne i IT-startpakken til dels ikke er tilstrækkeligt brugervenlige til at de selv kan benytte dem optimalt" (Odgaard, 2014).

Endvidere fandt forfatterne væsentlige, strukturelle problemer. Hvilke kan føre til, som Odgaard m.fl. konkluderer, at den ordblinde oplever problemer med IT-startpakken som i høj grad bidrager til, at mange ordblinde ikke gør brug af den, på trods af, at programmer og hardware er i deres besiddelse. Særligt peger forfatterne på et "motivationsproblem" i forhold til at benytte startpakken (Odgaard, 2014).

En undersøgelse foretaget af analyseinstituttet EVA for Hovedstadens Ordblindeskole i 2015 (Evalueringsinstituttet, 2015) præsenterer resultaterne af Danmarks Evalueringsinstituts brugerundersøgelse blandt ordblinde studerende, der modtager studiestøtte på Hovedstadens Ordblindeskole. Gruppen der har deltaget har svaret i en online spørgeskemaundersøgelse. Undersøgelsen er med et at give et billede af brugernes udbytte og tilfredshed med Hovedstadens Ordblindeskole ydelser, herunder tilfredsheden med IT-instruktionen og studiestøtte. Undersøgelsen peger da også på, at en stor del (70 %) af de ordblinde, som alle har modtaget IT-instruktion, ikke oplever at være blevet bedre til at håndtere hjælpemidlerne (Evalueringsinstituttet, 2015).

Brugernes forventninger til og udbytte af studiestøtten



Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskema til studerende, der modtog studiestøtte på Hovedstadens Ordblindeskole i henholdsvis forårs- og/eller efterårssemesteret 2014.

Note: Svaremulighederne "Jeg havde ikke nogen forventninger til studiestøtten" og "Jeg har ikke fået noget ud af studiestøtten endnu" fremgår ikke af tabellen. Sidstnævnte behandles separat (se figur 6).

Note: De svaremuligheder, der fremgår af denne figur, er opstillet i prioriteret rækkefølge, og den fremstår derfor ikke, som den er blevet præsenteret for respondenterne. For oprindelig opstilling henvises til tabel 21 og 22 i kapitel 2.

Figur 7 (Evalueringsinstituttet, 2015)

Ovenstående figur peger dog på at de studerende i undersøgelsen gennem deres studiestøtteforløb har oplevet en forbedring i deres brug af IT-kompenserende hjælpemidler, hvis de i starten af forløbet har udtrykt et ønske om at blive bedre til at benytte deres IT-kompenserende støtte (Evalueringsinstituttet, 2015).

Svenske Björklund har i 2011 (Björklund, 2011) undersøgt succesfaktorerne i forbindelse med tekniske løsninger og fundet, at der er behov for individuel tilpasning. Ifølge Björklund er det

"sandsynligt, at hvis passende teknologisk udstyr er til rådighed, og de studerende gør brug af det, kan de føle sig i kontrol over deres læring og ved, hvordan at drage fordel af teknologi til at studere effektivt" (Björklund, 2011).

Dette kan være med til at give en positiv indvirkning på uddannelsesmæssige resultater (Björklund, 2011). Endvidere peger hun på, at når IT-startpakken havde været i brug i nogen tid, blev det anset for relevant at vurdere udtalelserne fra de ordblinde studerende om de tilpassede computere, i det at man med fordel kan give den ordblinde en supplerende instruktion i deres IT-kompenserende støtteprogrammer, som ses på nedenstående figur 8 (Björklund, 2011).

Figure 5
Summary of survey results



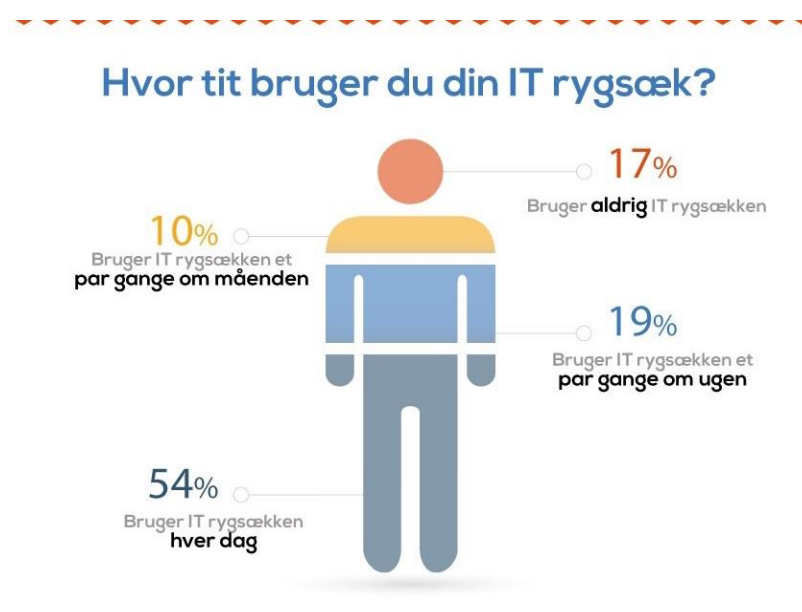
Figur 8 (Björklund, 2011)

I foråret 2015 foretog etlivsomordblind.dk (Jensen, 2016) ved Jesper Sehested Jensen en undersøgelse via hjemmesiden, hvor sidens brugere blev spurgt om hvad de synes om IT-startpakken. I denne undersøgelse er det både forældre, lærere og de ordblind selv som har svaret, i alt 382 personer hvor de 89 er ordblind² (Jensen, 2016). I denne undersøgelse fremgår det, at 50 % ikke er tilfredse med IT-startpakken og 90 % af de adspurgte ville ønske IT-startpakken var anderledes (Jensen, 2016):

² Der er givet tilladelse af Jesper Sehested Jensen til at bruge denne undersøgelses, men det skal understreges, at det er etlivsomordblind.dk der har indsamlet og er opretshaver til disse data.

- Man skulle selv vælge om det skal være en PC eller en tablet
- At man får det, man vil have og har behov for, og at den bliver opdateret hele tiden
- Flexibel og sørge for, man som minimum har en computer, der kan trække flere programmer samtidig, da de forskellige studier kan have forskellige krav.
- Mulighed for at man kunne få den på sin egen PC
- Spørg den enkelte, hvad netop de oplever problemer med og så forsøge at finde netop de hjælpemidler, der kan afhjælpe dette (Jensen, 2016).

Ud fra figur 9, kan der ses at hele 17 % bruger aldrig deres IT - startpakken. Undersøgelsen viser ikke hvorfor de 17 % aldrig bruges deres IT-startpakke (Jensen, 2016).



Figur 9 (Jensen, 2016)

Etlivsomordblind.dk har foretaget denne undersøgelse som et spørgeskema på hjemmesiden. I undersøgelsen forekommer der både ja/nej spørgsmål, og spørgsmål hvor informanter kunne uddybe deres

svar, og derudover kunne alle grupper af mennesker der har kontakt med IT-startpakken, hvilket vil sige, at både lærere, forældre og de ordblinde selv har svaret. Der er altså ikke sat en målgruppe for dette spørgeskema, så derfor er det ikke kun studerende på videregående uddannelser der har svaret. Men undersøgelsen er stadig med til at give et billede af hvad brugerne af IT-startpakken tænker omkring denne (Jensen, 2016).

Som supplement til den ovennævnte litteratur om IT-kompenserende hjælpemidlerne og særligt indholdet og instruktionen i disse findes der litteratur, der i flere detaljer betragter de ordblinde studerende og de psykosociale aspekter i deres læring. Her er det særligt interessant at læse om den oplevede betydning af netværk. Således beretter den ordblinde studerende Katia Kromann Nielsen (Nielsen, 2016) om hendes erfaring i 2014 med ordblindenetværket DUO igennem Nota.

Undersøgelser foretaget af Nota peger på, at samvær med andre ordblinde kan gavne ordblindes oplevelse af fællesskab i skolen og interesse for faglighed, som Nielsen mener, er med til at skabe en følelse af samhørighed der viser sig at have en positiv afsmittende effekt på de ordblindes faglige præstationer (Nielsen, 2016).

Begrebet erfaringsfællesskab skaber desuden en indgangsvinkel til at forstå hvorfor netop disse aspekter af projektet opleves som betydningsfulde for deltagerne (Nielsen, 2016). Det er med til at give de ordblinde aha - oplevelse at møde en anden, der i den grad kunne forstå, hvad det vil sige, både praktisk men særligt følelsesmæssigt, at være ordblind. Nielsen konkluderer,

"at netop fællesskabet fremhæves af deltagerne, kan skyldes den usynlige karakter af ordblindhed, der gør, at mange af deltagerne har oplevet at føle sig både dumme og meget alene med deres udfordringer, tanker og oplevelser" (Nielsen, 2016).

3. IT-startpakken

I dag indeholder IT-startpakken en computer med programmet CD-ORD fra MV-Nordic. CD-ORD er et læse- og skriveværktøj, der læser op og giver ordforslag, når den ordblinde skal skrive tekster (MV-Nordic, 2016). Programmet CD-ORD er udvikling efter samme princip som af programmet Vitre fra ScanDis (www.scandis.dk, 2016) som indeholder Vis-ord (ordforslag) og Vital (oplæsning), i dag har de ordblinde både CD-ORD og Vis-ord og Vital, dette kommer an på hvornår de har modtaget deres IT- startpakken, idet der blev skiftet leverandør i år 2015.

Startpakken indeholder også SkanRead, Optical Character Recognition (OCR), som er det program der scanner og konverterer forskellige typer dokumenter så CD-ord læseprogrammet kan læse teksten højt (MV-Nordic, 2016).

Derudover indeholder startpakken en håndscanner, en scannerpen, en diktafon og en printer med indbygget scanner (MV-Nordic, 2016). I 2015 i forbindelse med ny leverandør blev der også lavet en udgave af IT-kompenserende støtte som er en programpakke med software til læse- og skrivestøtte på din egen computer, før kunne programmerne kun køre i Windows og det udelukkede styresystemer som OS X som Apple bruger (MV-Nordic, 2016).



Figur 10 (www.sn.dk, 2016)

IT-startpakken er en færdig pakke, som den enkelte ordblinde kan få bevilget. På de videregående uddannelser er det den ansvarlige for den Specialpædagogiske Støtte (SPS) på studiestedet, der går ind søger om IT-startpakken gennem Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK), som er en afdeling under Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, 2016).

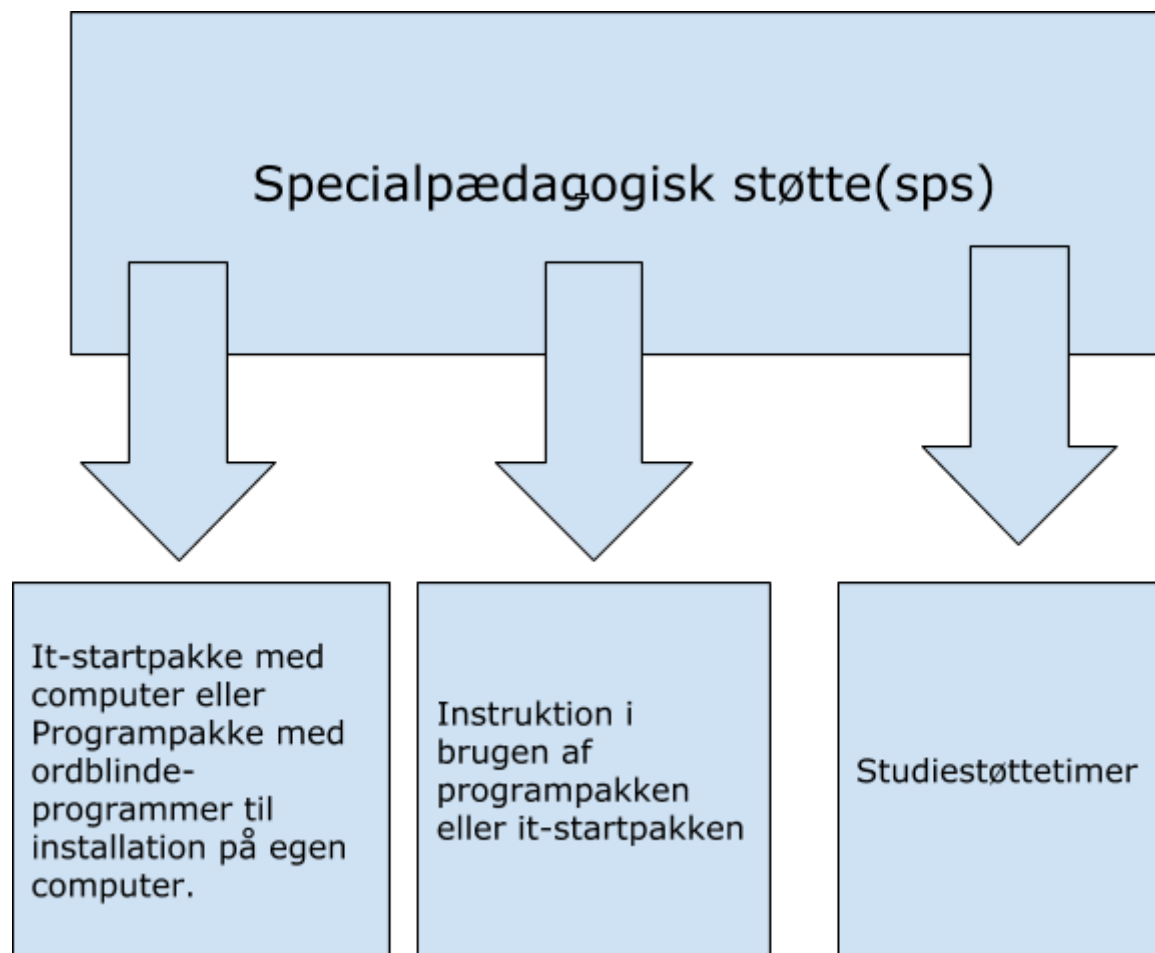
I dag er det muligt at få en løsning der kaldes bring your own device (byod) som ifølge STUK er en programpakke med ordblindeprogrammer til installation på egen computer. Der kan både bevilges programpakke til brug på en computer med Windows-styresystem og programpakke til MAC-computere (Kvalitet, 2016). Men det er stadig ikke muligt for alle ordblinde at modtage denne løsning. Hvis den ordblinde allerede har en IT-startpakke med computer er det ikke muligt at bytte den om til byod. Hvis den ordblinde er ny visiteret, kan denne mulighed lade sig gøre,

udtaler Ann Eriksen, SPS-vejleder ved Aalborg Universitet. I dag kan den ordblinde få byttet sin computer, hvis den computer de har, går i stykker ifølge Ann Eriksen SPS vejleder på Aalborg universitet. Samt fortælle hun at dette kun har været muligt det sidste 1 års tid. Det er Styrelsen for Undervisning og Kvalitet som ejer IT-startpakken som de ordblinde låner igennem deres studie:

” § 12 a. Henholdsvis uddannelsesinstitutionen og ansættelses institutionen, når den studerende er optaget på pædagogikum, indgiver indstilling til Undervisningsministeriet om specialpædagogisk støtte på vegne af den studerende. Indstillingen skal indgives digitalt ved anvendelse af digital løsning. Den digitale løsning stilles til rådighed af Undervisningsministeriet på vegne af Uddannelses- og Forskningsministeriet (digital selvbetjening). Uddannelsesinstitutionen skal modtage afgørelser og meddelelser m.v. vedrørende indstillingen om specialpædagogisk støtte ved anvendelse af den digitale løsning, som Undervisningsministeriet på Uddannelses- og Forskningsministeriets vegne stiller til rådighed. Uddannelsessøgende skal modtage afgørelser og meddelelser m.v. vedrørende indstillingen digitalt” (retsinformation, 2016).

3.1 Opbygningen af Specialpædagogisk støtte (SPS)

Specialpædagogisk støtte (SPS) skal sikre, at du kan uddanne dig på lige fod med andre, selv om du har en funktionsnedsættelse, eksempelvis ordblindhed. Det er SPUU der har det overvejende ansvar for SPS, som er delt op i tre grupper (Kvalitet, 2016):



Egen Figur 11

Alle tre ting skal søges til den ordblinde på den videregående uddannelse den ordblinde er optaget på. Dette foregår således, at de ordblinde selv skal kontakte deres uddannelsessted specialpædagogisk støtte (SPS). I samarbejde med SPS-vejlederen skal der udfyldes en bemyndigelseserklæring, som giver uddannelsesstedet tillades til at søge SPS på den ordblindes vegne. Hvis der allerede ligger dokumentation for funktionssættelse skal SPS vejlederen have denne dokumentation. De ordblinde skal have en samtale med studiestedets SPS-vejleder om hvilken type støtte der er brug for i relation til den uddannelse, den ordblinde er optaget på (Kvalitet, 2016). Det er SPS-vejlederen på uddannelsesstedet der sender ansøgningen videre til STUK, som træffer afgørelse om, hvorvidt der er grundlag for specialpædagogisk støtte til at

gennemføre uddannelsen. Herefter vil den ordblinde modtage besked om at specialpædagogisk støtte er blevet godkendt, og herefter vil den ordblinde modtage sin IT-startpakke, instruktion i de IT-kompenserende programmer og studiestøtte (Kvalitet, 2016).

De ordblinde hører ind under serviceloven (bilag nummer 1) og der kan søges om SPS, hvis man er optaget på en videregående uddannelse af følgende slags:

- Videregående uddannelser, der berettiger til SU (oversigten varetages af Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte). Du kan dog ikke få SPS til private uddannelser, selv om de er godkendt til SU. Obligatoriske praktikperioder i uddannelsen giver også ret til SPS, selvom de ikke berettiger til SU.
- Teoretisk og praktisk pædagogikum under Ministeriet for Børn og Undervisning.
- Uddannelse på pastoralseminarierne under Ministeriet for Ligestilling og Kirke.
- Studieophold i udlandet, der er godkendt som en del af din danske uddannelse, du er ved at tage, og som berettiger til SU (Kvalitet, 2016).

4 Videnskabsteoretiske/ Metode

4.1 Metodekritik

I følgende vil der bliver redegjort for kritikker af den hermeneutiske tilgang på baggrund af de andre videnskabsteoretiske retninger. Herefter vil der bliver redegjort for kritikker af DBR som metode.

Den hermeneutiske tilgang tager afstand fra den positivistiske videnskab, hvor viden opfattes som noget objektivt. I positivismen mener man, at det at skabe ny viden kun opnås på baggrund af objektiv og værdifri

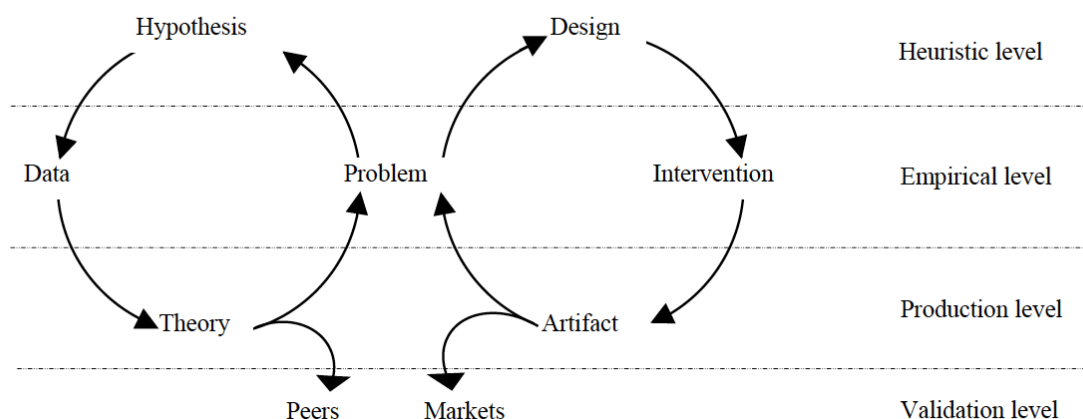
empiri. Ved at man inkluderer sine egne fordomme i sit forskningsarbejde, mister man sin objektivitet. Positivist mener, at forskeren mister sin validitet (Pedersen, 2012). Ifølge positiverne kan hermeneutikerne ikke bidrage med valid viden, i det at den viden er opstået på baggrund af subjektivt arbejde, i det at forskeren har taget stilling til sine egne fordomme. Igennem 60'erne og 70'erne diskuterer Gadamer og Jurgen Habermas³, i det at Habermas mener at Gadamer ikke tager forbehold for, at mennesket kan frigøre sig fra sine fordomme. I Habermas optik var dette et forsøg på at tage forbehold for disse fordomme indflydelse på de resultater forskningen kommer frem til (Pedersen, 2012). I dette mener Habermas, at individet er i stand til at tilsidesætte de fordomme og forforståelser personen har, for at kunne forholde sig objektivt, analytisk.

Derudover kritiserer Habermas Gadamer for ikke at se forskelligt på den gode og den dårlige fortolkning, eller på om det er en forståelse eller en misforståelse. Gadamer mener, at alle menneskers forforståelser er vigtige at forholde sig til når der skal opnås en forståelse, samt at det er vigtigt at anerkende, at en forforståelse også kan være en misforståelse, og dette kan føre forskeren på vildspor i forhold til sin forskning (Pedersen, 2012). Habermas fortsætter sin kritik af Gadamer, med at han ikke er mistænkelig overfor traditioner og autoriteter, som Habermas mener at det enkelte menneske skal befries fra (Nygaard, 2012). I det at hermeneutikken ikke selv mener, at den kan bidrage med en endegyldig sandhed, mener andre videnskabsteoretiske metoder, at hermeneutikken ikke kan opfylde et krav omkring reliabilitet, hvor andre forskere har mulighed for at kunne gentage forskningsresultater og herefter opnå det samme resultater (Nygaard, 2012). I det at hermeneutikken mener at viden kan opstå på baggrund af hvilken fortid, fordomme og traditioner forskerne har, vil to forskere ikke kunne komme frem til det samme

³ Tysk filosof og sociolog indenfor kritisk teori.

resultat, hvis forsøget blev gentaget, i det at alle forskere har forskellige fordomme og forforståelser (Nygaard, 2012). Hvilket gør at hermeneutikken ikke bliver krediteret af de andre videnskabsteoretiske tilgange, som en forskningstilgang, i det at den ikke opfylder kravene omkring reliabilitet (Nygaard, 2012).

Når der tales om DBR som metode, er en af kritikerne forskerrollen, idet at DBR-forskere både er forskere og dem der laver designet. Hvilket vil sige, at forskeren både er interesseret i at udvikle en ny forståelse, og er involveret i at ny udvikle en ny designpraksis eller en ny artefakt, som vil være med til at udvikle et nyt design (Christensen, 2012). I artiklen "Balancing Product Design and Theoretical Insights" af Ejersbo m.fl. 2008 (www.robinengelhardt.info, 2016), bliver disse to roller diskuteret, og bliver beskrevet som to parallelle processer, og ud fra dette udvikles en model (se figur 12), som kan være med til at hjælpe forskere til at holde styr på de to processer: forskerrollen og designer rollen (Christensen, 2012). Disse to roller har udgangspunkt i en problemstilling der kommer fra et praksisfelt. Rollen som designer arbejder med problem, design, intervention og endeligt artefakt, hvor forskerrollen arbejder med problem, hypotese, data og teoriudvikling (Christensen, 2012).



Figur 12 (www.robinengelhardt.info, 2016)

Generalisering af problemet er også en udfordring i et DBR projekt, da man kan stille spørgsmålet om det design forskeren er med til at udvikle, og den teori, der er udviklet sammen med designet, kun er til glæde i den specifikke kontekst de er udviklet i (Christensen, 2012).

Generaliseringsproblemet inden for DBR er stadig et emne der bliver diskuteret, og ifølge Christensen m.fl. er det foreløbige svar til denne "enten meget detaljerede beskrivelser (thick description) af de kontekster koncepterne er udviklet i og/eller opskalering til nye kontekster" (Christensen, 2012). Endvidere kan resultater gennem en DBR model ikke generaliseres til en større population, men der er en mulighed for at kunne udtale sig med en grad af "robusthed" for et givent koncept, og de detaljerede beskrivelser er med til at give en mulighed for at kunne vurdere om et givent projekt kan overføres til den kontekst interessenterne repræsenterer (Christensen, 2012). Det sidste spørgsmål i forhold til DBR modellen er mere en præcisering omkring brugerinvolvering, brugerdeltagelse og brugerorientering i den tradition der er omkring. Forholdet mellem forskningsinteressen og praksisinteressen er det primære fokus hos DBR model forskning, i det at aktionsforskningens primære fokus ligger på praksis (Christensen, 2012).

4.2 Hermeneutik

Hermeneutikken udgør som tidligere nævnt den videnskabssteoretiske baggrund for specialet, da hermeneutikken særligt beskæftiger sig med de fordomme og forforståelser, som også, uundgåeligt, kommer til at spille ind på min egen forståelse specialets emne. Kendetegnet for den hermeneutiske tilgang er at mennesket altid har forsøgt at læse mening i en tekst. Ved at læse hermeneutisk

læser mennesket for at få en mening af det læste, samt at søge en fælles forståelse. Hermeneutikken bliver især brugt indenfor humanvidenskaberne, da de handler om fortolkning, og mennesket ses som et fortolkende væsen og vil fortolke den omkringliggende verden ifølge Hans-Georg Gadamer i 2007 (Gadamer, 2007).

Det antages at denne erkendelsesproces vil være en cirkulær proces, idet at den observerede del bliver sat i relation til den helhed, der er i en cirkulær proces, hvor den observerede del sættes i vekselvirkning og indvirker på forståelsen af helheden (Gadamer, 2007).

Denne vekselvirkning er med til at den forståelse der opstår ikke er en uforanderlig størrelse, som er underforstået og ligger i ordet fordom, i det det er en pre-struktur, som er med til at konstant revideres i mødet med et nyt fænomen. I det at den filosofiske hermeneutik er en konkret metode ikke målet, der er med til at give en objektiv sandhed målet er i stedet at der er i åbenhed over for fænomenet og med dette møder af et nyt fænomenet (Gadamer, 2007, s. 199-201).

Denne holdning er nem at klassificere som relativisme, i det der ikke er et korrekt mål om hvad forståelse er, derimod er den foranderlige fordom, og hvad kan man så tolke som sandt eller falsk (Gadamer, 2007)?

Formålet med den filosofiske hermeneutik er ikke at skabe en universel forklaring, men at beskrive det, der gør sig gældende for det konkrete fænomen, der er blevet undersøgt.

I de naturvidenskabelige metoder undersøges det pågældende fænomen, i håbet om at kunne bevise den påstand der er sat op for det gældende fænomen. Derimod er det den hermeneutiske filosofis formål at beskrive og forstå den særlig i sig selv, og at forstå hvilken situation fænomenet opstår i. Hermed er det forskerens forståelse af det enkelte fænomen, der bliver det vigtige (Gadamer, 2007, s. 93-99).

Gadamer antager, at forståelse af fænomenet har en dialogisk struktur, som er med til at give en forståelse af den udligning, der sker mellem det vi ved og den viden der opstår ud fra en horisont. Dette er ligeledes en

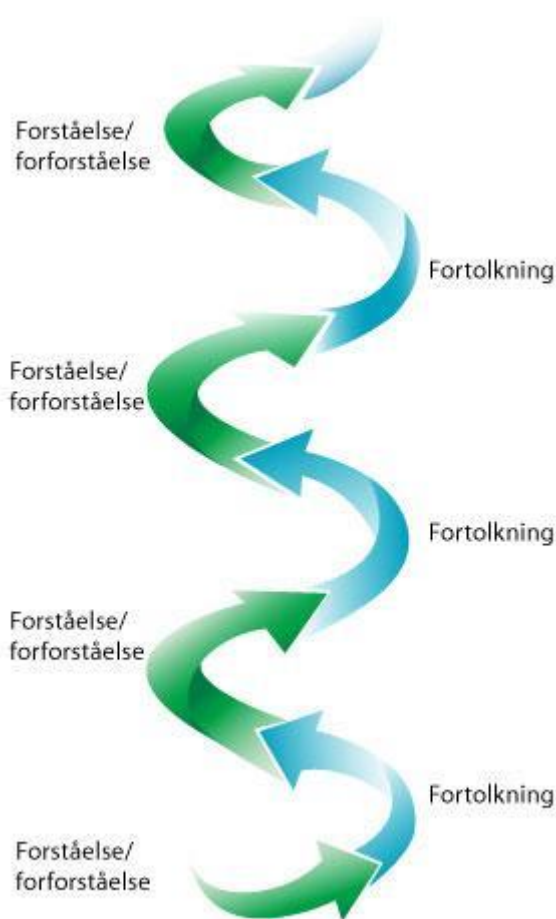
hermeneutisk grundantagelse: erkendelse af et fænomen er situeret i den historiske horisont, som omgiver det (Gadamer, 2007, s. 93-99).

Forskeren kan prøve på at gøre sig bevidst om den historiske horisont, som ligger i den erkendelse det er i egne fordomme omkring fænomenet, men i det at forskeren ikke vil kunne undslippe sine egne fordomme, er de af en struktur, der er med til at gøre erkendelse muligt (Gadamer, 2007).

Det grundlæggende spørgsmål i hermeneutikken er **Hvad er forståelse?** og **hvordan opnår jeg denne forståelse?** (Gadamer, 2007, s. 264-270)

Disse to spørgsmål er relevante, når der kigges på videnskabsteori. I det at en tekst læses, har den der læser en naturlig forforståelse samt en forventning til hvad der vil forstås ved at læse den tekst. Denne forforståelse kan være med til at begrænse den egentlige forståelse af den læste tekst. Der ligger en udfordring i at sætte sig udover denne forforståelse og dermed skabe en ny forståelse (Gadamer, 2007). Denne ny forståelse kan dannes igennem den hermeneutiske cirkel, se figur 12. I den hermeneutiske cirkel begynder man med at have en forståelse/forforståelse, så går man ind og laver en fortolkning af disse, så man opnår en ny forståelse/forforståelse, der igen kan lave en fortolkning af den nye viden der er opnået.

I dette speciale havde jeg en masse forståelser/forforståelser og ved at søge ny viden var det mulig at kunne lave en fortolkning af den viden jeg havde og den nye viden jeg har fået, som det er illustreret i figur 13.



Figur 13 (Ebdrup, 2016)

Udgangspunktet i dette speciale har været at kigge på hvordan man kan gøre IT-startpakken individuel, og jeg har som udgangspunkt selv en forforståelse i det jeg selv er ordblind og bruger IT-kompenserende støtte, og derved har jeg en forforståelse for hvad der virker og ikke virker i IT-startpakken. I det at jeg har en forforståelse omkring IT-startpakken, har der været mulighed for at have min egen forforståelse på området med, og dette har været med til at belyse området og været med til at jeg har haft en forståelse for informanternes forforståelse, og dermed opnået ny viden inden for området.

Der er mulighed for at fuldende den hermeneutiske cirkel i dette speciale, ved at gennemføre flere interview med informanter og ved at få et indblik i deres brug og den viden de har omkring IT-startpakken, kan jeg opnå

en viden, jeg ikke havde før. I den forbindelse er det vigtigt at være åben, imødekommende og lydhør over for informanternes fortælling, og igennem denne fortælling opnår jeg en delforståelse og derved en helhedsforståelse igennem den viden mine informanter har omkring brugen af IT-startpakken (Gadamer, 2007).

I det at læse tekster ud fra et en hermeneutisk tilgang ligger der en bevidsthed omkring at man har en forforståelse, her er det vigtigt at kunne sætte denne forforståelse i spil, men samtidig været åben over for den nye viden der ligger i teksten. Ved at tag højde for denne forforståelse er der mulighed for at kunne opnå en såkaldt horisontsammensmeltning, i det at man går i en form for dialog med den tekst man læser (Gadamer, 2007). Ved at være bevidst omkring min egne forforståelse af mine kilder, der er blevet benyttet i dette speciale, har der været mulighed for at lade disse føre mig til en delforståelse af området dette speciale beskæftiger sig med, og dermed en mulighed for at give mig og læreren en horisontsammensmeltning af viden omkring IT-startpakken og de udfordringer der er omkring denne (Gadamer, 2007).

4.3 Design-Based Research

Design-Based Research (DBR) beskrives hos Christensen m.fl. som:

"En bred forskningstilgang og ikke en systematisk metode i det der findes mange forskellige fasemodeller og mere konkrete metodiske principper, man konkret kan anvende" (Christensen, 2012).

Design-Based Research (DBR) er en forskningsform, der er designbaseret. Ved denne forskningsform er designbaseret betyder, at der er mulighed for at skabe ny viden igennem processen og samtidig udvikle, afprøve og forbedre et design (Gynther, 2015). Karsten Gynther skriver at denne

form for design, som DBR arbejder med, er for det meste uddannelsesdesign, didaktisk design eller læringsdesign, samt at denne designproces er en formgivningsproces, i det at den udvikler, afprøver og forbedrer et læringsmiljø (Gynther, 2015). Samt skriver Wenger, at DBR designbegrebet kan defineres som "en systematisk, planlagt og gennemtænkt kolonisering af tid og rum i et foretagendes tjeneste" (Gynther, 2015).

Ved at udvikle et nyt design, kan dette design både indeholde udvikling af en nye artefakter, eller bestå i at tage en "gammel" artefakt og udvikle en ny måde at bruge den på (Gynther, 2015). DBR er teori-orienteret på den måde, at design og løsningsforslag er baseret på teori, men afprøvning af design ses som en mulighed for, at bidrage til eksisterende teori. Dermed forsøger DBR at forstå, udvikle og forbedre den praksis der interverneres i. Samtidig forsøges der på at udvikle generaliserbare domænespecifikke teorier (Gynther, 2015). Men denne udgangspunkt er DBR blevet brugt som metode i dette speciale, også selvom der ikke er tale om udvikling af artefakter, men et løsningsforslag. Men ved at benytte de frie fase i DBR som arbejdsmodel, vil denne metode være med til at både forstå og bidrage til forbedringer af IT-startpakken.

DBR er en bred forskningstilgang, men samtidig er der en række grundlæggende principper. Ved at benytte den tankegang, kan det betyde, at forskning i en uddannelsessammenhæng ikke kan foregå i et lukket forskningsmiljø. Men forskning skal foregå der hvor selve læreprocessen finder sted (Gynther, 2015). Flere forskningstilgang har også fokus på sammenhæng i forbindelse med læring f.eks. den etnografiske forskning som vil blive benyttet under interview med informanter i dette speciale. DBR benytter sig også af den etnografiske metode, for at tilvejebringe domænespecifik viden om en given kontekst og til at belyse specifikke problemer i en given kontekst (Gynther, 2015). Derudover benyttes den etnografiske metode til at indsamle og dokumentere anvendelsen, i dette tilfælde brugen af IT-startpakken.

Denne dokumentation af brugen af IT-startpakken er blevet brugt til at komme med et forbedringsforslag. Den etnografiske metode er i et DBR perspektiv en forståelsesorienteret forskningstilgang, og derved er det ikke selve forskningsprocesse der har et formål om at ændre eller forbedre praksis (Gynther, 2015).

Ved at benytte DBR, er der mulighed for at udvikle og afprøve et nyt design, ved at afprøve design i praksis er der mulighed for at forstå og forandre, som er to sider af samme sag, ifølge Gynther:

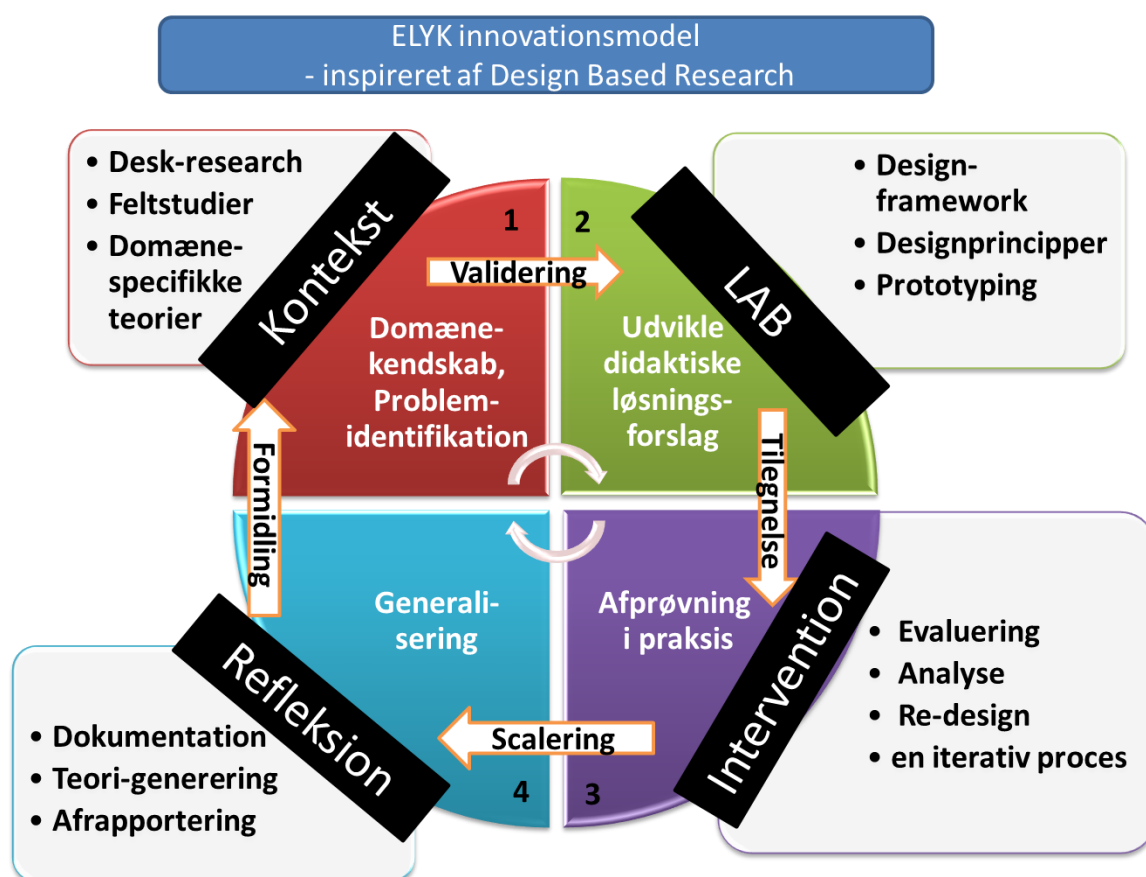
"Hvis du ønsker at forandre noget, så må du forstå det, og hvis du ønsker at forstå noget, så må du ændre det" (Gynther, 2015).

Det normale skel mellem forskning og udvikling er ikke til stede i DBR. I stedet skelner Christensen et al., i 2012 (Christensen, 2012) mellem forskningstilgange som "a) ønsker at forstå et fænomen og b) forsøger på en gang at forstå og forbedre et fænomen" (Christensen, 2012). Derfor vil DBR forstå og bidrage til forbedringer af designet. Hvilke gør det helt afgørende at i et DBR projekt, bliver deltagerne inddraget i problemidentifikation, formulering af løsningsforslag, afprøvning og forbedring af de foreslåede løsninger (Gynther, 2015).

DBR er anvendelsesorienteret, hvilket kan ses ud fra en række principper:

- DBR er intervenserede i praksis (og dermed designorienteret)
- DBR består af iterative processer (designafprøvning, evaluering, analyse, forbedring)
- DBR er kollaborative
- DBR er teoriorienteret
- DBR er anvendelsesorienteret (pragmatisk tilgang) (Gynther, 2015)

Derudover er DBR en pragmatisk forskningstilgang, som er med til at forbedre en gammel løsning og udvikle en ny løsning, ved at fokusere på konkrete problemer fra praksis (Christensen, 2012). Når DBR modellen benyttes begynder der altid med at kortlægge og definere problemet, ud ad set hvilket miljø den benyttes i (Gynther, 2015). DBR består af fire faser, som ses i figur 14.



Figur 14 (Christensen, 2012)

I dette speciale er jeg begynder ved fase et, ved at kortlægge problemet ved den eksisterende IT-startpakke og begynder det endelige feltarbejder i en konkrete kontekste, som var inspireret af den etnografiske tilgang. Der er blevet benyttet interviews, observation, deltaget i konferencen og foretager en litteraturanalyse får at får en specifik viden omkring IT-startpakken og samtidig identificere evt. problemer at IT-startpakken ikke

er individuelle. I dette speciales fase 2 er mit feltarbejde begyndt ved at observere to informanter samtidig med at de blev interviewet, jeg foretog to observation af hvordan de bruger deres IT-kompenserende støtte til at hjælpe dem i deres studie, samt at interviewe to informanter uden at observere dem, her blev de interviewet omkring deres brug af IT-kompenserende støtte. Det er normalt for denne fase i DBR modellen, også kaldet Lab-fasen, at forskerne tager ud og afprøver sin ide/prototype (Christensen, 2012). Men i dette speciale er der ikke en prototype, men under alle interview, blev det tale om et løsningsforslag til IT-startpakken og hvordan den kan gøres mere individuel. Disse observationer og interview er foregået uden for deres klasselokaler, da det ville have været forstyrrende for undervisningen og det ikke er alle ordblinde der er åben omkring deres ordblindhed.

I Fase 3 er disse interview og observationer blevet analyseret samt litteraturen brugt som grundlag for dette. Denne analyse er med til at belyse informanternes viden omkring brugen af IT-kompenserende støtte. Og ved at denne viden kommer frem, er der mulighed for at kunne udarbejde et løsningsforslag til hvordan IT-startpakken kan gøres mere optimal for den enkelt ordblind i gennem en mere individuel pakke. For det meste består denne fase i DBR modellen af at evaluere, analyse data og derefter komme med et bud på et redesign (Christensen, 2012). I det der ikke er en prototype i dette speciale, har jeg brugt denne fase til at analysere min data, og derefter i fase 4 udarbejdet et løsningsforslag. Dette løsningsforslag er der ikke mulighed for at gemmen prøve, i det det ville kræve flere samarbejdsparter som f.eks. Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og leverandøren af IT-startpakken, og dette er ikke en mulighed.

5 Fase 1

5.1 Første tanker og baggrundsinterview

Under eget møde med Hovedstadens Ordblindeskole kunne jeg konstatere af min egen vejledning i IT-startpakken, at den ikke dækkede mit behov for hjælp i forbindelse med min ordblindhed. Der var positive og negative ting ved rygsækken, men det var her hele grundlaget for denne opgave opstod; kunne man gøre det bedre? I mødet med andre ordblinde, begyndte jeg at spørge hvad de synes om deres IT-startpakke, der var mange svar, så hvordan skulle jeg gribe det an med dette speciale?

For at få et bedre kendskab til hvilke udfordringer der opleves og hvad de ordblinde generelt tænker omkring IT-startpakken, samt for at få et bedre grundlag for mine kvalitative interview, fik jeg mulighed for at foretage det første interview med konsulent Martin Richardt, som igennem 12 år har arbejdet med ordblinde og IT-startpakken, og arbejder på VUC Roskildes afdeling for ordblinde, Martin Richardts spidskompetence ligger inden for IT-kompenserende støtte til ordblinde og hvordan de ordblinde bruger den (bilag 3). Dette interview foregik som et etnografisk interview, i det at denne form for interview er med til at give en dybdegående og konkret viden omkring arbejdet med ordblinde og deres brug af IT-startpakken, samt var det en mulighed for at høre omkring hans oplevelser og erfaring i forhold til dette speciales problemformulering. Denne form for interview kan være med til at give et nuanceret billede af den eksisterende viden og give nye perspektiver til den videre analyse og idéudvikling i projektet (Creswell, 2014). Under interviewet med Martin Richardt spurgte jeg f.eks.:

“Jeg ved at du har undervist rigtig mange i IT rygsækken, og har du en opfattelse af, hvor mange der bruger it rygsækken og hvor mange der bruger, at finde sin egen vej, er ved at finde de App’s der passer til en” (bilag 3),

til dette svarede han:

“Jeg vil sige, at det kommer rigtig meget an på hvad det er for et menneske som skal bruge det, Man kan sige dem som er gode til It, de skal nok finde noget, men det er også en jungle, med alle de forskellige hjælpemidler, man har jo brug for en eller anden som har et overblik over de forskellige App’s og programmer, og kan sige hey, den her kan det her og den her kan det her” (bilag 3).

Ud fra dette kunne jeg spørge mine informanter om hvilke IT-kompenserende støtte de bruger, om de kun bruger IT-startpakken eller de også bruger App’s. Samt var dette interview med til at give et billede af hvad det ikke ville være hensigtsmæssigt at spørge om i forbindelse med interview af mine informanter. I det at Martin Richardt har arbejdet indenfor dette felt i så mange år, har han også et godt indtryk af hvordan bevillinger er sat sammen, og dette emne er ikke relevant at spørge mine informanter om, idet det er deres brug af IT-kompenserende støtte og hvordan den kan levere en mere optimal individuel løsning, der er i fokus. Efter gennemlytning af dette interview blev den første interviewguide udarbejdet til de kvalitative interview (bilag 4).

6 Fase 2

For at kunne opnå det bedst mulige datamateriale til min analyse og løsningsforslag, foretog jeg en prøveobservation, under denne observation, foretog jeg samtidig et kvalitativt interview, i det at denne informant var så informativ som han var, er dette interview blevet en del af dette speciale (informant et). Efter gennemlytning af dette interview, kunne jeg høre at der kom nogle emner frem, som jeg ikke havde tænkt var vigtige i forhold til udarbejdelsen af et løsningsforslag til den individuelle IT-startpakke. Dette bevirker at der blev udarbejdet en ny interviewguide (bilag 6). Efter interviewet med informant to, foretog jeg igen en gennemlytning inden det tredje interview, og foretog nogle ændringer i interviewguiden (bilag 8), denne fremgangsmåde blev også foretaget inden det fjerde interview (bilag 10). Ved at bruge denne fremgangsmåde, kom der nye ting frem, som måske ikke i første omgang synes at være interessante for dette speciale, og også ting som jeg ikke selv havde tænkt på.

Ved at benytte kvalitative interview som udgangspunkt, var der mulighed for at kunne stille spørgsmål til informanterne ud fra de ting de fortalte under interviewet. Hvilket var med til at give et bedre billede af deres brug af IT-kompetencer støttværktøj. Endvidere har der været mulighed for at tage hensyn til den enkelte informant, og deres personlighed, i det der var stor forskel i den måde de svarede på, f.eks. var informant et meget informativ (bilag 5), hvor der skulle flere tillægsspørgsmål til informant fire (bilag 11), for at få hende til at fortælle og beskrive hendes brug og oplevelse af IT-startpakken. Og ved at benytte interview var denne mulighed tilstede.

6.1 Deltagende observation

I forbindelse med dette speciale er der foretaget deltagerobservation af to af informanterne, med baggrund i den antropologiske videnskab, hvor disse observationer bruges i mange

sammenhænge til at studere kulturer (Kristiansen et al, 2002) . Metoden er baseret på observation af en informant i "egne", naturlige omgivelser. Her er der tale om at observere mennesker i et "naturligt" miljø, selvom observatøren er til stede og denne tilstedeværelse altid vil medføre ændringer i menneskets adfærd i dets "naturlige" miljø (Kristiansen et al, 2002).

I forbindelse med deltagende observation er der ikke helt faste standarder knyttet til dataindsamlingsmetoden, men blot nogle kendetegn ved metoden, som berettiger den i en kvalitativ forskningssammenhæng. Et af kendetegnene ved deltagende observation er, at observatøren er til stede i rummet, hvor denne indgår i den observeredes kultur for at kunne observere denne indefra som subjektiv deltager (Krogstrup, 2002, 2 oplag).

Der var kun mulighed for at observere to af informanterne, den første observation var af informant et og foregik på hans studiested, hvor der var mulighed for at låne et lokale, hvor vi kunne sidde i fred. Under observation optog jeg på karma informant et hvor viste han hvordan han bruger sin IT-kompensere programmer. Ved observationen af informant fire var der kun den mulighed at mødes på Vallensbæk bibliotek⁴. Dette gjorde at der var mennesker rundt omkring os, men dette virkede ikke som om det påvirkede informanten i hendes svar. Men det krævede et større fokus, i det at det var en del larm omkring os. I forbindelse med observation findes der flere forskellige typer: Struktureret eller systematisk observation, ustruktureret observation, deltagerobservation, passiv observation (non-participant), simpel eller opstillet observation, direkte observation og indirekte observation. Herunder kommer der en beskrivelse af disse typer (Kristiansen et al, 2002):

I **struktureret** eller systematisk observation benytter observatøren sig af eksplicit formulerede regler for selve observationen samt registreringen af

⁴ der er indhentet mundtlig tilladelse fra Vallensbæk bibliotek til at foretaget dette.

adfærd (Kristiansen et al, 2002). Ved denne form for observation er der følgende regler, for hvad observatøren skal kigge efter, samt hvordan observatøren skal afkode hvad der observeres (Kristiansen et al, 2002). Der udarbejdes et observationskema, som er med til, at der bliver foretaget en systematisk registrering af de indsamlede data (Kristiansen et al, 2002).

Ustruktureret observation er når der ikke bliver benyttet observationskema til at registrere den observerede adfærd, målet med denne form for observation er at observere så mange detaljer som muligt, så der er grundlag for at producere en narrativ beskrivelse af adfærden (Kristiansen et al, 2002).

Deltagerobservation er kendetegnet ved, at der bliver foretaget en observation af en gruppe gennem længere tid. Formålet med dette er at undersøge gruppemedlemmernes adfærd, og samtidig at finde den mening de tillægger deres handlinger og deres omgivelser (Kristiansen et al, 2002). Denne form for observation kaldes også for etnografi, i det at man ikke kun observerer her, men også samler anden data ind samtidig, f.eks. gennem samtale og interviews, derfor er omfanget af deltagelsen varierende (Kristiansen et al, 2002).

Passiv observation er hvor observatøren ikke deltager i observation, men observerer kun (Krogstrup, 2002, 2 oplag).

Simpel eller opstillet observation - når denne form for observation foregår har observatøren ingen indflydelse på den observerede situation (Kristiansen et al, 2002). Ved denne type for observation stiller observatøren en form for aktiv situationen op, så der er mulighed for at undersøge, hvad der sker i det scenarie der er stillet op (Krogstrup, 2002, 2 oplag). Begge former for observation hører under ikke-deltagende form

for observation, og kan således være enten strukturerede eller ustrukturerede (Krogstrup, 2002, 2 oplag).

Direkte observation - ved denne form for observation er der mulighed for at benytte to forskellige strategier for at observere adfærd. Den første strategi er at observatøren er åben og ærlig omkring sin tilstedeværelse som observatør (Kristiansen et al, 2002). Der vil sige at dem der bliver observerede ved at de bliver observeret og dette kan påvirke deres adfærd, i det at de er bevidste om, hvordan de fremstiller sig selv, og observante ved ikke, hvordan de vil handle, når de ikke bliver observeret (Kristiansen et al, 2002). Den anden strategi, som observatører benytter sig af, er en mere diskret form for observation, idet at dem der bliver observeret ikke ved at de bliver observeret, såkaldt forklædt observation. Ved at benytte denne form for observation vil observatøren ikke påvirke dem der bliver observeret (Kristiansen et al, 2002). Ved at benytte denne metode, er der mulighed for at indsamle mere præcise data, end hvis dem der skal observeres ved at de bliver observeret, i det at de er dem selv og ikke bevidst omkring den rolle de har (Kristiansen et al, 2002).

Indirekte observation - denne form for studie omhandler studiet af arkiver f.eks. studiet af Folkekirkenes medlemstal, antallet af dåb, konfirmationer o. lign (Kristiansen et al, 2002). En af fordelene ved indirekte observation er at observatøren ikke kan påvirke undersøgelsesobjektet, men den kræver at observatøren er kritisk overfor de kilder der benyttes, i det at de kan være fejlfyldte (Kristiansen et al, 2002). Derfor er det vigtigt ved denne metode, altid at undersøge, hvem, hvad og hvor det arkiverede data er indsamlet (Kristiansen et al, 2002). Der er fordele og ulemper ved at benytte observationsstudiet, i det næste afsnit vil disse blive beskrevet.

Ved at benytte observationsstudiet, er det muligt at observere menneskers direkte adfærd, samt er det mulig at observere dem i deres naturlige omgivelser, som kan medføre til data omkring deres reelle adfærd, og denne mulighed er der ikke når den der skal observeres er i et laboratorium eller i andre unaturlige omgivelser (Kristiansen et al, 2002).

Ulemperne ved observationsstudiet er oftest, at dem der skal observeres er bevidste omkring at de bliver observeret, og handler ud fra, at de er bevidste omkring hvordan de fremstår. Og derved prøver de at skabe et bestemt billede af dem selv (Kristiansen, 2007). For at få den bedste observation er det vigtigt at observatøren skaber rapport, der vil sige rapport er et begreb der bruges om personer, der siges at være på bølgelængde med hinanden. Ved observation er det vigtigt at opnå rapport med de observerede, dvs. at der opbygges en tillidsfuld relation, til de der skal observeres, ved at opnår denne relation, der er større mulighed for at dem der skal observeres opfører sig så naturligt som muligt, at de ikke blive påvirket af observatørens tilstedeværelse (Kristiansen et al, 2002). Det at benyttes sig af observationsstudier, er oftes meget mere tidskrævende, sammenlignet med eksperimentelle og survey studier (Kristiansen et al, 2002). Disse faktorer er særligt for deltagerobservation, endvidere kritiseres observationsstudier for at reducere den observerede adfærd, idet den bagvedliggende mening med adfærden ikke medtages.

Derfor kan det være en mulig fordel at benytte sig af andre metoder samtidig med observationsstudier (Kristiansen et al, 2002).

6.2 Etik i forbindelse med observationsstudier

Når der foretages et observationsstudie, er der to etiske ansvarsområder. Det første område er at jeg som forsker har et ansvar for kun at udgive velfunderede og oprigtige forskningsresultater, det vil

sige at jeg ikke må lave om det jeg har observeret, og kun gengive det jeg har set og hørt. For at dette krav er opfyldt vil min vejleder og censor have mulighed for at kunne referere filen med optagelse på. Endvidere er det vigtigt i forbindelse med dataindsamling at have nogle etiske overvejelser omkring anonymitet, fortrolighed og samtykke, i dette speciale har de to informanter der er blevet observeret givet deres samtykke til at jeg må bruge deres optagelser.

Ved at bruge observation kunne det observeres hvordan informanter bruger deres IT-kompenserende støtteprogrammer, samt hvordan de har udviklet deres egen læringsstile.

I det at mange ordblinde har udviklet deres egen læringsstile, både de ordblinde der først sent i deres uddannelsesforløb er blevet testet ordblinde og de ordblinde der ikke bruger deres IT-startpakke, samt er der de sidste år blevet udviklet eksempelvis App 's de ordblinde bruger. Under disse observationer, kunne det observeres, at alle informanter brugte deres egen læringsstile, informant et (bilag 5) brugte ikke sin It-startpakke, men bruger egen computer, iPad og iPhone til at kompensere for sin ordblindhed. Hos informant fire kunne der observeres at hun både brugte sine IT-kompenserende støttende programmer og sin iPhone som værktøjer til at kompensere for sin ordblindhed. Ved at benytte mig af at observere to informanter kunne jeg se, hvordan de bruger deres IT-kompenserende støtte. Og ved at se, hvor forskelligt de arbejder med disse hjælpemidler, har jeg kunnet underbygge at der er et behov for at IT-startpakken bliver gjort individuel.

6.2 Interviewet

Der findes flere forskellige former for interview når det gælder dataindsamling, i dette speciale er der lagt fokus på forskningsinterview,

og dette har som udgangspunkt at der bliver udvekslet synspunkter mellem to mennesker og denne udveksling er med til at fremstille en viden (Kvale, 2006).

I forbindelse med observationerne er der foretaget semistrukturerede interview med de observerede og der blev yderligere foretaget to semistrukturerede interview, hvor der ikke var mulighed for at kunne observere informanter. Ved at benytte semistrukturerede interview er der åbnet for muligheden at kunne lave ændringer i spørgsmålene undervejs og spørge til svarene undervejs (Kvale, 2006). Interviewet er udført med en på forhånd udarbejdet spørgeguide (bilag 4, 6, 8 og 10), der giver mulighed for fleksible spørgsmål, alt efter hvordan interviewet skrider frem. De 7 stadier fra Steinar Kvale (Kvale, 2006) er brugt til at fremstille og efterbehandle interviewet. Interviewguiden er kun foreløbig, hvilket er med til at der i dialogen under interviewet kan komme ting frem, når der er brug for at det bliver uddybet, for at opnå større viden omkring dette (Kvale, 2006).

Det semistrukturerede interview lægger op til en fortolkning af de beskrevne fænomener, idet det vil give mulighed for at opnå en indsigt og skabe ny viden indenfor det emne der er tale om (Kvale, 2006). Når man benytter semistrukturerede interview er det vigtigt at den er står for interviewet, holder sig til sine hovedemner fra interviewguiden. Især fordi der er mulighed for at stille supplerende spørgsmål er der risiko for at komme for langt væk fra interviewguiden, og derved kan interviewet komme til at handle om noget helt andet (Kvale, 2006).

6.2.1 De 7 faser

I dette speciale er Kvale og Brinkmanns (Brinkmann, 2015, 3. udgave) tilgang til semistrukturerede interview blevet brugt til at gennemarbejde de interview der er blevet foretaget. Deres 7 faser er: tematisering, design, interview, transskription, analyse, verifikation og

rapportering (Brinkmann, 2015, 3. udgave), og i dette speciale indgår disse faser i forbindelse med interviewprocessen i alle specialets 4 faser, som beskrevet herunder.

I den indledende fase af dette speciale, er det forsøgt at klarlægge specialets problemstilling, i forhold til de spørgsmål jeg ønsker at undersøge og hvad der kunne være interessant i forhold til den individuelle IT-startpakke. I fase 2 blev tidsrammer, informanter, og interviewguider fremstillet, for at få et overblik over disse ting i forhold til resten af specialet. Endvidere er det i denne fase hvor fordele og ulemper ved de dataindsamlingsmetoder der ønskes at blive benyttet til dette speciale diskuteres (Brinkmann, 2015, 3. udgave). I tredje fase er selve interviewerne blevet udført ud fra de udarbejdede interviewguider (Bilag 4, 6, 8 og 10). I fase 4, jeg har valgt at transskribere interviewet (bilag 3, 5, 7, 9 og 11), ved at indtale dem til Google Docs, denne proces har jeg valgt at benytte for at kunne danne et overblik over informanternes svar og for at kunne se den røde tråd i deres svar. Jeg har været tro mod informanterne og deres udsagn i transskriberingen (Brinkmann, 2015, 3. udgave).

6.2.2 Informanter

Der er blevet interviewet fire informanter, og disse er blevet udvalgt ud fra at de er ordblinde og er ved at gennemføre en videregående uddannelse og bruger IT-kompenserende støtteprogrammer til at gennemføre deres uddannelse. Alle er kendt af Majken Andersen hos hvem lydfilerne kan rekvireres. Samt er der blevet foretaget et interview/samtale med konsulent Martin Richardt som igennem 12 år har arbejdet med ordblinde og IT-startpakken, og denne lydfil kan også rekvireres hos Majken Andersen. Efter det første interview blev interviewguiden ændret, i det at denne informant kom med en vinkel der først ikke var medtaget og igen efter det andet interview blev der igen

foretage nogle ændringer i interviewguiden, i det at under dette interview kom denne informant ind på samme vinkel som første informant.

Endvidere er der foretaget et telefoninterview med Ann Eriksen, SPS-vejleder på Aalborg Universitet, hun har igennem flere år arbejdet med at søge SPS til de studerende på Aalborg Universitet og derved har en god viden omkring bekendtgørelser og arbejdsgange omkring SPS-ordningen.

De fire informanter er udvalgt ud fra at de er ordblinde og læser en videregående uddannelse, og derfor har en IT-startpakke. Endvidere har jeg i min udvælgelse prøvet at komme i kontakt med informanter der ikke bruger deres IT-startpakke og informanter der gør, for at kunne skabe en bedre forståelse af hvordan man kan udvikle en mere personlig IT-startpakken.

Alle Informanter er blevet oplyst om, at deres interview vil blive brugt i dette speciale, og at vejleder og censor har mulighed for at kunne rekvirere og gennemlytte interview, men at de vil optræde anonymt i dette speciale.

Informant et: Mand, 32 år, læser: Generel Pædagogik ved Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) ved Fakultetet Arts, Aarhus Universitet (bilag 5).

Informanter to: Mand, 32 år, læser: Maskine diplomingeniør på DTU (bilag 7).

Informanter tre: Kvinde, 24 år, læser; Professionsbachelor i offentlig administration på Professionshøjskolen Metropol i København (bilag 9).

Informanter fire: Kvinde, 24 år, læser finansøkonom på CBS (bilag 11).

Informantgruppen til dette speciale har erfaring både med brug af ViTre pakken (ViseOrd og Vital) og CD-ord, hvilket har været med til at kunne give et billede af den proces der foregår under studieskift. Da jeg skulle finde informanter til dette speciale, var det en fordel for mig, at jeg selv

er ordblind og er forholdsvis åben omkring dette. Så for at få andre ordblinde til at hjælpe mig lavede jeg i første omgang et opslag til en Facebook-gruppe der hedder Ordblinde og undervisning som jeg er medlem af. Denne tekst lød sådan her:



The screenshot shows a Facebook post from Majken Andersen, dated May 15th from Vallensbæk. The post text reads: 'Hej Alle. Jeg er igang med mit speciale, hvor jeg skriver om brugervenlighed og hvordan ordblinder bruger deres IT-støtte på videregående uddannelser. I den forblindelse vil jeg høre om der er et par stykker her inden der har lyst til at blive interviewet, den vil tage en time tid, og ligge i uge 23 helst i Københavns område, hvis du bor uden København kan vi måske finde ud af noget over Skype. Jeg er selv ordblind og bruger IT-støtte, det vil kun være mig der kommer til at høre interview men jeg vil bruge det i min analyse i min opgave. Hvis du er interesseret så send mig en besked, så vi kan finde ud af noget. På forhånd tak for hjælpen. Mangen hilser'. Below the post, it shows 3 likes from Yvonne Brovsting and 2 others, and 3 comments. The comments are: 1. 'PB' (15. maj kl. 20:51), 2. 'Majken Andersen Ja en PB:-)' (15. maj kl. 21:15), 3. 'Er sendt' (15. maj kl. 22:53). At the bottom, there is a text input field 'Skriv et svar ...' and a partial comment from another user: 'Du siger bare til min blomst' (16. maj kl. 18:15). The post is liked by Majken Andersen with the comment 'Det skal jeg nok 😊' (16. maj kl. 21:07).

Majken Andersen
15. maj · Vallensbæk

Hej Alle.

Jeg er igang med mit speciale, hvor jeg skriver om brugervenlighed og hvordan ordblinder bruger deres IT-støtte på videregående uddannelser. I den forblindelse vil jeg høre om der er et par stykker her inden der har lyst til at blive interviewet, den vil tage en time tid, og ligge i uge 23 helst i Københavns område, hvis du bor uden København kan vi måske finde ud af noget over Skype. Jeg er selv ordblind og bruger IT-støtte, det vil kun være mig der kommer til at høre interview men jeg vil bruge det i min analyse i min opgave. Hvis du er interesseret så send mig en besked, så vi kan finde ud af noget.

På forhånd tak for hjælpen.

Mangen hilser

Majken Andersen

👍 Yvonne Brovsting og 2 andre 3 kommentarer

👍 Synes godt om 💬 Kommenter

PB
Synes godt om · Svar · 15. maj kl. 20:51

Majken Andersen Ja en PB:-)
Synes godt om · Svar · 15. maj kl. 21:15

Er sendt
Synes godt om · Svar · 15. maj kl. 22:53

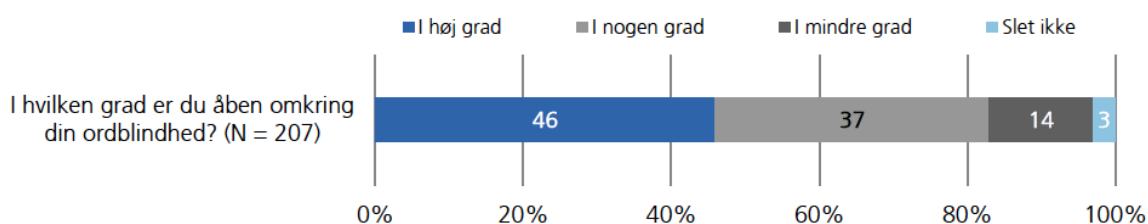
Skriv et svar ...

Du siger bare til min blomst
Synes godt om · Svar · 16. maj kl. 18:15

Majken Andersen Det skal jeg nok 😊
Synes godt om · Svar · 1 · 16. maj kl. 21:07

Som det fremgår af dette opslag gør jeg opmærksom på, at jeg selv er ordblind og bruger IT-kompenserende støtte for at de kommende informanter kunne vide, at de ville kunne føle sig trygge i et eventuelt samarbejde, da jeg kender til deres verden. Endvidere havde jeg mødt nogle af informanterne igennem NOTA's netværk DUO. Disse informanter prøvede jeg at kontakte i en personlig besked over Facebook, hvor de modtog den samme besked som ovenstående. Jeg valgte bevidst nogle af dem jeg ikke havde talt ret meget med til møder, for at prøve at være så neutral som muligt. Jeg skrev direkte til disse informanter, da jeg ikke havde meget held med at skrive ud i det åbne netværk, men ved at skrive en personligt besked kunne jeg måske få fat i nogle informanter der ikke havde lyst til at være så åben omkring deres ordblindhed. I det at jeg benytter denne fremgangsmåde blev det nemt at få de ordblinde til at deltage i denne undersøgelse, og der var et par stykker der sagde ja i første omgang, men meldte så fra i sidste øjeblik. Ifølge Evalueringsinstituttet (EVA) brugerundersøgelse hos Hovedstadens Ordblindeskole 2015 (Evalueringsinstituttet, 2015), kan det ses at der stadig er mange ordblinde der er lukkede omkring deres ordblindhed, hvilket kan gøre det svært at få denne målgruppe til at fortælle omkring deres brug af deres IT-startpakke.

Brugernes åbenhed omkring deres ordblindhed



Kilde: Danmarks Evalueringsinstituts spørgeskema til studerende, der modtog understøttelse på Hovedstadens Ordblindeskole i henholdsvis forårs- og/eller efterårssemesteret 2014.

Figur 15 (Evalueringsinstituttet, 2015)

Endvidere har det været muligt at finde en informant som ikke benytter sig af sin IT-startpakke, som har fundet den IT-kompenserende løsning der passer bedst til ham. Ved at disse informanter har en god erfaring med IT-startpakken og IT-kompenserende støtte, har det været muligt at kunne indsamle data, omkring hvad der virker og ikke virker ved IT-startpakken. Samt med deres erfaring har de en mulighed for at komme med et bud på hvordan fremtidens IT-startpakke kan komme til at se ud. Hvis der var blevet udvalgt informanter, med mindre erfaring, ville data ikke kunne give det samme, i det denne gruppe ikke ville have det samme erfaringsgrundlag som de udvalgte informanter. Alle disse interviews vil blive brugt i analysen og i udarbejdelsen af løsningsforslaget til IT-startpakken.

6.2.3 Interviewets opbygning

Kvale og Brinkmann "behandler interviewet som et håndværk" (Brinkmann, 2015, 3. udgave). Med udgangspunkt i dette citat, har jeg forsøgt at opbygge de interviewguides der er blevet benyttet i dette speciale. Således at interviewguiden er et værktøj til at få informanterne til at fortælle, hvad de ved omkring emnet.

Spørgsmålene fra interviewguiden har været et udgangspunkt for den samtale der er foregået med informanterne. Under udarbejdelsen af spørgsmålene, gjorde jeg mine overvejelser omkring lukkede spørgsmål, denne type spørgsmål er valgt fra, idet de kan gøre et interview meget ensporet, ved at vælge dette fra giver det plads til spontane spørgsmål (Brinkmann, 2015, 3. udgave).

6.2.4. Ethiske overvejelser

Under udarbejdelsen af dette speciale har jeg gjort mig nogle etiske overvejelser. Martin Richardts forudsætning for at deltage i dette speciale,

er at han får lov til at læse de steder han er blevet citeret, da han repræsenterer VUC Roskilde under dette interview, og dette er selvfølgelig blevet efterlevet. Samt har informanterne givet deres samtykke på at jeg må citere dem i dette speciale. Jeg har informeret alle mine informanter om at de vil optræde anonymt, men samtidig kan vejleder og censor rekvirere lydfiler m.m. Endvidere har Ann Eriksen, SPS-vejleder på Aalborg Universitet, givet tilladelse til at jeg må referere hende. Efter endt eksamen vil de eksisterende lydfiler og optagelser fra observationer blive slettet.

I forbindelse med interviewene har jeg gjort mig nogle overvejelser omkring at skulle forholde mig til andres udsagn, samt den etiske udfordring der er i en etisk forretningsadfærd, hvor der er en vigtighed i at udvise en moralsk bevidsthed (Brinkmann, 2015, 3. udgave).

6.2.5 Validitet og reliabilitet

I dette speciale er der indsamlet data i gennem interview og observation, litteratur samt har der været mulighed for at bruge en undersøgelse der er foretaget af etlivsomordblind.dk (etlivsomordblind, 2016) ved Jesper Sehested Jensen. Validitet, altså gyldighed, er med til at sikre, at de undersøgelser der bliver foretaget giver svar på problemformuleringen, som er med til at forme undersøgelser og at resultatet holder i virkeligheden (Bjerrum, 2010, 1. udgave, 2. oplag). Sandhedsværdien i en undersøgelse afhænger af dens validitet, i det der er en sammenhæng mellem det at stille et spørgsmål og så om det giver mening at tale om den sande viden. Umiddelbart er svaret ja, ifølge Merete Bjerrum, idet man kan komme frem til et svar, der er sandt i den sammenhæng, der er konstrueret i problemformuleringen (Bjerrum, 2010, 1. udgave, 2. oplag) . Idet at sandheden altid ligger til grund for de spørgsmål, der er stillet undervejs i en undersøgelse, uanset om denne sandhed er formuleret eller ej.

6 Teori

Som Hasse og Brok i 2015 (Brok, 2015) skriver Teknologi er et fænomen, der er til stede overalt i vores hverdagsliv, og som måske derfor er vanskeligt at fastholde og definere. Begrebet 'teknologi' betegner både en proces (anvendelse af videnskab og en teknik i industriteknik etc. for at opfinde nyttige ting eller til at løse problemer) og et redskab (en maskine, udstyr). Endvidere definere Hasse og Brok 2015 (Brok, 2015) teknologi som en kulturkraft, der griber ind i og forandrer ikke bare menneskers studieliv, men også deres tanke formen Selvom teknologier er fysiske redskaber (og ikke f.eks. teoretiske tankerredskaber), påvirker de ikke bare den måde, vi udfører et arbejde på, men også den måde, vi tænker arbejdet på. Når vi taler om »kultur«, taler vi om forskellighed i den måde, mennesker og materialiteter går i samspil på. Kulturbegrebet henviser til, at der er forskelle i måder at handle med, opfatte og indoptage sociomaterielle artefakter på (Brok, 2015).

Angående udlevering af, og indhold i, startpakken har Hasse og Brok, 2015, senest beskrevet de problemstillinger, der ofte opstår, når ny teknologi indføres (Brok, 2015).

Hasse & Brok har udarbejdet nedenstående model som de kalder TEKU-modellen, så omfatter:



Figur 16 (Brok, 2015, s. 20)

T'et = Teknologi som designet og læringskrævende

E'et = Engageret anvendelse af teknologi i praksis

K'et= Komplekse og ofte modsætningsfulde netværk, teknologi er spundet ind i

U'et = Udviklingen af professionsfaglighed gennem teknologianvendelse (Brok, 2015, s. 20).

Specifikt ønsker de en anerkendelse af, at nye læreprocesser altid igangsættes når der ny IT indføres, og at disse processer skal håndteres, før brugeren kan komme videre (Brok, 2015).

Dette fænomen kan være vanskeligt at fastholde og definere.

Teknologibegrebet kan omfatte en proces (anvendelse af videnskab og en teknik i industri, teknik etc. for at opfinde nyttige ting eller til at løse problemer) eller et artefakt (eks. maskine, udstyr, software) (Brok, 2015). Hasse og Broks teknologibegreb omfatter således både artefaktet og anvendelsen af artefaktet:

"Selvom teknologier er fysiske redskaber (og ikke f.eks. teoretiske tankerredskaber), påvirker de ikke bare den måde, vi udfører et arbejde på, men også den måde vi tænker arbejdet på" (Brok, 2015).

Den slags hændelser; hvor en ny teknologi pludselig dukker op i arbejdslivet, sætter altid nye læreprocesser i gang. Den nye læreprocesser skal håndteres, før man kan gå videre med de vante rutinen. Som når vi møder en fremmed for første gang, er vores umiddelbare indtryk af ny teknologi baseret på, hvordan den fremtræder for os - det vil sige, at vi fokuserer på teknologiens design. Mange faktorer influerer på, hvordan vi kan lære at forstå og betjene teknologi, men vores udgangspunkt er en teknologiforståelse, der bygger på

anerkendelsen af, at al teknologi er designet og udviklet med bestemte formål for øje (Brok, 2015).

Professor i læring Knud Illeris, 2007 (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007), har i sin forskning beskæftiget sig særligt med de mulige barrierer for læring, herunder risici for forsvar mod, eller decideret modstand mod læring.

Ifølge Knud Illeris er der tre typer former for barrierer inden læring, disse tre former er fejllæring, forsvar og modstand (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).

Ved fejllæring vil der ikke være læring tilstede, hvilket kan skyldes at læringsituation er misforstået, i denne situation kan der opstå en læring som er forkert (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007). I de fleste tilfælde kan denne fejllæring rette op, hvis dette opdages, hvis der bliver ved med at være fejllæring kan det få konsekvenser i forhold til dette speciale, kan en fejllæring i forhold til instruktion i IT-startpakke, betyder at den ordblind ikke lærer at bruge den rigtig, og derved kan dette betyde at den ordblind stoppe med at bruge sin IT-startpakke (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).

Når det gælder forsvar mod læring, dette forsvar opstår når den ordblind ikke har overskuddet til at lære nyt, her kan der være tale om i det at de ordblind er begynder på en videregående uddannelser, hvilke i sig selv kræver noget af den enkelt. Og samtiden skal modtage instruktion i deres IT-startpakke, kan der opstå en mekanisme der beskytte individet mod mere læring, samtidig kan denne mekanisme være begrænsende, truende eller belastende at fastholdelsen af denne forsvarsmekanisme (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007) Den sidste barrierer mod læring er modstand mod læring, denne modstand opstår i situation, ifølge Illeris, der hvor de ydre barrierer kan opleves som en livsudfoldelse potentialet og er en overvejende bevidst proces (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).

Der findes meget begrænset tilgængelige teorier, der definerer ordblindes voksen læring, den litteratur jeg har, kunne finde have omhandlet børn, men samme Illeris fremfører en række centrale pointer om voksenlæring, som er relevante for dette speciale. Ifølge Illeris, forløber voksnes læring bedst, idet at den lærling selv tage et afgørende medansvar (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007), dette ske kun ved at der gives mulighed for dette. Hvis der ikke er for fast rammer og plads til at den der skal lære, har mulighed for med- og selvbestemmelse. Det skal være en mulighed at den lærer, finder det interesse og det er meningsfuldt for dem. Ifølge Illeris, vil mange voksne opleve en relation til tidligere rolle, fra deres skoleforløb, og dette kan betyde, at de overlader ansvaret til læreren (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007), læreren vil ofte påtage sig denne rolle, dette kan medfører en barnliggørelse af den voksne, og dette kan medfører at den voksne er i en rolle, hvor de både vil og vil ikke bestemme om deres egen læring (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007). Ved at den voksne tag ansvar over for sin egen læring, ved den voksne ubevidst eller bevidst sortere og tag stilling til, hvad de lærer og ikke lærer. Hvis den voksen er motiveret for at lære, vil denne motivation føre til at den voksen altid vil finde en måde at lære på (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).

Ved at den voksen indgå i et læringsforløb, hvor der skal tilegne sig ny viden, der er i forlængelse af den viden den voksen allerede har eller kan, kræver det af den læreren åbner op for den nye viden, både intellektuelt og følelsesmæssigt, ved at skabe motivation og tryghed hos den læreren er det muligt at skabe ny viden hos den voksen (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007). Når der tales om læring hos børn, lærer de intuitiv, i det de ikke er bange for at tabe ansigt, dette gælder ikke hos den voksne, og det er derfor vigtigt, at voksen føler sig tryk i læringssituation, og føler der er acceptabelt at "fejle" (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).

Voksenlæring er karakteriseret ved at

- *”voksne lærer det de vil lære, det der er meningsfuldt for dem at lære*
- *voksne trækker i deres læring på de ressourcer de har*
- *voksne tager det ansvar for deres læring de er interesserede i at tage” (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).*

Hvis den voksen ikke kan se at det er meningsfuldt at et emne, vil der ikke opstå læring, ifølge Illeris,

”Men hvis læringen er selvvalgt, og endnu mere hvis det er noget man brænder for, noget af væsentlig betydning for de livsprojekter man har, så kan man som voksen kaste sig ind i læringen med sin fulde kapacitet og sin brede erfaringsbaggrund” (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).

Den største forudsætning, for at de voksne studerende føler sig som et selvstændige og ansvarligt individ, samt at uddannelsesinstitutionen ikke tage den voksne ansvar for læring, men skal derimod få den voksne til at tage eget ansvar for sin læring (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007).

Dette speciales anbefaling af, at netværkstrukturen inkorporeres i flere af leddene i strukturen for IT-startpakken, har baggrund i flere teoretikers betragtninger af læring og videndeling i netværk/fællesskaber.

Wenger introducerede i 1992 begrebet praksisfællesskab, der beskriver, hvordan læring kan opstå gennem en fælles læringsproces i gennem praksisfællesskab (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

Wenger har bl.a. arbejdet med Jane Lave brug af begrebet praksisfællesskab, men har ikke selv defineret begrebet nærmere.

I 2004 skrev Wenger bogen *Praksisfællesskaber – Læring, mening og identitet* (Wenger E. , 2004, 1. udgave) og denne bog ligger til grundlag for dette afsnit.

I denne bog sætte Wenger spørgsmål ved sin teoridannelse omkring læring i praksisfællesskab og samtidig sætter han en begrebsramme, som kan være med til at fremsætte et sammenhængende analyseniveau. Ud fra dette er det muligt at udlede et sæt principper og anbefalinger, der kan bruges til at forstå og muliggøre læringen i et fællesskab (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

Ifølge Wenger, som tager udgangspunkt i, at mennesket er socialt af natur samt det at lære er et socialt fænomen. Det at lære er den del af mennesket natur, og en integrerende del af vores liv og ikke en form for aktivitet. Hvilke betyder ifølge Wenger at man ikke kan designe læring, men man kan designe for den det vil sige at man kan fremme læring eller man kan modarbejde læring (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

Ifølge Wenger beskriver han praksisfællesskaber som et fællesskab der kan eksistere i alle sociale sammenhæng. I det der dannes et praksisfællesskab, dannes der en et vedvarende social samspilsproces, hvor fællesskabet vil reproducere sig selv. Et praksisfællesskab er ikke en "fredfyldte havne", i det at det er mennesker der deltager i disse fællesskaber, vil der være mulighed og begrænsninger, i form af venskaber og konflikter (Wenger E. , 2004, 1. udgave) .

Wenger skriver om den gode mægler i et praksisfællesskab, denne person er med til at skabe nye forbindelser i et fællesskab, samt er disse personer med til at muliggøre koordination og åbne nye muligheder for mening (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

Disse begreber, er i et praksisfællesskabe med til at konstituerer denne form for fællesskab, betragtes Wenger som en dimensioner af en enhed.

Gensidigt engagement

I et praksisfællesskabe er medlemskabet et spørgsmål om gensidigt engagement. Dette gensidige engagement, er en del af definition på et praksisfællesskabe. Når et praksisfællesskabe dannes, og der i fællesskabet opretholder tætte relationer gennem gensidigt engagement, og medlemmer af fællesskaber er aktiver deltaget, det er her forskellen på et praksisfællesskaber og en arbejdsgruppe ligger (Wenger E. , 2004, 1. udgave). For at et praksisfællesskaber fungerer, kræver det at der bliver arbejder for at opretholde dette fællesskab, og dette er en vigtig del at ethvert fællesskab. Selv om det er et fællesskab er der ikke ens betydning med at konflikt løshed, men der er mulighed for at deltager i fællesskabet kan følge en unik identitet af samhørighed og føle sig forbundet til andre, men medlemmer af fællesskabet vil ikke smelte sammen (Wenger E. , 2004, 1. udgave). Ved at der er en forskellighed hos medlemmer i disse fællesskaber er en ressource, når der opstå uoverensstemmelser og konflikter er det et tegn på der viser engagement (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

Fælles virksomhed

Ifølge Wenger er fælles virksomhed et begrebet som er både konstituerer et praksisfællesskab og kan være med til at giver det sammenhængskraft. Fælles virksomhed omfatter instrumentelle, personlige og interpersonelle aspekter. Endvidere er fælles virksomhed et resultatet af en kollektiv forhandlingsproces men samtidig er det ikke et udtryk for at alle i fællesskaber er enige (Wenger E. , 2004, 1. udgave). Deltaget i fællesskabet har fundet en måde at være "sammen" på, selv om der er forskellighed på dem. Verden omkring deltager i et fællesskab vil selvfølgelig påvirker fællesskabet, men ville ikke have en direkte påvirkning af selve fællesskabets produktion af sin egen praksis (Wenger E. , 2000).

Deltagelse

Ifølge Wenger er det et udtryk som beskriver at leve i verden er en sociale oplevelse, samt at være en del af et sociale fællesskaber og deltage aktivt i det sociale foretagender (Wenger E. , 2004, 1. udgave). At deltage er en aktiv proces, hvor der indgår gensidighed, engagement og samspil mellem mennesker. I det at deltager danner en relation med hinanden vil de få en oplevelse af mening i at deltage i et fællesskab og dette vil give deltager mulighed for at udvikle en "deltager identitet", en identitet konstitueret gennem deltagelses relationer. Samt vil deltagelse være med til at danne en meningsforhandlingen i forbindelse med fællesskabet og derved vil dette udgøre en konstituerende del af vores identitet (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

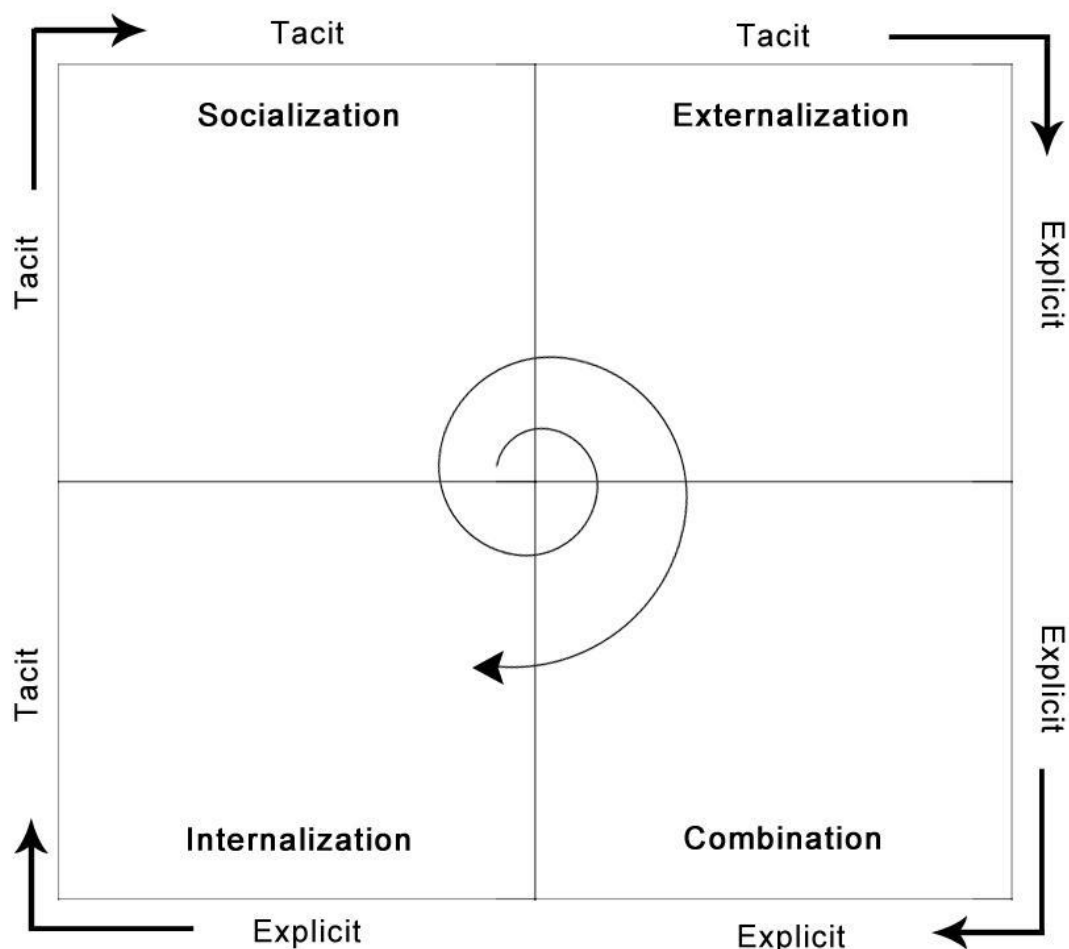
I et praksisfællesskab kan deltagelse være mere eller mindre, et nyt medlem af fællesskaber eller ved dannes af et nyt fællesskab, vil deltager begynder ude i periferien, for at finde ud af hvordan deltager skal bevæges sig rundt i fællesskabet. For at kunne finde ud af hvordan deltager skal bevæges sig rundt i fællesskabet, skal den nye deltager eller det nye fællesskab finde sin egen legitimitet, for at kunne blive behandlet som et potentielle medlemmer. Ellers er der mulighed for at deltager der er ude i periferien blive ved med at være i den position, og vil blive forhindret i at komme helt ind i fællesskaber (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

Både Nonaka i 2004 (Nonaka, 1994), beskriver videndeling i netværk, samt at det særligt er den "tavse" viden, der for muligheden for at komme i spil gennem netværk.

Ifølge Nonaka, er der to former for viden den eksplicitte og den tavse viden. Det vil sige at viden blive skabt igennem konvertering mellem den tavse viden og den eksplicitte viden (Nonaka, 1994).

I Nonaka figurerer 17 SECI model of knowledge dimensions, kan det ses at de fire felter skaber en proces igennem en spiral, samt kan det ses at

viden omdannes. Under figurer 17 vil de fire felter socialisering, eksternalisering, kombination og internalisering blive beskrevet.



Figur 17 (wikipedia, 2016).

Socialisering

Når der tales om tavs viden, og denne viden skal frem, handler det om at give viden vider. Den tavse viden er nødvendigvis kan både komme frem som sprog, og ved at komme frem gennem at observere og imitere (Nonaka, 1994). Når den tavse viden skal frem gennem observation, ske dette ved at den der skal modtage viden, bare kigge på den som har viden, og så prøver at gøre det samme, f.eks. når en kokkelev skal lære at partere en fisk, vil den "gammel" kok hvis ham det, og så prøver han det selv (Nonaka, 1994).

Socialisering er en proces, hvor den tavse viden bliver delt gennem sproget og fælles øvelser/oplevelser. Samt så skal socialisering ses som en social proces, hvor den tavse viden deles mellem mennesker (Nonaka, 1994), Ting der kan være med at denne deling forgå er ifølge Nonaka:

- Mentor og mesterlære
- Trainee stillinger
- Kaffepauser (Nonaka, 1994)

Eksternalisering.

I det at den tavse viden bliver omdannet til den eksplicite viden, ske dette i en proces hvor den tavse viden ændres til et eksplicit koncept (Nonaka, 1994). I det at den tavse viden er indgroet, og der ikke findes en skriftlig definition, skal denne viden konverteres til den eksplicit viden, så den tavse viden kan blive benytte at andre. Dette kan være vanskeligt at opnår dette, idet at den tavse viden er svær at kommunikerer (Nonaka, 1994). Ifølge Nonaka er der flere teknikker til at opnår eksternalisering:

- Anvendelse af metaforer/modeller
- Sammenligne mellem to ting, hvor ligheden gør det muligt at forklare det ene med det andet
- Historiefortælling (Nonaka, 1994).

Kombination

Når der skabes ny viden ved, at kombinere den viden der allerede er kendt viden, med andre viden der er kendt. Vil den kendte viden blive omdannet til ny viden (Nonaka, 1994).

Nonaka 1994 benytter disse teknikker til at kombination kendte viden:

- Kombineret af viden fra bøger, internet osv.
- Eksterne eksperter
- Netværk (Nonaka, 1994).

Internalisering

Når den nye viden også kalder den eksplicite viden, blive til tavs viden, ske dette når den nye viden er blevet rutiner, og der tænkes ikke længere over hvordan f.eks. en funktion gøres. Ifølge Nonaka ske internalisering når individet har fået den ny viden til at blive en naturlig del af deres hverdag (Nonaka, 1994). Internalisering betegnes ved:

- Erfaringer
- Learning-by-doing (Nonaka, 1994).

Den nye viden der skabes i en organisation finder sted i en vedvarende spiral, når organisation stryge viden skabelsen ifølge Nonaka, spiralen vil blive større når der skabes ny viden (Nonaka, 1994).

I efterfølgende afsnit redegøres for videnskabelsesspiralen.

Ifølge Nonaka handel vidensbelsesprocessen om at udvidelse af den enkeltes viden. Den enkeltes tavs videns kvaliteter er påvirket af to faktorer, den første faktorer er den forskellighed den er i den enkeltes erfaring (Nonaka, 1994). Hvis denne erfaringer er komme med at udføre rutine speciale, vil den tavs viden der er oparbejder igennem ensformige arbejder blive mindre over tid. Rutinespecialer vil være med til at modvirker kreativ tænkning og udvikling af ny viden. Den anden faktor er, hvor dybt erfaringerne er involveret i det enkelt individ, jo mere det enkelt individ er involveret jo kvalitet vil det være (Nonaka, 1994). Disse to faktorer er vigtig at tag med i de overvejelser betegner som en rationel evne til at reflekterer over egne erfaringer, det samspil der er mellem erfaringer og rationalitet, kan være med til at giver det enkelt individer mulighed for at kunne skab sit eget perspektiv på verden (Nonaka, 1994).

Slutteligt har Gee, 2005 (Gee, 2005), arbejdet med fællesskaber og samarbejde, og fremfører en række overvejelser om, hvordan "gode samarbejder" opstår.

Ifølge Gee og hans teori omkring "Affinity Space" ses en gruppe af mennesker som værke er inden eller ude af fællesskabet, men at se rummet(spaces), hvor der foregår en interaktion mellem mennesker. Ud fra Gee er der en brede definition af dette rum, i det er også kan være et virtuelle rum, et forum eller et spil (Gee, 2005). Vigtighed i Gee begreb rum er, at der er tale om et sted hvor mennesker kan deler ideer og tanker, samt at der er mulighed for at være samme ud fra en fælles interesse (Gee, 2005)

Gee beskriver disse rum(spaces) som "Semiotic Social Spaces (SSS)", dette betyder hos Gee at Semiotic (læren om tegn), at det er her mennesker kan interagere i et rum (spaces) og dette vil skabe en meninger (Gee, 2005).

Gee benytter strategi spil, Age of Mythology som sin forståelsesramme til at beskrive " Affinity Space". Dette spil som bruger spille er med til at skabe interaktion, i det at spiller skaber relation til hinanden, igennem det de gøre ind i spillet. Et særligt kendetegn ved Affinity Space er adgangen eller portaler, som kan ses som en dør til et møde eller begyndelse til et social netværk (Gee, 2005).

Ifølge Gee vil Affinity Space giver den enkelte bruger med forskellig kompetencer, mulighed for at samarbejder omkring deres fælles interesse (Gee, 2005).

Ifølge Gee er der 11 ting der er definerende og er kendetegn ved Affinity Spaces, i dette speciale vil der kun blive brugt 5 af disse 11, idet det er dem som er direkte observerbare (Gee, 2005)

1. Fælles interesse eller bestræbelser. Ikke race eller køn, samfundsklasse.
2. Novicer og rutinerede deler space.
3. Værdsætter individuel og distribueret viden.

4. Forskellige former for deltagelse og veje til deltagelse.
5. Mange forskellige veje til status (Gee, 2005).

7. Fase 3

7.1 Analyse

Den nuværende It-startpakke har indeholdt det samme i rigtig mange år. Dette har været et godt tilbud, at modtage denne samlede pakke, og den har dækket rigtig mange ordblindes behov, uden at den enkelte ordblinde skulle ud og investere i teknologiske redskaber. I det følgende analyseres en række af de faktorer der spiller ind i forbindelse med udleveringen af IT-startpakken samt dens indhold.

7.1.1 Modtagelse af hardware

I de seneste år har udvikling indenfor teknologi været med til at IT-startpakken måske ikke altid er den eneste og bedste løsning for den enkelte ordblinde (Odgaard, 2014). Eksempelvis viser undersøgelsen fra etlivsomordblind.dk (etlivsomordblind, 2016) følgende:

"Hvad siger brugerne om IT rygsækken, det spørgsmål stillede vi inden sommerferien, og her er svarene fra de 382 ordblinde, lærere og forældre der har svaret.

En af grundene kan være at 50 % ikke er tilfreds med deres it rygsæk og 90 % ville ønske it rygsækken var anderledes. Her er en række udtalelser fra de ordblinde brugere af it rygsækken" (Jensen, 2016).



Figur 18 (Jensen, 2016)

Undersøgelsen af Rasmus Odgaard 2014 viser også, at de studerende modtager en computer, som de har en oplevelse af er dårligere end deres egen computer (Odgaard, 2014). Dette kan skyldes at de computere de ordblinde modtagere kan være en genbrugscomputer, der kan være af ældre dato. Ifølge leverandøren NV-Nordics hjemmeside:

"Det kan variere fra støttemodtager til støttemodtager, om der udsendes en genbrugs computer eller fabriksny computer. Dette skyldes, at MV-Nordic har forpligtet sig overfor Styrelsen for Undervisning og Kvalitet til at benytte genbrugs computere før fabriksnye, hvilket vi naturligvis tilstræber" (mv-nordic, 2016).

Det kan tænkes, at det er en del af den rammeaftale de har indgået, men disse oplysninger var desværre ikke mulige at fremskaffe.

Men materiale af ældre dato kan bevirke at de ordblinde ikke bruger deres IT-kompenserende støtte, som informant et beskriver hans oplevelse af modtagelsen af hans IT-startpakke:

"Den computer jeg fik udleveret, jeg skulle fandme starten 2 timer før jeg kunne gå i gang med at skrive. Den skulle lige til at starte op og gå ned og starter op og gå ned. Og så skulle den startes op igen og så skulle være reinstalleret før du kører det er den med langsom"(bilag 5).

Derudover fortæller informant 4, da jeg spørger hende om hun har en IT-startpakke: "Ja, men jeg har en forældet" (bilag 11). Endvidere fortæller hun omkring den computer hun har modtaget:

"Og jeg har en scanner som er på størrelse med selve computeren, også har en scanner pind hvor data ind i scanner pind ikke fungerer med min computer. Så fik jeg tilsendt en ny scanner pind, men der er min computer er forældet i forhold til scanner pinden. Så de søgt om at jeg kunne få en ny scanner, hvis jeg sendt min gamle scanner ind, og så vil jeg få, man kan gøre sådan ved et stykke papir(informant vise med hånden, hvordan man scanner ned af et stykke papir), det er jeg så ikke

blevet tildelt. Jeg skal stadig bruge den gamle!” (bilag nummer 11).

Ved af disse to informanter har denne oplevelse af deres IT-startpakke, kan det føre til, ifølge Hasse og Brok 2015, at der ikke opstår en fortrolighed mellem disse informanter og den teknologi de møder i form af deres IT-startpakke (Brok, 2015).

Rigtig mange ordblinde har i dag deres egen computer eller et andet IT-værktøj som f.eks. en iPad. Da der ikke er IT-kompenserende støtteprogrammer på deres private computer eller deres andet IT-kompenserende værktøj er hensigten, at de ikke længere skal anvende deres egen computer eller IT-kompenserende værktøj til at studere på, når de modtager computeren, der hører til IT-startpakken. Dette kan indimellem have den konsekvens, at de skal bruge to computere i deres hverdag. Som informant et udtaler:

”hvilket betød at jeg havde to computere med, for så sad jeg på arbejdet og skrev på den ene, og når jeg så skulle kontrollere, så kørte jeg det over på min ordblinde computer. Og den var så håbløs langsom, - selvom den har fået alle de opdateringer den skal have” (bilag 5).

Resultatet var, at informant et ikke anvendte sin ordblindecomputer. Informant to oplevede da han modtog computeren i IT-startpakken, at i det han læste på DTU havde han brug for en kraftig computer, da der skal bruges nogle bestemte programmer:

”Ja man kan også sige at når man går på en teknisk videnskabelige uddannelse, så får man en kraftigere computer inden da jeg gik på HF, jeg blev nødt til at stoppe et halvt år fordi den computer jeg havde ikke kunne køre de programmer

jeg skulle bruge på DTU. Så blev jeg nødt til at tage et halvt over for jeg lå og knoklet frem og tilbage mellem DTU og hjem for at kunne lave mit speciale på DTU" (bilag 7).

Da disse informanter modtog deres IT-startpakke, var der ikke mulighed for at få installeret software programmer på egen computer, som det er i dag.

Dette kan tolkes som et udtryk for, hvor vigtigt det er, at den kompenserende IT-kompenserende støtte ind tænkes i brugerens hverdagsbrug af teknologi (Brok, 2015). Dvs. at man før udleveringen af IT-kompenserende støtte, giver de ordblinde en mulighed for en introduktion til IT-startpakken og undersøger hvilke værktøjer brugeren allerede arbejder med, og nedsætter kompleksiteten i brugen af den IT-kompenserende støtte, sådan at man f.eks. vælger at installere de relevante software programmer på brugerens foretrukne teknologiske redskaber (Odgaard, 2014). Endvidere kan dette pege på, at hvis man fastholder den IT-startpakke vi har i dag, er der behov for at høre den ordblinde om der er brug for at de modtager en computer, eller de har brug for byod i stedet for. Hvilket peger på at der er behov for en individuel IT-startpakke.

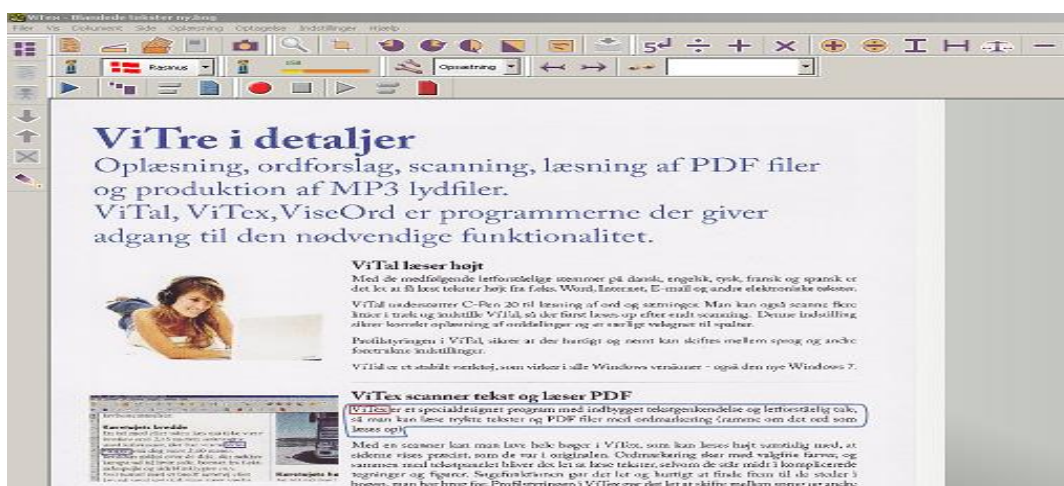
Flere informanter har oplevet at modtage en ny It-startpakke, når de har skiftet uddannelser, i det at IT-startpakken ikke følger den ordblinde ved denne proces. Derfor kan den ordblinde opleve at skulle skifte program, i det at det er Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) der beslutter hvem der har liciteringen af IT-Startpakken. Som Informant to beskriver det:

"At de ikke er ensrettet til at kunne følge den ordblinde. men de forskellige fordi der er to eller flere firmaer som laver IT-hjælpemidler, og der er ikke nogen krav til hvordan det fungerer og hvordan det ser ud" (bilag 7).

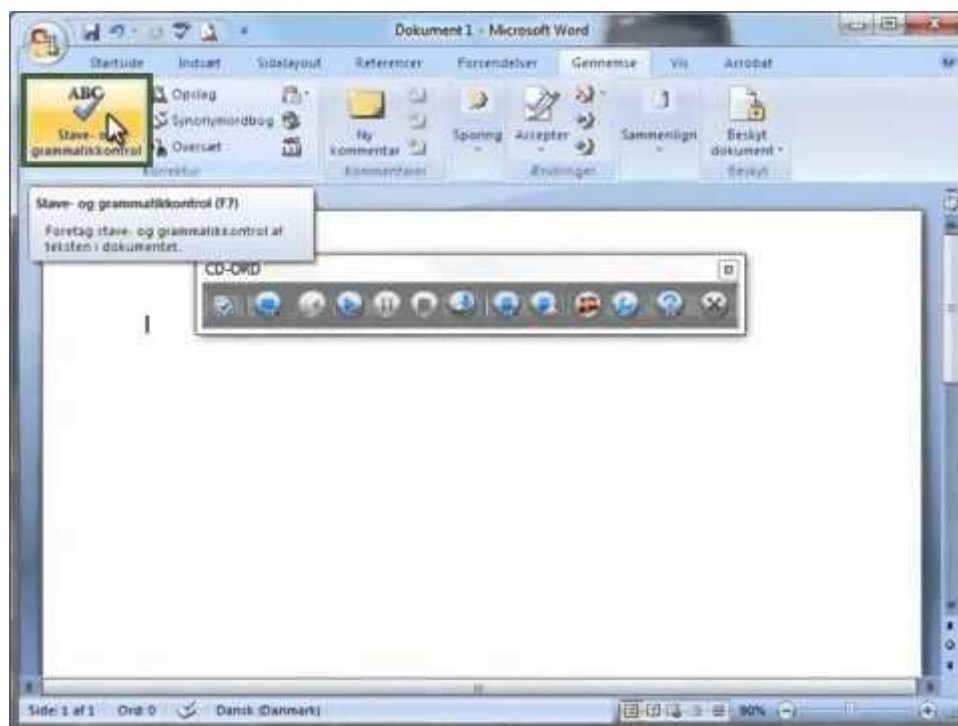
Han fortsætter:

"Det synes jeg er et meget stort problem, fordi det tager lang tid, selv om jeg er rimelig it kyndig tager det stadig helt ved lang tid at sætte mig ind i hvordan" (bilag 7).

Selv om grundprincipperne i programmerne til IT-kompenserende støtte er de samme er der en forskel i brugen og designet af disse programmer, som vist på nedenstående figur: Figur 19 er ViTre og Figur 20 er CD-ord.



Figur 19 (www.scandis.dk, 2016)



Figur 20 (mv-nordic, 2016)

Som det kan ses på figurerne er brugeroverfladen forskellig på de to IT-kompetencer støtteprogrammer, hvilket gør, at de ordblinde igen skal gennemgå en instruktion. Hvis der i stedet var mulighed for at de ordblinde selv kunne vælge programpakke, vil de kunne beholde det program de er vant til, hvilke ville være med til at de ikke også skal bruge tid på at blive instrueret i et nyt IT-kompenseret program.

Det er stadig mange ordblinde, som først bliver opdaget når de starter på en videregående uddannelser, hvilket kan skyldes, at deres vanskeligheder først træder tydeligt frem, når de nye læse- og skrivekrav i uddannelsen overstiger deres læse- og skrivefærdigheder. Eller også har der manglet effektive screeningsprocedurer eller tilstrækkelig ordblindespecifik viden i skoletiden (Arendal, m.fl. , 2003). I undersøgelsen fra EVA (2015) har 33 % svaret, at de først blev testet ordblinde på deres videregående uddannelse (Evaluering sinstituttet, 2015).

Som informant et udtaler blev hans ordblindhed først opdaget i det han begyndte på pædagoguddannelsen:

"Jeg begyndte på pædagoguddannelsen, og jeg læste inden jeg kom på universitetet, det var der at jeg fik min bevilling og dermed fik jeg min IT rygsæk og derefter begyndte brugen den" (bilag 5).

I dette tilfælde er hans ordblindhed ikke blevet identificeret i folkeskolen, og derfor har han ikke brugt IT-startpakken tidligere, hvilket kan skyldes at de skrivekrav og læsekrav der er på de videregående uddannelser er større og at der stilles større krav til selvstudier. Tre af informanterne har gået på HF for ordblinde, hvor de har haft den samme computer hele vejen, hvilket gjorde at deres computer var indstillet lige til dem, og de udtalte, at når der var noget de havde brug for i forbindelse med deres programmer, kunne de bare gå ned til en ordblind konsulent. Informant to har gået på HF for ordblinde og udtaler:

"jeg kunne jo bare gå over til min ordblinde lærer og sige hey det her kan jeg ikke finde ud af" (bilag 7).

Informant tre har også gået på HF for ordblinde, hun fortæller:

"Der var nogle ting jeg havde lidt svært ved, men det her er selvfølgelig at der var en som opstillede computeren, for mig så den passede til mig"

"fik jeg rigtig meget hjælp til computeren, og det gælder også at den var sat 100 % op til mine behov, fordi vi havde en på skolen, jeg bare gik ud og banker på døren og så gik jeg ind og sagde hvad jeg havde brug for, hjælp til og så ordner hun det for mig" (bilag 9).

Disse informanter har fået en grundig instruktion i deres IT-kompenserende hjælpeprogrammer. Disse informanter oplever så, at når de skifter uddannelse, så modtager de en ny computer med andre programmer på, da der er flere leverandører, som sammensætter pakken på hver deres måde, og det er staten der bestemmer, hvilken leverandør der benyttes fire år af gangen.

I 2011 udarbejdede Runa Bjørn rapporten om en smidig overgang i uddannelses- og beskæftigelsessystemet til uddannelsesstyrelsen udgivet af Rambøll, i denne rapport omtaler Bjørn en række barrierer ved denne overgang. Det er en barriere, at studerende som ikke har IT-kompenserende hjælpemidler med sig fra sin ungdomsuddannelse, først kan søge om hjælpemidler, når de er optaget på et studium (Runa Bjørn, 2011). Dette sker i starten af august. Herfra er der typisk kun en måned til studiestart, hvor hjælpemidlerne gerne skulle være klar til den studerende. SPS-kontoret i Uddannelsesstyrelsen skal behandle ansøgningerne og bevilge hjælpemidler, men kan først begynde sagsbehandlingen, når den studerende er optaget (Runa Bjørn, 2011). Som informant to fortæller:

"Ja jeg har en IT rygsæk, den første IT rygsæk fik jeg er på HF og den havde Vital, og den nuværende her CD - ord" (bilag 7).

Endvidere måtte denne informant stoppe sit studiet i det at den computer han fik udleveret ikke var kraftig nok til at køre de programmer, der bruges til hans studie:

"man kan også sige at når man går på en teknisk videnskabelige uddannelse, så får man en kraftigere computer inden da jeg gik på HF, jeg blev nødt til at stoppe et halvt år fordi den computer jeg ikke havde, kunne køre de programmer jeg skulle bruge på DTU" (bilag 7).

Informant fire har også oplevet at skifte programmer, i det hun begynder på en videregående uddannelse:

"jeg har Vital. Det er der så bare lidt åndssvag, er at siden 4 klasse er jeg blevet undervist i CD-ord og så pr. 1/1 2016, skal jeg bruge Vital" (bilag 11).

Det vil sige at disse informanter skal lære at bruge et nyt program, og skal igennem en ny læreproces. Da de to programmer er bygget op på sammen grundprincip, kan den enkelte tage sin erfaring fra første instruktion med i den nye læreproces. Her er det, Ifølge Illeris, vigtigt at den der skal instruere den ordblinde kigger på, at de ordblinde kan opleve en relation til tidligere roller fra deres skoleforløb, hvilket kan gøre at de overlader ansvaret til læreren (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007). Her er der vigtigt, at underviseren er åben overfor at slippe sin rolle, da den kan medføre en barnliggørelse af den voksne, som skaber en dårlig forudsætning for læring (Illeris, 49 tekster om læring, 2012).

Det at de studerende først kan søge deres nye IT-startpakke når de ved at de er blevet optaget på den nye uddannelse, og så samtidig skal vænne sig til den nye uddannelse og skabe nye sociale relationer, indlære nyt fagligt stof og hvad det indebærer at begynde på en ny uddannelse, kan være en stor mundfuld for den ordblinde. Herved kan der opstå en modstand over at skulle lære et nyt IT-kompenserende støtteprogram at kende (Olsen, 2016). Ved at de ordblinde oplever et skift i IT-startpakken, kan de oparbejde en modstand over for den nye IT-startpakke og dens programmer, i det at den ordblinde ikke kan se mening i at engagere sig i processen, hvilket bliver en barriere for læring (Illeris, Voksenuddannelse og voksenlæring, 2007):

"Jeg har faktisk gik jeg på HF til administrationsøkonom, og jeg har så mellem alle tre skiftet computer, og det synes jeg måske er lidt ærgerligt jeg har gjort det. Computeren er jo sådan nogenlunde det samme, og det er programmet jo sådan også, nu havde jeg jo bare haft en opstillet så den passer til mig. Og så skal man jo tage alt det igen, for hver gang, så det synes jeg måske var lidt ærgerligt" (bilag 9).

Når de ordblinde modtager IT-startpakken, bliver den sendt med posten, og denne pakke kommer ind af døren før der er blevet aftalt tid omkring instruktion og opsætning af computer, hvilket kan være med til at de studerende, når de tænder på deres computer, tænker "den kommer jeg ikke til at bruge", for før deres computer er blevet sat op, tænder alle programmer på en gang, hvilket kan være meget uoverskueligt, udtaler Martin Richardt (bilag 3). I denne proces kan der opstå nogle blokeringer i mødet med den nye teknologi (Brok, 2015), hvilket gør at de ordblinde finder andre veje til at hjælpe dem med at gennemføre deres studie. Det kan tolkes, at ved at de ordblinde opbygger en modstand, vil dette gøre at de ikke bliver fortrolige med deres computere, og derved ikke vil benytte deres IT-kompetencer støtte. Derved får de et mindre læringsudbytte under deres uddannelse, endvidere vil dette også medføre at de igen "opfinder" deres egne læringsstrategier.

7.1.3 Programmer

TEKU – modellens første område er teknologi, og i dette speciale omfatter det de programmer der er tilknyttet IT-startpakken, og disse programmer møder den ordblinde for første gang gennem den tildelte computer eller når programmerne er blevet installeret på egen computer, og her bliver den ordblinde *den lærende person* (Brok, 2015).

Disse programmer kan dog ikke analyseres på deres egne præmisser, hvad de kan og gør, der skal også kigges på hvordan de bliver brugt i forhold til en social og kulturel praksis (Brok, 2015). Endvidere skriver Hasse og Brok 2015, at ved at der pludselig dukker teknologi op, vil dette sætte nye læreprocesser i gang. De skal håndteres, før man kan gå videre med de vante rutiner. Som når vi møder en fremmed for første gang, er vores umiddelbare indtryk af ny teknologi baseret på, hvordan den fremtræder for os - det vil sige, at vi fokuserer på teknologiens design. Mange faktorer influerer på, hvordan vi kan lære at forstå og betjene teknologi, men vores udgangspunkt er en teknologiforståelse, der bygger på anerkendelsen af, at al teknologi er designet og udviklet med bestemte formål for øje (Brok, 2015). Når de ordblinde modtager deres IT-startpakke og åbner den computer de modtager, vil alle programmer "poppe op" som Martin Richardt udtaler:

"Jeg kan jo kun sige noget om hvad de studerende gav udtryk for.

Også at noget som er meget væsentligt at hæfter sig ved, at førstehåndsindtrykket med et program, fordi de indstillinger der blev lavet fra leverandøren side af på det tidspunkt, det var sådan noget med at computeren begyndt at læse alt op, når man åbner den første gang, og så vil man gerne vil prøve at sluk, så hold man musen hen over et eller andet felt, hvor der står et eller andet i Word, og så læser den bare indsæt sidetals normeringen, ja, ja alle de koder som ligger i almindelig Word funktion, så alting blev læst op" (bilag 3).

De seneste år er der kommet mere fokus på selve softwarets design, i det et program i dag ikke kun skal opfylde en række funktioner, med det skal også være brugervenligt, så brugeren får en positiv oplevelse (Odgaard, 2014).

Funktionerne i programmet skal være nemme at gå til, men samtidig skal de svære funktioner være til at lære, ved at man bliver guidet igennem brugen af disse. I dag vil ikke-brugervenlige programmer miste deres konkurrenceevne, og derfor er der en tendens til at App's, hjemmesider og software bliver mere og mere brugervenlige (Odgaard, 2014).

De IT-kompenserende programmer til de ordblinde kan ikke stå uden for denne udvikling, og både udvikler som leverandør er nødt til at indtænke brugervenlighed i deres design. Ved at tænke brugervenlighed ind i designet ville man kunne skabe en større motivation hos den ordblinde. Endvidere beskriver Martin Richardt, at:

"Så opbygger de nogle ret negativ forestillinger om hvad uddannelsessystemet egentlig er, og hvad det kan bidrage med, de studerende så få en startpakke computer kommer med nogle programmer som virkelig anderledes" (bilag 3).

At programmerne ser meget anderledes ud kan være askrækkende. Og ved at de er tekstbaserede kan de udfordre de ordblinde, udtaler Martin Richardt (bilag 3). Under dataindsamlingen blev informanterne spurgt omkring deres oplevelse af brugervenlighed. Informant et udtaler:

"Med hensyn til ordforslagene, så synes jeg den altid var i vejen, altså kassen, men jeg ved ikke hvordan man ellers skulle gøre det" (bilag 5).

Endvidere udtaler informant tre:

"Man er fuldstændig forvirret, og jeg synes ikke det er så nemt at se ud fra, jo jeg kan se lydstyrken, og det navn den skal læs op, og så er det med stop, læs, pause og sådan noget. men så

er der den der røde knap der er en rød knap med en skruenøgle, de ting synes jeg måske er lidt forvirrende” (bilag 9).

Informant fire fortæller:

”Det er fucking grimt. Okay prøv at se her (se figur 17) ligner jo noget som er tudsegammel. Det er bare det er ikke kønt at se på. Det ser uprofessionelt ud” (bilag 11).

Disse udsagn kan tolkes således, at hvis brugervenligheden ikke lever op til de krav de ordblinde stiller, kan de miste motivationen til at bruge dem. Som Odgaard peger på, er det vigtigt, at der sættes øget fokus på brugervenlighed, så de ordblinde får det bedst mulige udgangspunkt for at leve op til de uddannelsesmæssige krav (Odgaard).

Der er altså noget der tyder på, at tiden er løbet fra de IT-kompenserende støtteprogrammets design og deres brugervenlighed, og her er der måske brug for en nytænkning. Der er mange ordblinde der stadig bruger dem, men de supplerer med andre programmer og App´ s.

7.1.4 Instruktion i IT-startpakken

I det at de ordblinde har modtaget deres IT-startpakke, bliver de kontaktet af den ordblindeskole de hører til, da de skal modtage instruktion i de IT-kompenserende støtteprogram for at kunne bruge dem optimalt. Der er stor forskel på den enkelte ordblinde og hvor stort et IT-kendskab de har, og der er forskel på graden af ordblindhed. Læreprocessen, når den enkelte møder en ny teknologi og skal til at lære den at kende, er et samspil mellem alle disse faktorer (Brok, 2015).

Den instruktion der finder sted er derfor en vigtig faktor for hvor fortrolig den enkle bliver med at benytte hjælpemidlerne.

Under interview blev informanterne spurgt om deres instruktion i IT-startpakken, og de fortalte, at de synes at de godt kunne bruge mere og ikke fik det store udbytte af denne instruktion. Tre af informanterne har gået på HF for ordblinde, hvor de har været vant til, at de kunne få hjælp hele tiden til deres IT-startpakke, i det at der på disse HF ofte er tilknyttet en IT-ansvarlig. Som informant to beskriver om sin tid på HF, hvor han gik til ordblindeundervisning:

"der lå en ordblind undervisningsafdeling på VUC Lyngby og det gjorde jo at jeg gik til ordblinde undervisning, og der blev det ligesom inkorporeret at jeg skulle lære Vital at kende" (bilag 7).

Samtidig fortæller han:

"endvidere var der mulighed for at kunne for vejledning i hans IT-kompenserende støtten programme undervejs, han fortæller "jeg kunne jo bare gå over til min ordblinde lærere og sige hey det her kan jeg ikke finde ud af"" (bilag 7).

De to andre informanter beskriver meget den samme oplevelse fra deres HF. Informant tre fortæller:

"at det er jeg startet på HF, fik jeg rigtig meget hjælp til computeren, og det gælder også at den var sat 100 % op til mine behov, fordi vi havde en på skolen, jeg bare gik ud og banker på døren og så gik jeg ind og sagde hvad jeg havde brug for, hjælp til og så ordner hun det for mig" (bilag 9).

For disse informanter kan det tolkes, at der har været vigtigt for dem, at de har kunnet søge hjælp, når de sad med problemet, i det at hjælpen var på skolen og de ikke skulle søge hjælp uden for deres skole. Når de ordblinde begynder på en videregående uddannelser, vil instruktionen af IT-startpakken foregå på den ordblindeskole de er tilknyttet. Alle informanterne har modtaget instruktion på den ordblindeskolen som de hører til, da informant et først modtog sin IT-startpakke på pædagoguddannelsen og de tre andre informanter skulle skifte IT-startpakke, da de begyndte på deres videregående uddannelser. Informant et beskriver sin instruktion sådan her:

"jeg kan huske de speciale jeg blev stillet som åben Word dokumenter, der følte jeg at jeg var længere fremme end min underviser. Men når det kom til selve programmet, så gik vi meget lidt hen over, hvordan de skulle bruges, fik at vide at jeg skulle sidde og lege med er hjemme" (bilag 5).

Den mangelfulde instruktion kan være med til at han faktisk ikke bruger startpakken:

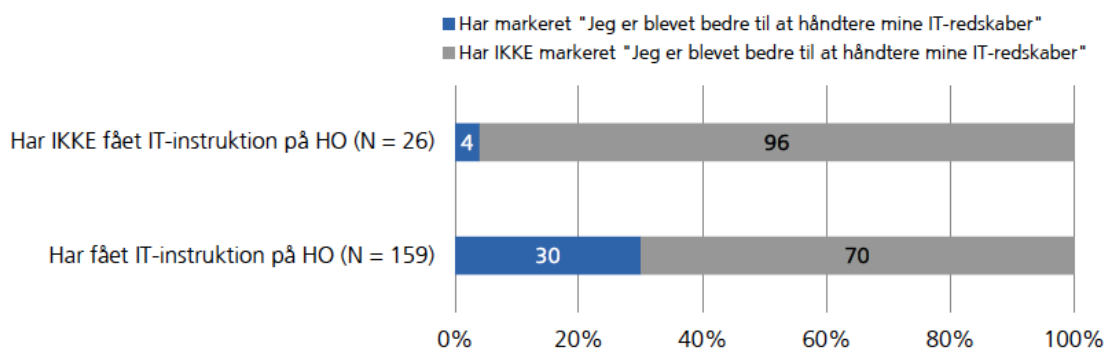
"Jeg har ikke brugt IT rygsækken, jeg har ikke brugt computeren i tre år" (bilag 5).

De tre andre informanter har også modtaget instruktion på deres pågældende ordblindeskole, og informant tre føler heller ikke, at hun er blevet godt nok oplært i hendes IT-kompenserende støtteprogrammer. Hun udtaler:

"Nej jeg tror jeg kender langt fra alle de funktioner programmet har" (bilag 9).

I undersøgelsen fra Hovedstadens Ordblindeskole (2015), har skolen spurgt sine brugere, hvorvidt de har fået IT-instruktion på HO eller ej og om de er blevet bedre til at bruge deres IT-startpakke (Evaluering sinstituttet, 2015).

Sammenhæng mellem IT-instruktion på HO og brugernes vurdering af, om de er blevet bedre til at håndtere deres IT-redskaber



Kilde: Danmarks Evaluering sinstitutts spørgeskema til studerende, der modtog studiestøtte på Hovedstadens Ordblindeskole i henholdsvis forårs- og/eller efterårsemesteret 2014.

Figur 21 (Evaluering sinstituttet, 2015)

Det kan tolkes, at hvis brugerne ikke modtager en grundig instruktion i deres IT-kompenserende støtteprogrammer, kan det være med til at de har en ringe teknologiforståelse for de programmer, de arbejder med (Brok, 2015). IT-instruktionen har altså en stor betydning for, om de ordblinde bliver fortrolige med deres IT-startpakke.

7.1.5 Studiestøtte

Udover IT-startpakken er der mulighed for de ordblinde at modtage studiestøtte på de videregående uddannelser, og disse timer er den del af SPS som de ordblinde hører ind under imens de læser (Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, 2016).

"Studiestøttetimer er individuelle timer, hvor den studerende kan få hjælp til at opbygge fornuftige studiestøttende strategier. Studiestøtte er hverken ordblindundervisning eller lektiehjælp, men en støtte til at overkomme de særlige skriftsproglige udfordringer, der ligger i at være ordblind studerende" (www.hto.nu, 2016).

Informanterne i dette speciale har alle studiestøtte som en del af deres SPS, men har meget forskellig erfaring med denne støtte. Informant to fortæller

"Jeg har også studiestøttetimer, jeg har ikke brugt dem i år, men det er fordi, der var så mange andre ting der ligesom lå i vejen for at jeg følte at jeg sådan havde overskud til at sætte tid af til det" (bilag 7).

han fortæller yderligere at han har haft brug for at blive informeret omkring hvad studiestøtte er i forhold til den studiestøtte der følger med på HF

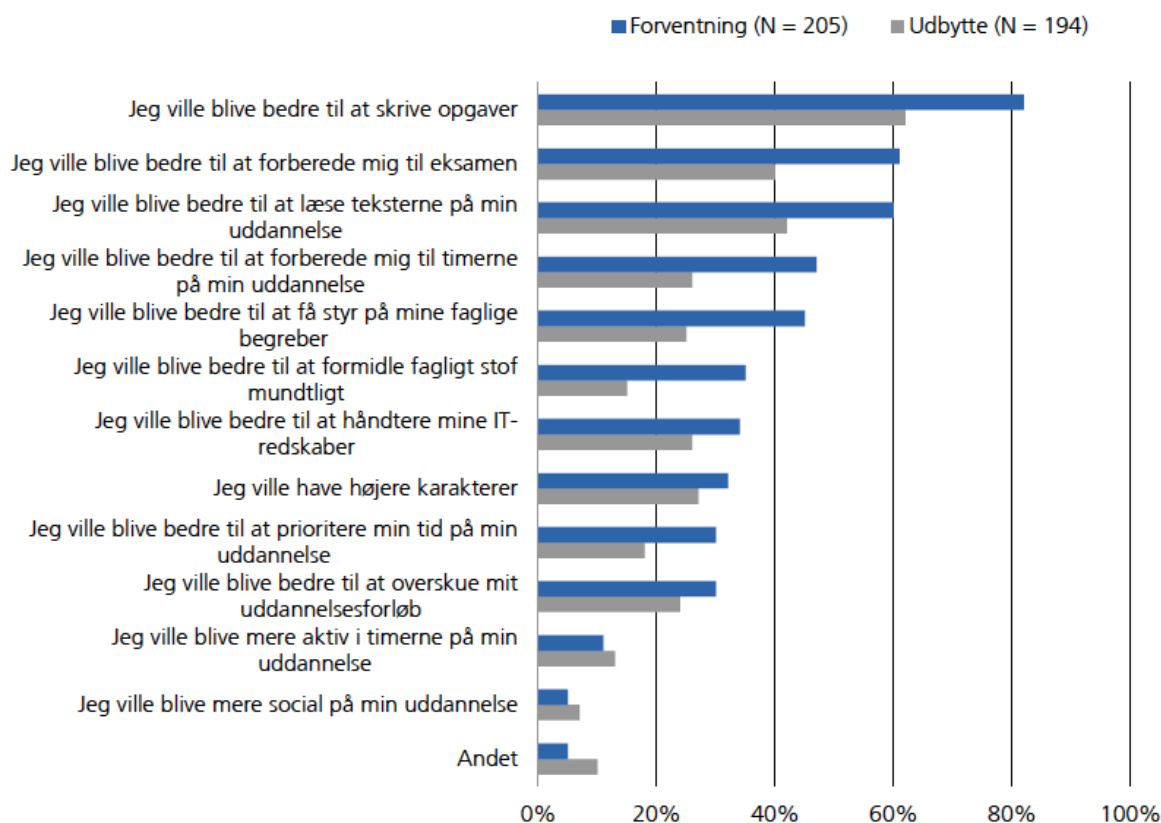
"for på VUC er det en almindelig underviser, men på videregående uddannelse er det hovedstadens ordblindeskole her i København som står for det, det er dem der står for alt det praktiske" (bilag 7).

Informant et har stort udbytte af sin studiestøtte, og udtaler, at:

"han bruger, den til at for struktur og overblikket over sit speciale" (bilag 5).

I nedenstående figur fra EVA's undersøgelse kan det ses, at de studerende har haft højere forventninger til studiestøtten end udbyttet (Evaluering sinstituttet, 2015):

Brugernes forventninger til og udbytte af studiestøtten



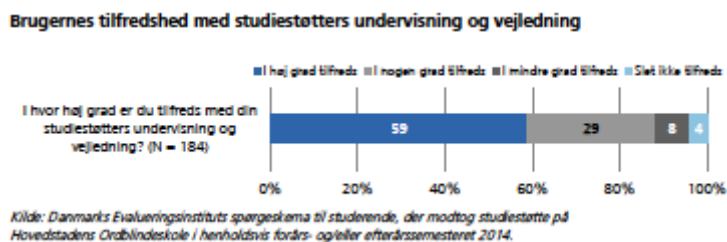
Kilde: Danmarks Evaluering sinstitutts spørgeskema til studerende, der modtog studiestøtte på Hovedstadens Ordblindeskole i henholdsvis forårs- og/eller efterårssemesteret 2014.

Note: Svarmulighederne "Jeg havde ikke nogen forventninger til studiestøtten" og "Jeg har ikke fået noget ud af studiestøtten endnu" fremgår ikke af tabellen. Sidstnævnte behandles separat (se figur 6).

Note: De svarmuligheder, der fremgår af denne figur, er opstillet i prioriteret rækkefølge, og den fremstår derfor ikke, som den er blevet præsenteret for respondenterne. For oprindelig opstilling henvises til tabel 21 og 22 i kapitel 2.

Figur 22 (Evaluering sinstituttet, 2015)

Men på den anden sides viser nedenstående figur fra samme undersøgelse, at de studerende generelt set er meget tilfredse med deres studiestøttelærers undervisning og vejledning. 88 % af brugerne er enten i høj eller i nogen grad tilfredse med deres studiestøtte undervisers undervisning og vejledning, mens de resterende 12 % enten i mindre grad eller slet ikke er tilfredse (Evaluering sinstituttet, 2015).

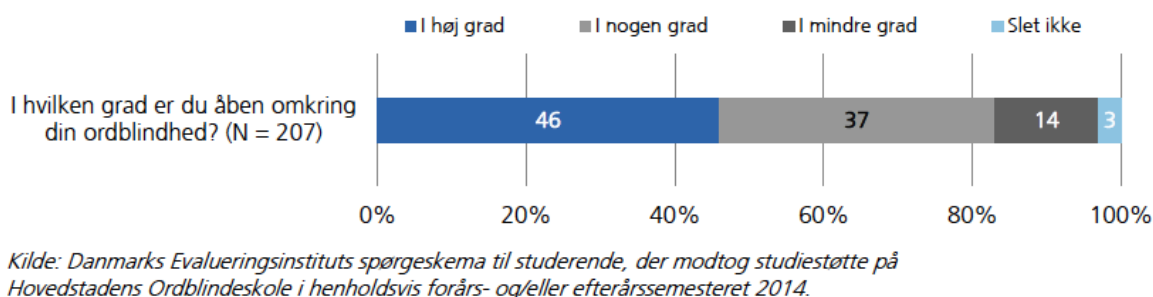


Figur 23 (Evalueringsinstituttet, 2015)

Ud fra dette kan det tolkes, at selv om studiestøtte ikke er en del af IT-startpakken, men en del af SPS, er der her en vigtig støttefunktion for de ordblinde.

7.1.6 Netværk

Rigtig mange ordblinde har udviklet deres egen læringsstil og erfaring med IT-startpakken, i det at rigtig mange ordblind ikke er åbne omkring deres ordblindhed (figur 24) (Evalueringsinstituttet, 2015):



Figur 24 (Evalueringsinstituttet, 2015)

Det at de ordblinde ikke er åbne omkring deres ordblindhed gør at de ikke møder andre ordblinde. Under det første interview fortalte informant et, at han havde deltaget i et netværk for ordblinde,

"Jeg har været med i et netværk som hedder DUO som arrangeret af en Nota" (bilag 5).

Han taler endvidere omkring det at vidensdeling

"Gjorde at vi sammen kunne finde ud af hvordan gør vi det nemmere for os at arbejde med vores handicap" (bilag 5).

Under andet interview fortæller informant to, at han er ved at opstarter et netværk for ordblinde der går på DTU, så de kan dele deres viden omkring at gå på DTU og være ordblind.

"Ja, vi har en intern gruppe her på DTU og det er mere fordi at det bare er nemmere, det er også planen at vi skal vidensdeling men lige nu er vi i gang med de strukturelle processer" (bilag 7).

Informant to tale om den vidensdeling kan finder sted i sådan et netværk:

"Ved at man ikke selv skal opfinde den dybe tallerken så kommer de til at gå meget nemmere. Det er det jeg tænker med den gruppe her på DTU, der er ligesom nogle der er færdig og så er der dem der er i gang, jeg er jo altid noget man kan hjælpe med" (bilag 7).

Informanten tre fortæller, at hun også har deltaget i et netværk for ordblinde, hvor hun har oplevet at der blev videndelt

"når vi haft nogle forskellige ting hvor vi har kunnet sparre med hinanden omkring det" (bilag 7).

Endvidere fortæller informant et:

"Det synes jeg faktisk bare utrolig givende og det skulle man måske overveje, som den del af staten der sidder med IT rygsæk med videre, at bruge nogle ressourcer, de ressourcer der ligger i ordblinde der er vant til at bruge det her" (bilag 5).

Flere af informanterne har deltaget i DUO igennem NOTA, i deres rapport omkring deres netværk skriver de

"Man lærer ikke kun af sin makker, men af hele Duo gruppen. 46 % synes at de har lært noget af deres makker, mens hele 71 % oplever at de har lært noget af de øvrige deltagere" (nota.dk, 2016).

Endvidere kommer Nota frem til at

"Vidensdeling mellem deltagerne har vist sig at være meget værdifuldt" (nota.dk, 2016).

Mennesket er socialt af natur og det at lære er et socialt fænomen (Wenger E. , 2004, 1. udgave). Wengers beskriver desuden et praksisfællesskab, som et fællesskab der kan eksistere i alle sociale sammenhænge. I det at der dannes et praksisfællesskab, dannes der en vedvarende social samspilsproces, hvor fællesskabet vil reproducere sig selv (Wenger E. , 2004, 1. udgave).

Hvis et praksisfællesskab skal fungere kræver det at der bliver arbejdet for at opretholde dette fællesskab, og dette er en vigtig del af ethvert fællesskab (Wenger E. , 2004, 1. udgave). Endvidere kommer Nielsen 2014 ind på at en indgangsvinkel til at forstå hvorfor netop disse aspekter af projektet opleves som betydningsfulde for deltagerne, netop er begrebet erfaringsfællesskab, som er med til at give de ordblinde en aha-

oplevelse – at møde en anden, der i den grad kan forstå, hvad det vil sige, både praktisk men særligt følelsesmæssigt, at være ordblind (Nielsen, 2016). Informant et udtaler:

”Men der ligger nogle ressourcer ved at bruge den viden der allerede er tilgængelig, også i hvordan man kan bruge forskellige værktøjer I hvordan man kan bruge forskellige værktøjer” (bilag 5).

Ved at benytte sig af netværk kan de ordblindes tavse viden blive tilgængelig, og derved kan der blive skabt ny viden, som de ordblind kan benyttes sig af og bruge til at hjælpe i hverdagen med f.eks. den IT-kompenserende støtte de bruger. Ifølge Nonaka (Nonaka, 1994), når der tales om tavs viden, og denne viden skal frem, handler det om at give viden videre. I dette speciales tilfælde betyder det, at de ordblind skal dele viden omkring den IT-kompenserende støtte ved at benytte sig af Nonakas begreb *kombination*, hvor der skabes ny viden ved at kombinere viden der er kendt med anden viden som er kendt og på den måde vil der opstå ny viden, i dette tilfælde igennem netværk med de ordblind (Nonaka, 1994). Ved at danne disse netværk, hvor medlemmer har et fælles element, vil der ifølge Gee (Gee, 2005) dannes et netværk der ikke er baseret på race eller køn og samfundsklasse. Samtidig vil der være disse 5 elementer til stede:

1. Fælles interesse eller bestræbelser. Ikke race eller køn, samfundsklasse.
2. Novicer og rutinerede deler space.
3. Værdsætter individuel og distribueret viden.
4. Forskellige former for deltagelse og veje til deltagelse.
5. Mange forskellige veje til status (Gee, 2005).

Når disse elementer er til stede er der blevet dannet et praksisfællesskab, hvor de ordblinde kan dele tavs viden og samtidig modtage andre ordblindes viden. Informant et fortæller, at selv om der var stor forskel på dem der deltog i DUO netværket, fik han et udbytte ud af at deltage med nogen der ikke var så langt i uddannelsessystemet

"jeg tør godt at sige jeg var en af dem der var mere ressourcestærke i det her netværk, dem var vi et par stykke af men selvom jeg var i den mere ressourcestærke ende af deltagerne, så var der stadig masser af ting jeg kunne lære af, både af de andre ressourcestærke deltager man også af dem der sad men nogle udfordring og havde fundet nogle nye løsninger og nogle måder at håndtere deres handicap på" (bilag 5).

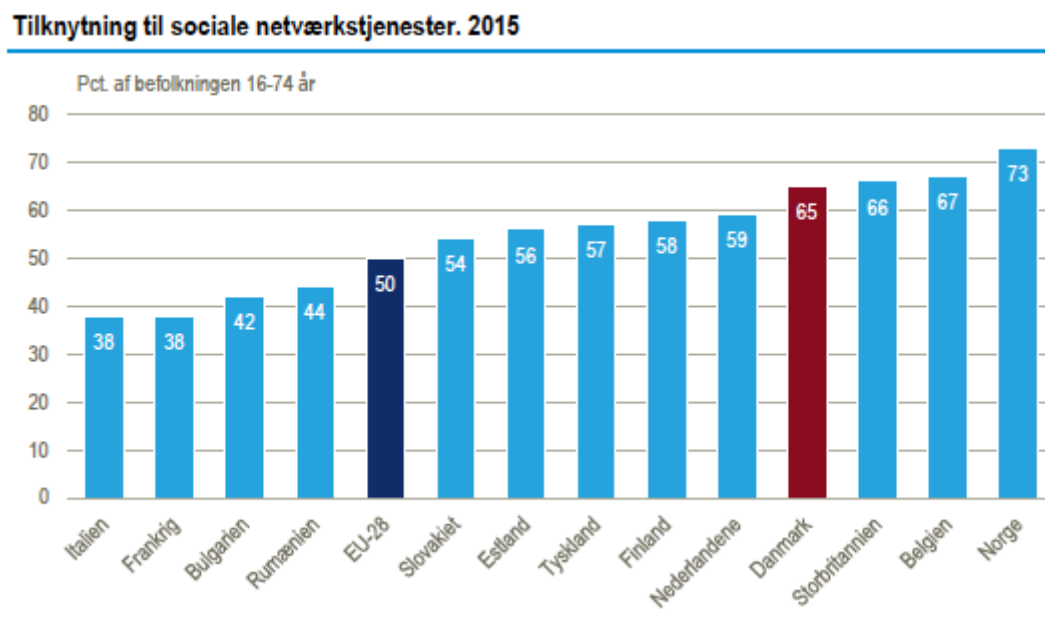
Endvidere udtaler informant fire, at:

"jeg synes det var fedt ved DUO, var at der var en helt ned til niende klasse, der sidder og ikke ved om han skal søge videre til en der nu er færdig. Og en anden som har hele verden i sin hule hånd, det er vildt med nogle mennesker, som kan en masse på trods, det har været meget inspirerende for mig" (bilag 11).

Selvom fællesskabet bestod af et rum, hvor novicer og rutinerede var sammen er det med til at skabe ny viden i fællesskabet. Ud fra dette kan det tolkes, at informanterne har haft udbytte i at deltage i netværket med andre ordblinde, og de har kunnet hjælpe andre ordblind med deres egen viden og modtage hjælp ved at dele deres egen viden, og ved at denne tavse viden kom i spil, vil der komme en masse ressourcer i spil.

7.1.6.1. Sociale netværk

I dag findes der et stort udvalg af platforme til vidensdeling, og i dette afsnit vil jeg tage udgangspunkt i nogle af disse platforme, da det kun er et udvalg der er interessant for dette speciale, eksempelvis de sociale netværk, som Facebook og Twitter. I det af de studerende befinder sig på forskellige campus er der ikke mulighed for f.eks. brug af et intranet. Sociale netværk foregår på internettet såvel som fysisk. Et sociale netværk er en relation mellem mennesker, og i dette speciale vil det sociale netværk være et netværk der både er fysisk og på internettet, men dette afsnit omhandler kun det netværk som foregår online. Ifølge Danmarks Statistik er 65 % af alle danskere i 2015 tilknyttet en social netværkstjeneste.



Figur 25 (Statistik, 2015)

Da så mange bruger denne måde at danne netværk og da der foregår en masse vidensdeling på denne måde, bliver den interessant af flere årsager. Rigtig mange ordblinde bruger sociale medier i forvejen. De er

velkendt, f.eks. Facebook som har omkring 3.476.000 månedlige brugere i Danmark (tv2.dk, 2016). Ved at danne netværksgrupper for de ordblinde kan de dele deres tavse viden, hvilket ses herunder:

[REDACTED]

21. juli

Hej DUO! Håber i har en lækker sommer!

Jeg søger lidt hjælp med at vælge mellem mac og pc som ny computer. Hvilke programmer findes der til mac og er det muligt at få programmerne af ordblindeskolen eller SPS ordningen gratis, hvis man selv har computeren?

Synes godt om

Kommenter

Set af 23

Kommentarer

[REDACTED] Det med program spørg dem om det ;) og ellers kan du søge om det af kommunen hvis du giver en god grund til hvorfor du skal ha' det.

Synes godt om · Svar · 21. juli kl. 11:41

[REDACTED] Jeg bruger Mac.

Sammen med iPad, er det et godt værktøj for mig, for det betyder jeg kan læse og indtale det jeg skal skrive. Programmet jeg bruger til min iPad koster lidt over 100,- Jeg har hentet ViTre, ViTex og vidst nok også ViTal til min mac gra...Se mere

Fjern Synes godt om · Svar · 1 · 21. juli kl. 14:31

[REDACTED] Fedt! Hvordan fik du Vitre og Vitex? Gennem HO?

Synes godt om · Svar · 21. juli kl. 16:20

██████████ Ja, igennem HO, fik en mail om at jeg kunne downloade det

Synes godt om · Svar · 1 · 3. august kl. 16:56

Dette uddrag af en tråd fra Facebook er fra en netværksgruppe som eksisterer og bliver brugt som et socialt netværk af en specifik gruppe ordblinde, som har deltaget i flere netværksmøder igennem NOTA. I det at mange ordblinde allerede bruger de sociale medier er de en tilgængelig kanal til at vidensdele den tavse viden når det eksempelvis gælder IT-startpakken. Det er ikke antallet af medlemmer i en gruppe, eller selve mediet, der er afgørende når der skal vidensdeles, med det at vidensdeling overhovedet finder sted. Som vist i tråden ovenfor er der mange der har været inde og set den, men der er kun to der sammen har delt deres viden.

De menneskelige mekanismer kan dog være med til at skabe en barriere for at anvende de sociale netværk, i det her tilfælde, at de ordblinde har svært ved at stave og læse, hvilket kan være med til at vidensdelingsværktøjet ikke når sit fulde potentiale. Den kommunikation der vil opstå blive afgrænset til en bestemt gruppe eller det enkelte individ, og i sådan gruppe kan der være en effektiv vidensdeling, men denne viden vil ikke komme videre til gavn for andre uden for gruppen, og her kan der altså blive tale om at der sker en udelukkelse (Waldstrøm, 2006).

8 Fase 4

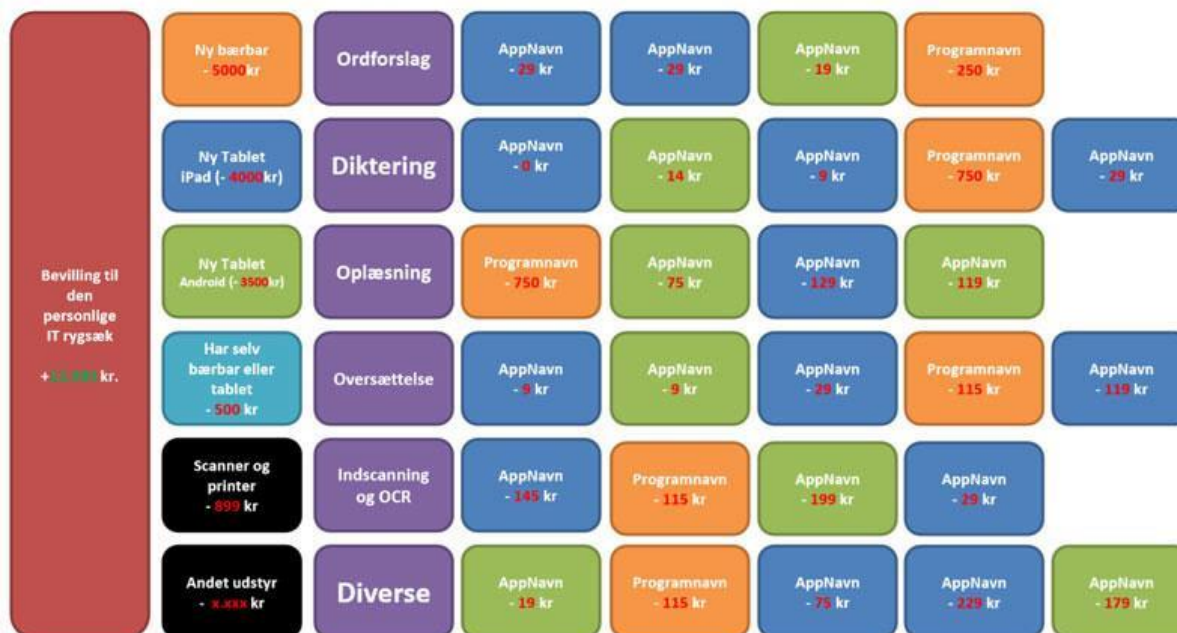
I denne fase er der blevet udarbejdet et forslag til den "nye" IT-startpakke. Denne fase er der, hvor man normalt går ud og afprøver sit

design, men i dette speciale afgrænses fasen som nævnt til at omfatte et muligt løsningsforlag.

8.1 Forslag til den "nye" IT-startpakke

Da ideen til dette speciale opstod var det med tanke på at den eksisterende It-startpakke skulle laves helt om med inspiration i det forslag etlivsomordblind (se figur 24) har fremsat eller helt afskaffes som den ser ud i dag. Martin Richardt mener, at der vil være en kæmpe fordel i, at man lagde vurderingen ud til fagfolkene, og man i virkeligheden ikke havde én leverandør, men mange leverandører. For der er nogen der godt kan lide ViTre, og der er nogen der bedre kan lide CD-Ord, og der er nogen som ikke vil have noget med dem at gøre, men som arbejder i App Reader og i iCloud eller andet. Nogle bruger faktisk bare en iPad som noteredskab. Når det er sagt, så kunne jeg godt se, at drømmesituation for de ordblinde, hvad angår IT-udredningen, kunne være, at man kom ind til VUC eller ordblindeskolen, og så satte man sig ned og talte om, hvad har man af udstyr i forvejen, og hvad kan vi finde som matcher dit behov? (bilag 3).

Den personlige IT rygsæk og IT håndtaske



Figur 26 (Jensen, 2016)

Under Ordblinde og it-konferencen 2016 begyndte Erik Arendal, specialkonsulent, Rådgivning- og støtteenheden, Aarhus Universitet sit oplæg med at spørge **Er IT-Rygsækken erklæret død?** (Arendal, www.konferencer.au.dk, 2016).

Under mine interview med informanterne kunne jeg høre, at der var flere af dem som var glade for nogle af de ting IT-startpakken indeholder, f.eks. var der nogle af dem som bruger håndskanneren og skannerpennen og på den baggrund bør man ikke afskaffe IT-startpakken helt, men der skal være mere frihed til at vælge selv, hvad den ordblinde har brug for, ved at den nuværende It-startpakke bliver mere individuel.

I forbindelse med dette forslag vil de ordblinde i første omgang blive delt op i tre grupper, men eftersom nogle af løsningerne gælder for alle tre grupper vil de blive samlet til sidst i dette afsnit. Jeg har valgt at dele de ordblinde op i tre grupper, i det jeg kunne se ud fra mine data, at mine informanter kom med vigtige forskellige baggrunde i forbindelse med

deres oplevelser at IT-startpakken. Jeg kunne konstatere ud fra mine interview, at der var to indgange til dette, samt at jeg selv havde en helt tredje indgang, og derudover fortæller Ann Eriksen at disse tre grupper er dem hun møder i hendes arbejde med at søge SPS til de ordblinde.

Gruppe et: De ordblinde som godt ved de er ordblinde, men ikke er gået den lige vej i uddannelsessystemet, og derfor vil modtage en ny IT-startpakke når de begynder at studere igen.

Gruppe to: De ordblinde som først bliver opdaget når de begynder på en videregående uddannelse. Denne del af de ordblinde bliver kun mindre udtaler Ann Eriksen, i det at rigtig mange gymnasiale uddannelser nu tester deres elever for ordblindhed. Og denne gruppe af ordblinde kan man håbe bliver endnu mindre med tiden, da der i 2015 blev præsenteret en standardiseret ordblindetest til brug fra 3. klasse i hele landet (uvm, 2016).

Gruppe tre: Er de ordblinde der har været klar over at de er ordblinde fra deres folkeskoletid og har taget gymnasiale uddannelser med IT-kompenserende støtte.

Når disse tre grupper af ordblinde begynder på en videregående uddannelser, har de forskellig behov når det gælder deres IT-startpakke, men samtidig er der nogle fælles ting de kan have glæde af. Som IT-startpakken ser ud i dag skal den dække alle fra folkeskolen til de videregående uddannelser, og derfor er der brug for at IT-startpakken bliver gjort mere individuel for alle tre grupper.

5.1.1 Modtagelse af IT-startpakken

Før udleveringen af IT-startpakken anbefales det at den ordblinde i alle tre grupper selv kan vælge hvilke programmer de vil bruge og om de har brug for at låne en computer eller vil bruge byod. Derudover anbefales det at de ordblinde selv kan få lov til at bestemme om de har brug for alle de andre ting som hører til IT-startpakken, så den ikke bare kommer ind af døren med en masse ting som den ordblinde ikke bruger. Dette valg skal være muligt at gøre før de modtager selve IT-startpakken.

8.1.2 Programmer

Her er der to vinkler:

1: at de ordblinde selv kan få lov til at vælge mellem de tilgængelige IT-kompenserende støtteprogrammer, og ikke at det er en rammeaftale der bestemmer hvilke de modtager, så de har mulighed for at bruge det samme program under hele deres studie.

2: At leverandøren begynder at tænke mere brugervenlighed ind i brugeroverfladen, som informant fire beskriver at hun eksempler møder i Google, når hun søger med et forkert stavet ord og Google foreslår hende en alternativ, korrekt stavemåde (Bilag 11). Endvidere efterlyser informanterne, at man skal kunne tale til sin computer, og denne funktion ville leverandører også kunne kigge på med fordel. Gruppe to skal have lov til at beholde IT-startpakken indtil de ved om de er optaget på en videregående uddannelse, og hvis de ikke er optaget skal IT-startpakken selvfølgelig returneres. Ved at de får lov til at beholde deres computer skal de ikke lige pludselig skifte program, for i dag kommer IT-startpakken i udbud hvert fjerde år (www.ft.dk, 2016). Dette er også årsagen til at de ordblinde kan komme ud for at skulle skifte programmer ved uddannelsesskift. Ved at lade de ordblinde beholde deres IT-

startpakke, kommer de ikke ud for dette. Denne gruppe af studerende har heller ikke mulighed for, som det er i dag, at få IT-kompenserende støtte gennem byod, i det de har en lånecomputer igennem deres IT-startpakke. I dag er det sådan, at de ordblinde ikke kan sende de ting i IT-startpakken de ikke bruger retur, for så siger de nej tak til den IT-kompenserende støtte de modtager for deres ordblindhed.

8.1.3 Instruktion i IT-startpakken

Her kan det anbefales at IT-instruktion forbliver en del af IT-startpakken, men også at den bliver forbedret. Førnævnte gruppe et og to ville man kunne med fordel kunne holde et informationsmøde for på den ordblindeskole de er tilknyttet, hvor de bliver introduceret til hvad studiestøtte er og hvilke muligheder der er inden for IT-kompenserende støtte, og herefter skal de have mulighed for at kigge og prøver nogle af de mange muligheder der er for at de vil kunne få den bedst mulige IT-startpakke. Herefter ville den ordblinde i samarbejde med deres vejleder på ordblindeskole blive enige om hvilken løsning der er bedst. Herefter ville den ordblinde modtage sin IT-startpakke, og efter modtagelsen skal der være en form for instruktion. Ved det første informationsmøde er der mulighed for at de ordblinde kan møde andre ordblinde, og derved få hjælpe til at danne netværksgrupper. Sådan en gruppe kunne i første omgang bestå af 10 personer, for når de ordblinde har fået deres IT-startpakke og instruktion i denne er der mulighed for at afholde et møde hvor de kan hjælpe hinanden med de udfordringer der har. Denne netværksgruppe skal i første omgang faciliteres af ordblindeskolen. Men på længere sigt skal de ordblinde blive selvkørende i deres egen gruppe.

8.1.4 Studiestøtte

Det er vigtigt at de ordblinde bliver informeret om hvad det vil sige at modtage studiestøtte, f.eks. dem der kommer fra de gymnasiale uddannelser for ordblinde. På disse skoler tager studiestøtte, ifølge mine informanternes udsagn, form af ordblindeundervisning, og når de ordblinde får tildelt studiestøttetimer på deres videregående uddannelser er det vigtigt, at de får at vide, hvad *de* går ud: Studiestøttetimer er individuelle timer, hvor den studerende kan få hjælp til at opbygge fornuftige studiestøttende strategier. Studiestøtte er hverken ordblindeundervisning eller lektiehjælp, men en støtte til at overkomme de særlige skriftsproglige udfordringer, der ligger i at være ordblind studerende (www.hto.nu, 2016).

8.1.5 Netværk

I dag er netværk mellem ordblinde ikke en del af IT-startpakken, og der er først for nyligt at dette er afprøvet gennem NOTA i form af deres netværk kaldet DUO. Flere af informanterne har deltaget i dette med stor glæde, derfor ville det være en god ide at begynde at få netværk mellem ordblinde ind i IT-startpakken. Måde dette kunne gøres på er når de ordblinde har deltaget i et informationsmøde, på ca. 10 personer, og det vil være denne gruppe de fortsætter med at deltage i, i de møder der vil blive afholdt på ordblindeskolen. Og på disse møder skal det fremgå tydeligt, at der er mulighed for at danne netværk, og ved at danne disse netværk vil de ordblinde kunne dele deres viden om IT-kompenserende støtte og andre ting i forbindelse med deres studie. Disse netværke kunne også ligge som de enkelte uddannelser så de ordblinde møder andre ordblinde fra samme studie og campus. Ved at hjælpe de ordblinde med at danne netværk, kan de dele deres viden inden for deres IT-kompenserende støtte og andre ville kun se mange måder at arbejde på,

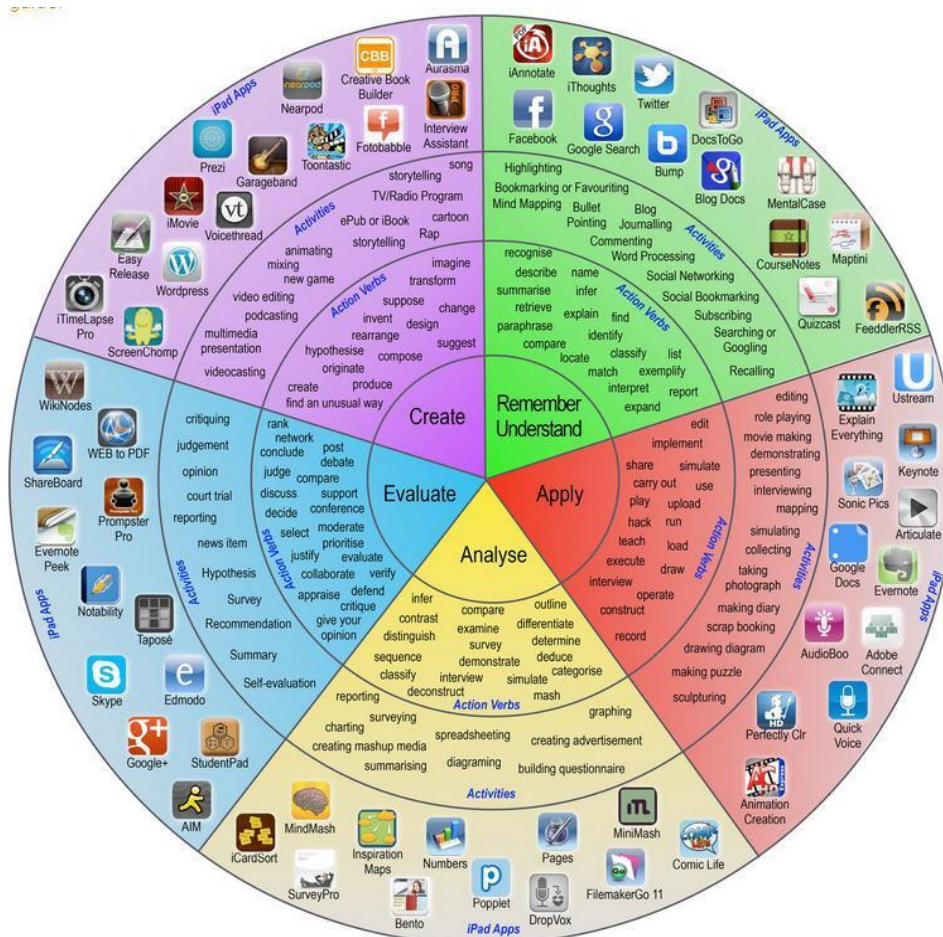
hvilket kan være med til at den enkelte ordblinde kan finde den bedste måde at arbejde på. I dag foregår kommunikation oftest digitalt, og derfor vil meget videndeling være på disse platforme. I det at vidensdeling inden for erfaring med IT-startpakken foregår på de digitale medier ville dette afsnit komme ind på det område, og endvidere vil netværk og digitale netværk være en del af løsningsforslaget for at de ordblinde kan dele deres tavse viden.

9 Diskussion

På baggrund af ovennævnte forslag til en ny tilgang til IT-startpakken dukker en række yderlige problemstillinger op. For hvad stiller den enkelte studerende op, hvis sammensætningen af programmer gøres op til dem? Hvordan sikres det, at hjælpeprogrammerne ikke risikerer at føre til stigmatisering af de ordblinde studerende, og hvad ser informanterne selv, som den ideelle model for startpakken?

Selektion

I dag findes der rigtig mange Apps og andre programmer, der kan bruges IT-kompenserende, særligt til Apple og Android (se figur 27).



Figur 27 (dyslexickids, 2016)

Som vist på figuren kan det være svært finde rundt i det voksende udvalg, både for de ordblinde og dem der instruerer dem. Og i det at ikke to ordblinde har den samme læringsstil og dermed også har forskellige behov, kræver det et stort arbejde at afdække, hvad de forskellige apps kan, hvilket ikke er realistisk for den enkelte ordblinde, men må foregå i samarbejde med en kvalificeret ekspert. I forbindelse med dette, siger Martin Richardt:

”Jeg vil sige, at det kommer rigtig meget an på hvad det er for et menneske som skal bruge det, Man kan sige dem som er gode til It, de skal nok finde noget, men det er også en jungle, med alle de forskellige hjælpemidler, man har jo brug for en

eller anden som har et overblik over de forskellige App's og programmer, og kan sige hey, den her kan det her og den her kan det her. Og denne her er god til det her er denne her kan det her. Det er der hjælp til selvhjælp, det tror jeg simpelthen ikke på, men kan ikke sige, find dit eget program, fordi der er så mange"(Bilag 3).

Hjælpeprogrammer og stigmatisering

Martin Richardt bemærker desuden, at der er en risiko for, at brug af IT-kompenserende hjælpeprogrammer blandt andre studerende kan få en stigmatiserende effekt for den ordblinde. Han udtaler om de programmer, hvis brugerflader er meget synlige på den ordblindes IT-artefakt, at "det er det man kalder stigmatiserende (...) man kan lige så godt sætte et neonskilt op over hovedet, hvor der står, at jeg er anderledes. Ordblinde har jo haft den er erfaring, at de er anderledes end ret mange andre mennesker, igennem hele uddannelsessystemet" (Bilag 3)". Når den ordblinde oplever dette kan det påvirke læringsituation og i dette tilfælde føre til, at de ikke lærer at benytte de IT-kompenserende programmer optimalt. Der bliver altså tale om ydre barrierer, der kommer i spil og påvirker læringen.

Informanternes bud på en ny startpakke

Under interviewene blev de fire informanter spurgt ind til hvad deres bud ville være på en IT-startpakke. Udgangspunktet var, at de kunne vælge på alle hylder, og hvad ville så være den optimale støtte for dem i forhold til deres ordblindhed og den måde de arbejder på? Der kom fire forskellige bud på dette, men der var også en rød tråd i det de svarede. Informant et fortæller at han ikke bruger sin IT-startpakke, i det at den ikke lever op til de krav og det behov han har i forhold til sit studie (bilag 5). Derudover siger han, at

"hvis man kan bruge ressourcerne på en anden måde, ved at mødes i en eller anden form for udvalg som kan være med til at kigge på den enkelte bruger kunne det være rigtig godt, men jeg er også klar over at det bliver mere administrativ tungt, men jeg tror at jeg ville haft super meget gavn af at blive introduceret" (bilag 5).

Endvidere foreslår han, at hvis der havde været mulighed for at få

"noget vejledning i hvordan jeg kunne bruge de forskellige redskaber, der er tilgængelige, og så få at vide denne her IT-rygsæk, det er den alle kan få, for det staten har. Og det her er så de tilkøbsmuligheder der er" (bilag 5).

Han idé ligger ikke langt fra min egen; man bliver udredt og så kommer man ind og hører, hvad der findes, prøver noget af det af, og senere kommer man ind igen, og så først her får man sin endelige IT-startpakke. Til dette svarer han: *"Jeg tænker det samme "* (bilag 5). Han kommer også ind på at bruge den viden de ordblinde har omkring at bruge IT:

"der skal ligge en gruppe ude på hvert uddannelsessted, en masse sparring og igennem den er der fundet ud af hvad der fungerer og ikke fungerer på uddannelsesstedet" (bilag 5).

Informant to taler også om vigtigheden i at ordblinde møder hindanden, og derved får delt den tavse viden de sidder med. Han foreslår at det skal være en temadag eller lignende, hvor der også er information omkring IT-startpakken (bilag 7). Samtidigt foreslår han, at sådan en dag foregår på campus, idet at man ville komme til at møde alle de andre ordblinde der går ud på ens studie (bilag 7).

Igen taler informant tre om, at hun kan se vidensdeling som en del af IT-startpakken (bilag 9). Hun kan også se, hvordan hun ikke kunne undvære sine studiestøttetimer, som hun udtaler; *"det giver mig bare rigtig meget at jeg har de her støttetimer (bilag 9)"*. Endvidere taler hun om at kunne tale sit speciale ind

"ville være rigtig god hjælp. jeg tror bestemt at det ville gøre noget, hvis man kunne, ligesom tale sin speciale ind (bilag 9)".

Informant fire fortæller også, at det ville være en hjælp for hende, hvis hun kunne tale til sin computer:

"kunne snakke til computeren, snakke til en tablet eller, det er nok det jeg mest tænker kunne være rart" (bilag 11).

Hun kan ikke undvære sin computer, men har behov for at supplere den, så hun eksempelvis

"kan sidde med mit speciale på min computer, mens jeg tager noter på min tablet, eller omvendt" (bilag 11).

10 Konklusion

Mit udgangspunkt for dette speciale var at jeg skulle lave IT-startpakken om til en helt ny udgave, eller helt anbefale dens afskaffelse, med denne problemformulering:

Hvordan kan man designe en individuel IT-kompenserende støtte til ordblinde studerende på de videregående uddannelser gennem IT-startpakken?

Jeg valgte i høj grad at benytte interview med ordblinde studerende som primær kilde til data. Nogle af deres svar var dog anderledes end

forventet, og dette på nogle afgørende aspekter, der talte for, at startpakken alligevel har sin berettigelse. Det fremgik dog også klart, at sammensætningen af startpakken trænger til at blive tilpasset til den IT-udvikling der er sket.

Det vurderes på den baggrund i dette speciale, at denne tilpasning bør omfatte både selve indholdet og rammerne omkring. Specifikt anbefales det, at man ikke modtager en IT-startpakke før man har været til samtale eller informationsmøde om denne og dens indhold. Den studerende bør desuden have lov til selv at vælge, hvilke programmer ud fra det tilgængelige udvalg, der ønsker, samt om der er behov for at supplere med eksempelvis apps. Instruktionen, efter startpakken er modtaget, bør beholdes, men fokus bør være på en grundig indlæring, hvor programmer bliver afprøvet, tilpasset og afprøvet igen indtil de fungerer optimalt for brugeren. Specialet fandt desuden frem til, at studiestøtten stadig er en vigtigt, supplerende støtte ved siden af de IT-kompenserende hjælpemidler. Denne bør dog altid inkludere hjælpeprogrammerne, og desuden bør den føre til opbygning af netværksgrupper de studerende imellem, der kan føre til vidensdeling gennem praksisfællesskaber.

11 Litteraturliste

Arendal, E. (2016).

http://konferencer.au.dk/fileadmin/konferencer/ordblindeogit2016/Laese_og_skriveteknologi_status_og_perspektiver_Erik_Arendal.pdf
. *Læse- og skriveteknologi - status og perspektiver Ordblinde og it-konferencen 2016.*

http://konferencer.au.dk/fileadmin/konferencer/ordblindeogit2016/Laese_og_skriveteknologi_status_og_perspektiver_Erik_Arendal.pdf

Arendal, E. (10. 11 2016). *www.konferencer.au.dk*. Hentet fra

http://konferencer.au.dk/fileadmin/konferencer/ordblindeogit2016/Laese_og_skriveteknologi_status_og_perspektiver_l.pdf .

Arendal, m.fl. . (2003). *IT rygsæk til ordblinde*. Esbjerg:

Hjælpemiddelinstittet Forlaget.

Bjerrum, M. (2010, 1. udgave, 2. oplag). *Fra problem til færdig opgave*.

AKADEMISK FORLAG.

Björklund, M. (5. 9 2011). Dyslexic Students: Success Factors for Support

in a Learning Environment. *The Journal of Academic*

Librarianship, Volume 37, s. Pages 423–429.

Brinkmann, S. K. (2015, 3. udgave). *Interview*. Hans Reitzel,.

Brok, C. H. (2015). *TEKU-modellen*. Scandia 2000.

Christensen, O. G. (2012). Design-Based Research – introduktion til en

forskningsmetode i udvikling af nye E-læringskoncepter og didaktisk design medieret af digitale teknologier. *Læring og Medier*.

Creswell, J. W. (11. 9 2014). *www.researchgate.net*.

Dysleksiforeningen, O. /. (26. 10 2016).

<https://www.ordblindeforeningen.dk/definitioner.asp> den 26 okt.

2016. Hentet fra www.ordblindeforeningen.d.

dyslexickids. (4. 11 2016). Hentet fra

<https://dyslexickids.wordpress.com/2015/03/10/which-app-to-use/>.

- dyslexickids*. (4. 11 2016). Hentet fra <https://dyslexickids.wordpress.com/2015/03/10/which-app-to-use/>.
- Ebdrup, N. (17. 10 2016). *videnskab.dk*. Hentet fra <http://videnskab.dk/kultur-samfund/hvad-er-hermeneutik>.
- Elbro, C. (10. Maj 2016). http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Sprogvanheligheder/ordblindhed. Hentet fra gyldendal, Den store danske.
- Elbro, C. (15. Maj 2016). <https://www.ordblindeforeningen.dk/definitioner.asp>.
- Erik Arendal, M. H. (2006). *Hjælpemidler til mennesker med ordblindhed*. Hjælpemiddelinstittet, Forlaget.
- etlivsomordblind*. (1. 10 2016). Hentet fra <http://etlivsomordblind.dk/>.
- Evalueringsinstittet, D. (2015). *Brugerundersøgelse hos Hovedstadens Ordblindeskole*. 2015: Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk.
- Gadamer, H.-G. (2007). *Sandhed og metode*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Gee, J. P. (2005). *An Introduction to Discourse Analysis*. <https://books.google.dk/books?id=VkmpW9xa9FwC&printsec=frontcover&hl=da#v=onepage&q&f=false>.
- Gynther, K. (27. 7 2015). <http://ucsj.dk/>.
- Hansen, E. A. (2003). *IT rygæk til ordblinde*. Hjælpemiddelinstittet.
- Hasse et al, C. o. (2015). *T E K U -M O D ELLEN. Teknologiforståelse i professionerne*. København: U Press.
- Haven, J. K. (9. 10 2005). *Voksne ordblinde: en antologi*. Dansk Psykologisk Forlag. Hentet fra <http://www.spsu.dk/Ungdomsuddannelser>.
- Hew, K. &. (2014). *www.sciencedirect.com*. Hentet fra Students' and instructors' use of massive open online courses (MOOCs): Motivations and challenges i Educational Research Review. Vol: 12. Pp. 45-58. [online] [sciencedirect.com](http://www.sciencedirect.com).

- Illeris, K. (2007). *Voksenuddannelse og voksenlæring*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag,.
- Illeris, K. (2012). *49 tekster om læring*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Jacobsen et al, M. H. (2002). *Erving Goffman - Sociologien om det elementære livs sociale former*. København: Hans Reitzels Forlag A/S.
- Jensen, J. S. (4. 11 2016). <http://etlivsomordblind.dk/>.
- Karsten Gynther. (18. 10 2016). www.educationlab.dk. Hentet fra UCSJ,http://ucsj.dk/fileadmin/user_upload/FU/Publikationer/Design-Based-Research-en-introduktion-KGY-020112.pdf
- Kirkegaard, O. L. (1975). *Gummi Tarzan*. København: Gyldendal.
- Kristiansen et al, S. o. (2002). *Deltagende observation - Introduktion til en*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, M. H. (2007). *Erving Goffman, Sociologien om det elementære livs sociale former*. Hans Reitzels Forlag.
- Krogstrup, S. K. (2002, 2 oplag). *Deltagende observation*. Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. (2006). *Interview: en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. . København: Hans Reitzel.
- Kvalitet, S. f. (15. Maj 2016). <http://www.spsu.dk/Videregaaende-uddannelser/Stoetteformer/Ordblind>.
- mv-nordic*. (1. 11 2016). Hentet fra www.mv-nordic.com.
- MV-Nordic. (15. Maj 2016). <https://www.mv-nordic.com/dk/produkter/it-rygsaek/rygsaekkens-indhold>.
- Nielsen, K. K. (19. 9 2016).
[,file:///Users/majkenandersen/Downloads/erfaringsfaellesskab_blandt_ordblinde_studerende/715097.html](file:///Users/majkenandersen/Downloads/erfaringsfaellesskab_blandt_ordblinde_studerende/715097.html).
- Nonaka, I. (2 1994). A Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creation. *Organization Science*.

- nota.dk. (4. 10 2016). Hentet fra <https://nota.dk/viden/evaluering-af-projekt-duo-netv%C3%A6rk-ordblinde-studerende>.
- Nygaard, H. F. (2012). *Den filosofiske hermeneutik – fra filosofi til forskningspraksis*. Narayana Press, Gylling.
- Odgaard, R. (2014). *Brugeroplevelser med it-støtte på videregående uddannelser - it-startpakken i et servicedesign perspektiv*. Aarhus Universitet: Rådgivnings- og Støtteenheden, Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier.
- Olsen, M. H. (2016). *Udskolingsprojekt - it-rygsæk til tiden*. [https://www.ucviden.dk/portal/da/projects/udskolingsprojekt--itrygsæk-til-tiden\(c74ae829-2170-4436-adac-7f8c8148268f\).html](https://www.ucviden.dk/portal/da/projects/udskolingsprojekt--itrygsæk-til-tiden(c74ae829-2170-4436-adac-7f8c8148268f).html).
- Pedersen, S. J. (2012). *Hermeneutik Samfundsvidenskabernes videnskabsteori, En indføring*. København: Hans Reitzels Forlag.
- retsinformation. (3. 10 2016). Hentet fra <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=170468> .
- Runa Bjørn, m. f. (2011). *.ANALYSE AF SMIDIGE OVERGANGE I UDDANNELSES- OG BESKÆFTIGELSESSYSTEMET*. Rambøll.
- Shaywitz, S. (4. 1 2005). *Overcoming Dyslexia: A New and Complete Science-Based Program for Reading Problems at Any Level Paperback*. Hentet fra *Overcoming Dyslexia: A New and Complete Science-Based Program for Reading Problems at Any Level Paperback – January 4, 2005 by Sally Shaywitz M.D.*
- Socialstyrelsen. (11. 10 2016). <http://www.hto.nu/fagfolk-og-virkomheder/til-brug-pa-uddannelsen/sps-berettigede-uddannelse>.
- Statistik, D. (2015). *It-anvendelse i befolkningen – EU -sammenligninger*. Danmarks Statistik.
- Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. (25. 9 2016). Hentet fra <http://www.stukuv.m.dk>.
- tv2.dk. (15. 9 2016). Hentet fra <http://nyheder.tv2.dk/tech/2016-07-28-facebook-slaar-egne-rekorder-saa-mange-mennesker-bruger-tjenesten-i-dag>.

Uddannelsesstøtte, S. f. (7. 10 2016).

<http://www.ft.dk/samling/20081/almdel/udu/spm/61/svar/589878/625786/index.htm>.

umf. (11. 10 2016). www.unf.dk. Hentet fra http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/andre/dk-videregaaende/kvalifikationsramme_dk_videregaaende_uddannelse_20080609.pdf.

Universitet, A. (23. 10 2016). [metodeguiden.au.dk](http://www.metodeguiden.au.dk). Hentet fra <http://metodeguiden.au.dk/deltagerobservation/>.

uvm. (7. 10 2016). <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Ordblindedtest>.

Waldstrøm, C. &. (1 2006). Sociale netværk som barrierer for videndeling. *Ledelse og erhvervsøkonomi*.

Wenger, E. (2000). Communities of practice and social learning systems. *Organization*. 225-246.

Wenger, E. (2004, 1. udgave). *Praksisfællesskaber*. Hans Reitzel.

wikipedia. (16. 10 2016). Hentet fra https://en.wikipedia.org/wiki/SECI_model_of_knowledge_dimensions.

www.ft.dk. (7. 10 2016). Hentet fra [/samling/20081/almdel/udu/spm/61/svar/589878/625786/index.htm](http://www.ft.dk/samling/20081/almdel/udu/spm/61/svar/589878/625786/index.htm).

www.hto.nu. (4. 10 2016). Hentet fra <http://fagfolk-og-virksomheder/tilbrug-pa-uddannelsen/sps-berettigede-uddannelser>.

www.robinengelhardt.info. (2. 11 2016). Hentet fra <http://www.robinengelhardt.info/pdf/DR%20article%200511.pdf>: den 2 -11-2016

www.scandis.dk. (1. 11 2016).

www.sn.dk. (12. 9 2016). Hentet fra <http://sn.dk/Sjaelland/Kommune-afviser-diagnosen-ordblind/artikel/445429>.

www.uvm.dk. (7. 11 2016). Hentet fra /Uddannelser/Paa-tvaers-af-uddannelserne/Ordblindetest .